

БРОЈ
1662

A cartoon illustration of Donald Duck, wearing a red shirt and a black bow tie, looking down with a sad expression.

ФУРЊЕ

Веровали или не!

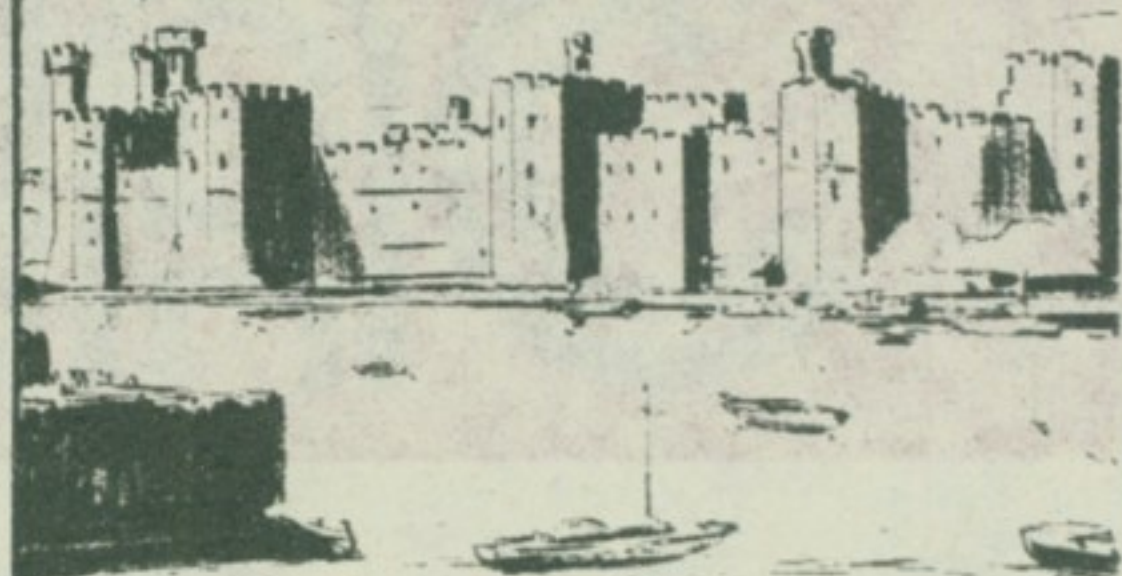

МЕРИ РОУЗ

РАТНИ БРОД КРАЉА ХЕНРИЈА VII ПОТОНУО ЈЕ У ЕНГЛЕСКОЈ ЛУЦИ ПОРТСМАУТ ЈОШ 1945. ГОДИНЕ. ИЗВАЂЕН ЈЕ СА ДНА ТЕК 1982. ИАКО СУ ЧАРЛС И ЏОН ДИН, ПРОНАЛАЗАЧИ ПРВИХ ПРАКТИЧНИХ ОДЕЛА ЗА РОЂЕЊЕ, ЈОШ 1836. УСТАНОВИЛИ ГДЕ СЕ ОЛУПИНА БРОДА НАЛАЗИ.

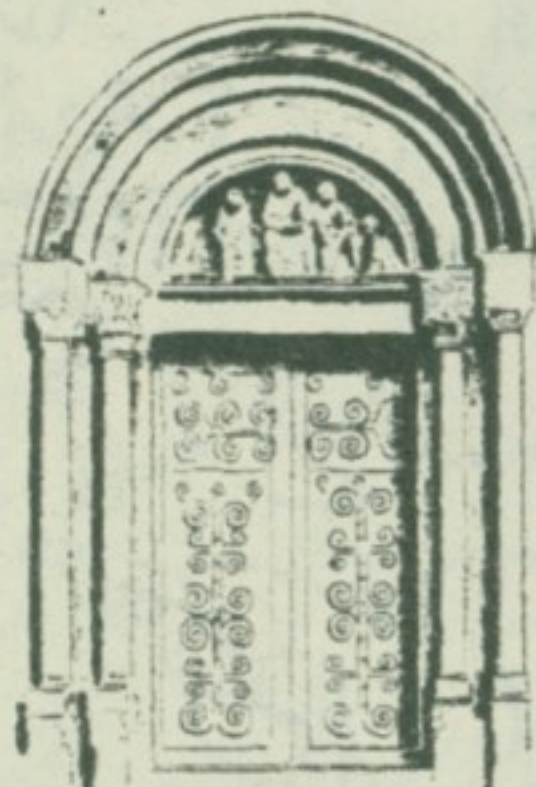
ВУК

КАД НИЈЕ ГЛАДАН, ЈЕДНА ЈЕ ОД НАЈ-ПЛАШЉИ-ВИЈИХ ЖИВОТИЊА НА СВЕ-ТУ. АЛИ, ШТО СЕ ТИЧЕ ЛУКАВО-СТИ, НИМАЛО НЕ ЗАОСТАЈЕ ЗА ЛИСИЦОМ - ЧАК ЈЕ И НАДМА-ШУЈЕ.

Замак

КАРНАРВОН (В. БРИТАНИЈА) ПРОСТИРЕ СЕ НА ПОВРШИНИ ОД 121 АРА, А ЗИДОВИ СУ МУ ДЕБЕЛИ 27 МЕТРА.

ВРАТА

НА ЦРКВИ У ПЕЛАЈДУ, ФРАНЦУСКА, ОКОВАНА СУ ПОТКОВИЦАМА САРАЦЕ-НСКИХ КОЊА КОЈЕ СУ ЗАРОБИЛИ КРСТАШИ.

Ен и Џери Филдс

ИЗ ЏОРѢИЈЕ (САД) БРИНУ СЕ О ПРЕКО 1000 РАЂЕНИХ, БОЛЕСНИХ И НАПУШТЕНИХ ПАСА И МАЧА-КА. ДА БИ СВЕ ЊИХ МОГЛИ ДА ИЗДРЖАВАЈУ, МОРАЛИ СУ ДА ЗАЛОЖЕ СВОЈА КОЛА, КАМИОН И КУКУ.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА

● ● ● једна холандска фирма не-давно је пустила у продају алармни уре-ђај против крађе. Поље дејства овог апа-рата обухвата простор од 10 × 15 мета-ра, а укључује се у року од 45 секунди. У случају покушаја крађе оглашава се си-рена јачине 100 децибела, а електрон-ски флеш почиње да емитује трепћућу светлост. Ако лопов побегне, аларм се аутоматски гаси после два минута.

● ● ● на универзитету у Сиднеју произведена је нова соларна ћелија која може да користи чак 18 одсто Сунчеве енергије. Све ћелије ове врсте које су се до сада производиле у свету могле су да искористе само 10 до 12 одсто сол-ларне енергије.

● ● ● група од деветоро Белгија-наца недавно је постигла изузетан ре-корд - на котуралкама су, по невреме-ну, за само 18 часова и 37 минута пре-шли 200 километара. Возили су без тре-нутка одмора и за четири часа према-шили рекорд који су до тада држали Французи.

● ● ● на посетиоце пољопривред-не изложбе која је пре неколико месеци одржана у Зимбабвеу изненада је на-срнуо рој пчела. Три особе су после ове најезде морале да буду превезене у болницу, а још двадесет их је затражило

лекарску помоћ. Борба са пчелама тра-јала је неколико часова и завршила се тек када су у помоћ притекли ватрогас-ци са шмрковима.

● ● ● пионери Диалог запада има-ли су посебан рецепт како да савладају сан током читавог дана: у пола литре во-де кували су два килограма кафе у зрну док не уври сва течност.

● ● ● када је недавно изишао из куће, Џери Слатер из Провиденса (САД) затекао је пред вратима паркиран ауто-мобил који му се одмах учинио познат. Када га је мало боље загледао, видео је да су то његова кола која су му украде-на још пре двадесет година. Под бриса-чем је нашао цедиљцу на којој је писа-ло: „Ваша кола не вреде више ни паре. Враћам вам их!“

● ● ● градске власти Хонгконга донеле су закон којим забрањују уграђи-вање телевизора у возила. Казне за пре-кришнице су веома строге и ако полиција

затекне возача како у току вожње гледа телевизијски програм, казниће га сумом у вредности од 1300 долара и са шест месеци затвора.

● ● ● најлепше куче на свету је је-дан ловачки пас по имену Алфи. Овај четворогодишњи лепотан недавно је на изложби у Лондону убедљиво победио између 9278 кандидата. Његова власни-ца каже да Алфи има само једну ману: воли да једе кожную одећу.

НАЈХЛАДНИЈЕ

СЕЛО

НА СВЕТУ

Најнижа температура у природи досад измерена на нашој планети износи 88,3 Целзијусових степени испод нуле, забележена је 24. августа 1960. у совјетској научној станици „Восток“ на Антарктику. А најхладније насељено место, где људи добровољно живе, јесте село Ојмјакон, са нешто више од 600 становника, на крајњем Далеком истоку, северно од Охотског мора, где су јануара 1959. године апарати мале метеоролошке станице забележили температуру од 71° испод нуле!

Четвороструки прозори

Свако ко зими, издалека, креће у Ојмјакон, прво ће слетети на аеродром Јакутска, главног града сибирске Аутономне Јакутске Републике јер је то полазна тачка свих осталих локалних ваздухопловних линија. Ту ће већ путника дочекати ваздух охлађен до тридесетог подељка испод нуле. Кад седне у такси да би се одвезао у град, чуће како шкрипе метални делови аутомобила јер мазива на сибирском мразу губе уобичајена својства. Видети неће ништа – ни лево, ни десно, ни напред, ни настрг – јер су сва окна залеђена. Само испред возача, на ветробранском стаклу, стоји круг од пластелина преко кога је залепљено још једно стакло: кроз то двоструко окно нешто се ипак назире. Ако возач треба нешто да види са стране или настрг, отвара врата и протура главу напоље!

Јакутска Аутономна Република, простире се на 3.103.200 км², друга је по величини управна јединица (после Руске ССР) али има свега 700.000 становника. Добила је име по домороцима,

Јакутима, људима централноазијске и бајкалске жуте расе чији језик припада источној грани турске језичке групе. Данас уз њих тамо живе и припадници многих других народа СССР.

У Јакутској Републици, богатој рудом – обојени метали, злато, дијаманти – у току једне године разлике у температури ваздуха достижу сто Целзијусових степени. Само, зими је много више степени испод, него лети изнад нуле.

Куће у ваздуху

Главну муку становника Северног Сибира представља трајно смрзнуто тло. У тим пределима лепо време је кратко и суво, кад се температура пење и до 40 степени, док се у току дугачке зиме жива спушта до минус 60°. Ако је пролеће хладно, жетва ће бити лоша, а ако јесен наступи рано, онда се сви становници баце на жетву да спасу што се може спасти. Лето, односно лепо време, тамо траје само у току јуна, јула и августа. Шта за то време никне и роди, родило је.

Али, то је само део недаћа које ствара трајно смрзнуто тло. Оно нарочито мучи грађевинаре. Такозвани активни слој тла, дебео око два метра, лети се отапа, постаје мек, а зими мрзне и окамени се. То разорно делује на старије зграде. Зато су многе куће у Сибиру накривљене: „пливају“ по активном слоју. Нове зграде се већ дуго зидају на бетонским стубовима који се побијају дубоко у земљу и то тако да је темељ готово метар подигнут од тла како топлота из куће не би размекшала смрзнуту земљу.

Обезбеђивање насеља водом представља праву „техничку ча-

ОД МРАЗА ПУЦА ЧЕЛИК,
ЈАЈА СУ ТВРДА КАО
БИЛИЈАРСКЕ ЛОПТЕ, А
МЛЕКО СЕ ПРОДАЈЕ НА
КИЛОГРАМЕ, У ОБЛИКУ –
ЦИГЛЕ!

ролију”. Већина водоводних цеви у Јакутској земљи постављена је изнад површине тла јер кад би биле закопане, вода би у њима била тотално замрзнута. У површинским цевима лакше је отопити замрзнуту воду, а станице за њено загревање постављене су на одређеним размацима.

У Јакутску је зими тешко и из-

влачити воду из реке Лене, на којој град лежи, јер је слој леда на њеној површини дебео четири до шест метара.

Риба као сладолед

Да би се путник приближио „полу хладноће“, мора из Јакутска да одлети 800 километара на североисток, до насеља око рудника злата Уст-Нера које лежи у истој дугачкој удолини Јонско-ојмјаконске висоравни као и најхладније село на свету – Ојмјакон.

У Уст-Нери, као и другим тако хладним местима Сибира, власти чине све да живот људи буде што пријатнији. Упркос мразу постоје телефони – бежични; телевизијски програм на три канала обезбеђује сателит „Орбита“; свежје воће и поврће допрема се авионима; снабдевању робом широке потрошње посвећује се посебна пажња...

Кад путник стигне у Уст-Неру, градић са нешто више од 10.000 становника, мораће у једном од млечних ресторана да окуша и домаћи рибли специјалитет „стрганину“ – сирову, смрзнуту рибу. Оног часа кад се из реке Индигирке риба извуче, она почне да се смрзава. Пошто се добро стегне, оштрим ножем од ње се одсецају танки комади и

једу тако смрзнуту, обложени ињем. За Европљанина она баш и није нарочито укусна али деца је тамо веома радо грицају – као сладолед.

За успомену – кијавица

Ако се путник ту распита како се зими у то слеђено тло сахрањују умрли, сазнаће и то: увече се на гробљу наложи велика ватра и одржава целе ноћи да би растопила земљу. Ујутро се на томе месту ископа рака...

Из Уст-Нере, опет авионом, креће се до Ојмјакона. Тамо путника у току зиме чека најмање минус 50°! Већ на аеродрому ће пасти у очи бар један припитомљени вук, којег службеник, или пролазник, води – ипак – на ланцу. Онда може кренути преко смрзнуте степе до метеоролошке станице која је забележила оно чувено 71° испод нуле. То је мала дрвена зграда око које су инструменти смештени у кућице – опет дрвене – као за птице.

У радњи са животним намирницама чекаће путника низ изненађења: јаја су тврда као билијарске лопте, месо као камен, а млеко се продаје на килограме у облику цигли.

Кад стегне јакутски мраз, и специјалан, тврд челик, под ударцем чекића пуца на комаде као лед, гуме на камионима укруте се тако да попрскају кад наиђу на већу рупу, а људи обувају само кожне чизме, или ваљенке, јер сва обућа од синтетичких материја после десетак минута отврдне на хладноћи као дрво и ломи се.

У Ојмјакону живе готово само Јакути, па се у највећој своској згради, школи, настава изводи на јакутском језику. Ту оштру климу староседеоци најбоље подносе. Остали су само – пролазни гости који за успомену из најхладнијег села на свету лако могу понети назеб, запаљење грла, или бар кијавицу.

На путу кући, који опет води преко Иркутска, путник ће, кад стигне на аеродром где зими обично влада минус 30°, моћи да каже како му и није хладно јер долази с 50–60° испод нуле!

П. Т.

„ФЛАМЕНГО“ ПРОТИВ „ВАСКА“

Рио де Жанейро, недеља поподне, фудбалски стадион Маракана, три часа пре почетка дербија: 180.000 навијача је већ пред капијама стадиона, а изнад њих сунце немилосрдно пече – температура у хладу износи 42 степена С. Најзад се отварају гвоздене капије највећег стадиона на свету и непрегледна маса улази, улази. Десно од почасне ложе окупљају се навијачи „Фламенга“ у црвено-црним дресовима, лево присталице „Васко де Гама“ у црно-белим клупским бојама.

Опасно по живот

Следећих пет часова резервисани су за френетичне навијачке поклике у арени, лудо ударање у бубњеве у ритму самбе, погрде и псовке на рачун судије, уздахе приликом пропуштене шансе и онај најлепши усклик „гоооол“. За то време испод трибина Маракане конвој камиона истоварује товарије освежавајућих напитака и сендвича: треба напојити и нахранити увек гладну публику.

А онда прави крици из публике: „Фламенго!“ То је клуб за који навија половина фудбалске масе из Рија, редовно учлањене у 150 одлично организованих навијачких клубова. Црно-бела половина трибина одговара заглашујућим звиждуцима и непрестаним скандирањем „Васко! Вас-ко!“ Сада већ постаје „вруће“ и било би опасно по живот ступити на противничку територију у мајици супротних боја.

А сасвим доле, у бетонском масиву стадионске грађевине, излаз се полако пуни статистима и звездама: ту су носачи лопти, пешкира, главни и помоћни масери, тренери, клупски функционери, лични телохранитељи, војна полиција са псима и – фудбалери. Репортери преко 40 бразилских радио и ТВ станица мувају се у овој гунгули вребајући „жртву“ за свој незаборавни интервју.

Пре истрчавања на терен играчи се крсте, други

СУДИЈЕ,

љубе крст који носе на ланчићу око врата, трећи нешто треће. Све за срећу и победу!

Када играчи оба тима напокон истрче на терен, настаје немогућа халабука: на све стране пуца, одјекују трубе и фанфаре, тутњав бубњеви, полећу голубови, конфете лете на све стране, небо над стадионом претвара се у велики бели облак, а на трибинама вијори непрегледна шума клупских застав и навијачких транспарената. Са највиших делова трибина лете на публику у доњим редовима разни предмети,

не увек безазлени, раја са стајања надире попут штампеда између нумерисаних седишта и сигурносног јарка који одваја гледалиште од терена. А иза дубоког јарка смркнути војни полицајци са још смркнутијим вучјајцима.

Купљене победе и добровољни пораз

Игра може да почне. И већ у првим минутима судија – сасвим оправдано – прекида две „изгледне“ акције на обе стране. Публика реагује громогласним погрдама, у ритму самбе.

Иначе, потплаћивање судија у Бразилу је овде свакодневна тема: недавно је један познати бразилски судија отворено изјавио на телевизији како му је председник једног познатог клуба нудио 5000 долара да победи његов тим.

А за купљене победе и добровољне поразе бразилски фудбалски систем нуди преобиље прописа – преко 4000 закона и декрета?!

Само фудбалско првенство одвија се по врло компликованом систему, бар за нас Европљане. Наиме, да би се добио шам-

пион Бразила, прво свака савезна држава треба да добије свог првака. Међутим, и после завршеног шампионата савезне државе, први још задуго неће бити званичан првак, нити му је та титула аутоматски обезбеђена. Наиме, први – у овом случају „Фламенго“, који је побегао конкурентима неколико бодова – мора да победи другог још једном у некој врсти „плеј-офа“ да би постао званични првак. Али, и други – у овом случају „Васко де Гама“ – има своју шансу само што су му за освајање титуле по-

ЈАДНА ЛИ

ВАМ

МАЈКА

требне три узастопне победе против првог.

Најчувенији навијач света

Нико у Рију – сем клупских функционера и фудбалера – није сумњао у победу јачег „Фламенга“, али фаворит губи 0:2. Намерно, кажу добри познаваоци бразилског фудбала. Јер, клубу се много више исплати да игра још једну утакмицу и прикупи у своје касе још 40 одсто прихода од пуног стадиона. Ако „пусте“ и другу утакмицу, онда то већ почиње да личи на напету партију похера јер се никад не зна шта може да донесе „мајсторица“. Додуше, „Фламенго“ може опет доста да заради, али и да изгуби привлачну титулу.

Да прескочимо други сусрет, који је опет добио „Васко“ и да одмах опишемо ток треће утакмице. У првом полувремену асови као Жуниор, Адилио и Леандро просто „растурају“ противника и таква игра доноси резултат 2:0 за „Фламенго“. Друго полувреме доноси још већа узбуђења, али не и нове голове. Десет минута пре краја судија више не зна шта да свира јер се по читавом терену превијају играчи и једног и другог тима – једни озбиљно повређени, а други да им време прође. Из једног таквог прекида игре, пет минута пре краја, „Васко“ постиже гол. И док изједначење виси у ваздуху, тренер „Фламенга“ убације у игру „џокера“ Анселма, специјалисту за онеспособљавање противничких играча. Али, пошто и то не помаже – играчи „Васко де Гама“ просто кидишу на гол „Фламенга“ – функционери „Фламенга“ чине последњи, очајнички корак: уз њихову свесрдну помоћ на терен са огромном заставом улеће њихов одани навијач дваде-

сет трогодишњи Роберто Переира. У јеку најопаснијих напада „Васка“ – само који минут пред крај – Роберто упада у казнени простор противника и маше огромном заставом. Судија прекида утакмицу, на терен утрчавају полицајци, клупски функционери. Играчи „Васка“ јуре противничког навијача. Настаје туча. Прави хаос који траје читавих пет минута што је и те како добро дошло уморним фудбалерима „Фламенга“. Утакмица се наставља, али до краја је преостало још само два минута. И – крај. „Фламенго“ је победио са 2:1.

И док побеђени разочарани напуштају терен, а њихови навијачи пале клупске заставе и остале реликвије, небо над стадионом не види се од црвено-црвених застава. Победа је победа. За то време у једном отменом ресторану Рија директори „Фламенга“ чаште спасиоца Роберта шампањцем, пре него што ће га вратити у његову сиромашну фавелу, у незапосленост, беду и заборав.

Зико је један

Наравно, једна оваква фудбалска фијеста у Рију врло мало говори страном посматрачу о кризи бразилског националног спорта број 1. Она се вешто крије. Наиме, последњих година све се више повећава број учесника у националном и првенству савезних држава. Малтене играју тимови и из најзабаченијих места. Тако је прошле сезоне преко 300 клубова који су се такмичили донело праву инфлацију утакмица и просечну посету стадионима од 10.000 гледалаца. Као последица тога многи мали клубови финансијски су сасвим пропали, док је број професионалаца осетно смањен – са 20.000 на 15.000. Већина њих данас зарађује колико и обичан физички

радник у Бразилу – око 5000 динара и то само пет месеци годишње јер толико траје сезона.

Звезде, као што је, на пример, био Зико могу на прсте да се преброје (пре одласка у Италију овај фудбалер добио је за двогодишњи уговор баснословну суму од око 60.000.000 динара (нових наравно). А управо тих неколико идола – међу њима је још увек и незаборавни Пеле коме су Бразилци за живота дигли споменик у родном месту – узор су бразилске младежи. Они би требало да буду нека врста живог доказа за то, да се и без школе, а уз све класне и расне разлике може стићи у сам друштвени врх.

Никакво чудо онда што већина клинаца у земљи

троструких светских првака у фудбалу сања о великој професионалној каријери. Али нада у фудбал као средство успеха у друштву, као и мит да се цвет бразилског фудбала још може наћи на врућем песку Копакабана, као да умире из године у годину. Једноставно, у великим градовима на обали, па и у Рију, фудбалско пољанче се све више повлачи пред бетонским здањима.

Првенство аутсајдера

Истина, на Копакабани се и даље одржава недељом поподне такозвано првенство аутсајдера у коме играју тимови појединих улица. Али, мало тих фудбалера завршава у великим клубовима. Од познатијих фудбалера који тренутно са успехом играју

у Бразилу само су четворица почели каријеру на Копакабани: Адилио, Жуниор, Едињо и Паоло Цезар.

Очито, на подмладак са Копакабана менаџери „Фламенга“ као да више не рачунају. Успеси клуба се све више планирају кроз неке рачуноводствене операције и пословне махинације. Један спретни ђата, који је пре четири године преузео председништво овог клуба, успео је да исплати све дугове и напуни касу, али захваљујући понављајућој трговачкој спретности: „Фламенго“ је први клуб у Бразилу који је увео продају рекламних дресова, ту су затим плаћени телевизијски преноси, скупо плаћена реклама „Тојоте“ итд.

И док традиционални клубови из Рија, као „Ботафого“ или „Флуминезе“, једва састављају крај са крајем – не живи се више ни у Бразилу само од лепог фудбала – „Фламенго“ последњих година бележи позитивне спортске али и финансијске резултате, из чега је рођена и најскупља екипа у Бразилу. Играчи поред готовог новца, добијеног за потписивање уговора, добијају и загарантоване месечне премије, а учествују и у подели прихода зависно од посете на стадиону.

Звезда која тек долази, двадесет трогодишњи Адилио (младост је провео у фавели Рија) данас месечно заради шездесет милиона, старих динара, док ништа мање талентовани репрезентативац Ренато из Сао Паола добија четири пута мање. Шта да се ради кад његовим клубом руководе слабији трговци.

А од (не)успешне клупске политике зависи и (не)верност навијача, много више од две-три победе. Незапосленост, сиромаштво и глад главне су одлике навијачке армије која бар на неки начин жели да се приближи оном друштвеном сталежу који је моћан, економски и политички значајан. Све то може да се „нађе“ у успешном фудбалском клубу.

Управо због те психичке везаности за клуб и може да буде разумљив сав онај хаос који су навијачи „Васка“ оставили иза себе на Маракани после пораза њихових љубимаца против „Фламенга“: ломаче на голим бетонским степеницама од потпаљених чланских карата, десетине хиљада клупских мајица и застава. Јер, поразом њиховог клуба сви су они поражени и понижени. Али, ко зна како ће бити следећи пут???

НОБ НА НЕМАЧКОМ ПОЛОЖАЈУ

Другови при огласку
на Друго заседање
АВНОЈ-а.
На пролазу кроз Ливно
слева наредно:
Оскар Данон,
Јела Бићанић,
Нада Сремец,
Каџа Пејновић,
Никола Видовић,
Вицко Крстићковић,
Раде Турковић,
и Вице Буљан.

**ПУТУЈУЋИ НА ДРУГО
ЗАСЕДАЊЕ АВНОЈ-а
ИЗ ОТОЧЦА У ЈАЈЦЕ
ДЕЛЕГАЦИЈА
ХРВАТСКЕ И
СЛОВЕНИЈЕ МОРАЛА
ЈЕ ДА ПРОЂЕ КРОЗ
ОКУПИРАНУ
ТЕРИТОРИЈУ – ТИК
ПОРЕД УЛОГОРЕНИХ
НЕМАЦА!**

То су, наравно, знали. Ипак, никога није нагризала зебња да неће стићи, да се неће пробити. Тачан датум заседања ни они као ни остале делегације нису знали јер се то држало у највећој тајности. Искупљали су се у ослобођеном Оточцу где се налазио и Главни штаб Хрватске, очекујући наређење за покрет. На путу који је трајао 11 дана делегат Нада Сремец – по професији новинар – водила је дневник.

Њене белешке објављене су у књизи „Тако је рођена нова Југославија“. Најдраматичнији део путовања било је прелажење преко немачких положаја, између села Удбине – када су морали да напусте аутобусе и наставе пешице – и Добросела где је поново почињала ослобођена територија. Требало је прећи планину. Кремен висок готово 1600 метара и прећи друм који води долином Уне који су држали Немци.

Ево како је то текло према дневнику Наде Сремец:

Немци!

Назире се у мраку прво жбуње. Пењемо се све више и више. Сад је посве нарасло, постаје шума. Иза облака излази мјесец и очи помажу ногама у тражењу пута. Шума расте. Дебеле старе букве и борови дижу се у магли. Шума је све гушћа а пут све гори. Провлачимо се између грања, корења и оштрог грмља. Магла. Колона посрће, ноге траже пут. Под ногама нестаје тврдог тла, лишће се клиже по блату... Успон. Људи се губе, коњи посрћу, блато се лијепо по ногама, грање се заплиће око њих, магла, влага....

Људи и коњи посрћу кроз житко блато. У мраку

између букава црни се нешто на земљи нагнуто као кров, између дасака избија светло. Прилазимо ближе. У рупи покритој даскама уз ватру чуче људи, сељаци, жене и дјеца! То су земунице које су сељаци оближњих села искпали и у њих се сакрили испред Нијемаца. Склонили су овамо испред њиховог злостављања жене и дјецу. Зебу, гладују, али се

не дају Шваби...

Остављамо земунице иза себе и пењемо се даље кроз снијег. Хладно је, склиско. Стижемо на врх, скоро двије хиљаде метара високо. Прелазимо преко врха и сад почиње спуштање. Снијег замјењује блато. Сваки час се нешто нађе на земљи, диже се и наставља даље. Све се већма склижемо... Ноге се с тешком муком за-

државају у блату, стрмо се и нагло спуштамо, колона посрће, стење, пада, диже се, опет се оклижава, хвата се десно и лијево за гране и у тој муци види да нема предњака. Изгубили смо се!

Мрак, блато, склижеш се, пужеш по блату, гледаш на све стране гдје се у тој густој магли у сплету шибља, грмља, стабала и грања налазе остали. Јед-

Крашак предах крај села Дољана. На коњу др Анџе Мандић, већник из Хрвајске.

ва кроз мрак назиреш пушку, фигуру, лијево једну, десно другу, схваћаш да то није колона, то је стража која одавно ту стоји и чека да ми прођемо. Коначно налазиш предњака, колона се саставља и настављамо пут. Страже стоје по страни као зид. Нијемци су у близини, наше страже и извиднице осигуравају нам пут. И док то мислиш измичу ти ноге испод тебе, брзо се хваташ за грану, али ноге одлазе у супротном правцу, брже дохваћаш грану с оне стране не би ли задржао равнотежу. Падају коњи, падају људи.

— Тишина! Држи везу! Нијемци су у близини! — шапће ти друг пред тобом!

Како натраг?

Окрећеш се и тихо понављаш исто ономе иза себе... Рупе, гране, преваљена дебела. Образ ти пара

су већ посве изишли из шуме и заклоњени грмљем леже на мокрој ливади, задихани и уморни. Стиже и зачеље колоне, сви смо на окупу, крећемо напријед, пролазимо неколико грмова, излазимо на чистину и — видимо да је јутро. Касно је!

Пред нама је долина пуна воде која се испарује у позадини планина. Ондје смо већ требали бити. Гледамо тупо у воду...

— Лијево круг! Натраг!

Натраг? Како натраг? Још не схваћаш да је сва ова мука од ноћас била узалудна јер смо прекасно стигли на цесту.

— Другови, пожурите натраг у шуму, ми смо у непосредној близини Нијемаца, свануло је, брже, да нас не виде на овој чистини — чује се глас генерала Авшића.

Тешка срца враћамо се по истом блату, по трави

Сви се лаћају оружја. Мртва тишина. Један војник признаје да му је нехотице окинула пушка и опалила. Забринато гледамо на све стране. Јесу ли Нијемци чули хитац? Хоће ли нас пронаћи? Вријеме пролази. Ништа се не догађа. Слажемо и завијамо своје ствари. Пребројавамо се. Друг Пајо (Грегорић) води бригу око хрватских делегата. Опомиње нас на строги опрез:

— Молим вас другови и другарице да пазите на сваки налог који вам се даје. Највећи опрез и тишина. Цигарету не смије нитко запалити. Мислите увијек да су Нијемци посве близу нас, тако рекућ удаљени неколико корака од нас. Треба да пређемо цесту коју они контролирају, зато сваки нек води бригу о другу пред собом и о другу иза себе. Сватко је одговоран за двојицу.

Кроз ватру

Сад је већ посве тамно. Обилазимо грмље, прелазимо преко ниског плота. Мада је мрак, погледамо често на ону страну гдје је цеста коју морамо проћи. Засја рефлектор. Миче се свјетло. Камион!

Један, два, десет, двадесет, сто... сто педесет. Нијемци се крећу. Камо иду? Евакуација? Или концентрација?

Гледамо освјетљену поворку камиона која клизи цестом сабласно у мраку, као дуга, дуга поворка бродова на мору. Дижу се свјетла на брдо и дуго, дуго још остаје иза њих свјетли траг у ноћи.

Гледамо их и питамо се докле ће пролазити, колико их је? Опет нова свјетла, опет нови камиони! Хоћемо ли проћи питамо се и тихо корачамо иза свог предњака. Тако се смрачило да не видимо више ништа. Ноге осјећају да нема више траве...

Станемо. У мраку се црни нешто тамније од мрака. Чини се да је то дрвеће. Стојимо тако у кланцу скривени тамним зидом. Камиони још увијек пролазе. Заштекта стројница. Још једна! Бацач! Ракета! Не досежу нас. Не виде нас.

— Нека друг Ђаница дође на чело!

— Генерал!

— Бакарић напријед!

Одлазе на договор. Опет једна ракета. Кроз грање у мраку бљесну сјај рефлектора с камиона који пролази цестом. Ракете се измијењају с бацачима мина. Још увијек чекамо. Што ли се договарају?

— Хоћемо ли проћи?

Можда ћемо опет натраг у шуму, мислим са ужасом. Све нас је обрадовао позив:

— Покрет!

И опет се чује шапат:

— Држите се за руке! За руке... за руке... иде шапат од уха до уха.

На прстима трчећим корак

Тражиш руку предњака у мраку и пружаш је ономе иза себе. Креће се тако повезана колона по мрклом мраку, успиње се, силази, пада. Руке се растављају и уплашено траже. Оштро грмље гребе лице и руке.

Колона стење, успиње се, посрће се преко камења. На стрмом успону вуче једно друго. Чује се срце како удара у мраку. Успињемо се, више, више... Молимо одмор!

— Нема одмора! Напријед, брзим кораком!

— Чекајте, немамо везе!

— Нема чекања!

Морамо се журити, трчати да прођемо најопаснију зону испред Нијемаца.

Нагло заокрећемо. Иза

камена стоји генерал Авшић и тихо говори сваком у колони:

— Другови, највећа тишина, на прстима трчећим кораком!

Прелазимо цесту! Цесту по којој су малочас клизили њемачки камиони!

Најрадије не бих ни дисала. Ходемо на прстима, али ципеле су оковане чавлима а цеста је од камена. Гурнуто камење котрља се по цести и пада у јарак, коњска копита ударају...

Цести никад краја. Зашто тако дуго идемо по њој? Чини ми се да кораци као звона одјекују у ноћи... Заокрећемо, спуштамо се у грабу, ноге наилазе на траву, мекана је и влажна. Оштро мирише влага и метвица. Нисмо више на цести, зашли смо на ливаду. А сад даље, даље од те цесте у највећој тишини. Чврсто се држе руке, али мокре су и склиске, испуштају се. Веза се кида и успоставља. Успињемо се изнад њемачког логора. Само 500 метара испод нас логорују њемачки војници! Осврнемо се на цесту коју смо малочас прешли — крстаре освјетљени бицикли. Можда су штогод примјетили па нас траже? Чују се бацачи. На ливаду пада ракета. Бацамо се брзо на земљу. Дижемо се и тражимо у мраку руке... Хватамо се и трчимо, ракета пада на противну страну. Често се чује:

— Уморни смо, молимо одмор!

Чело одговара из мрака:

— Нема одмора, брзим кораком напријед, држи везу!

Нешто се бијели у мраку. Је ли цеста или вода? Хоћу да се приближим, да дотакнем руком и — падам у дубоку јаму. Другови ми помажу да се из ње извучем, али падају и други. Ходемо још мало и ето нас коначно на цести. Сви весело вичу:

— Цеста, на своме смо!

Кад би смјели многи би и запјевали. Ходемо по цести, ноге се одмарају. Красно је послје оног беспућа ходати цестом. Још само пет километара и стићи ћемо у Добросело. Пит ћемо воде, али најважније је да смо преварили Швабе и измакли им испред носа...

Следећег дана увече делегати су стигли у село Срб и преноћили, а онда су опет могли да наставе пут камионима, преко Ливна за Јајце. У сутон 28. новембра стигли су у градић на Пливи где је предстојала ноћ када је настала нова Југославија: друго заседање АВНОЈ-а, одржано 29. новембра 1943...

М. К.

Нада Сремец, новинар и др Златан Сремец крај водопада Пливе.

оштар грм, трзаш се и ударах коленом о тврд камен. Спуштамо се јаругом која се нагло сузује и стрмо пада. Коњи, људи, све се то одједном преврће по житком блату једно преко другога.

Предњак ти шапће:

— Нема стајања, напред!

Морамо се журити да још по мраку стигнемо до цесте коју држе Нијемци. Трчимо по склизавици, падамо, дижемо се уморни до изнемоглости и још се спуштамо, спуштамо...

Шума бива рјеђа. Долазимо на шумски пут. Није више тако тамно. Излазимо из шуме кидајући и успостављајући везу. Први

између грмља, улазимо у шуму и не чекајући наредбе падамо по мокром лишћу...

Свако одговоран за двојицу

Око пет сати кренут ћемо, у први мрак. Мјесец излази касније, па да по најгушћем мраку пређемо преко цесте. Само да почнемо ходати, одмах би се загријали.

Већ се помало мрачи. Одједном близу, посве близу одјекну шумом хитац. Сви поскакасмо.

— Што је?

— Јесу ли нас видјели?

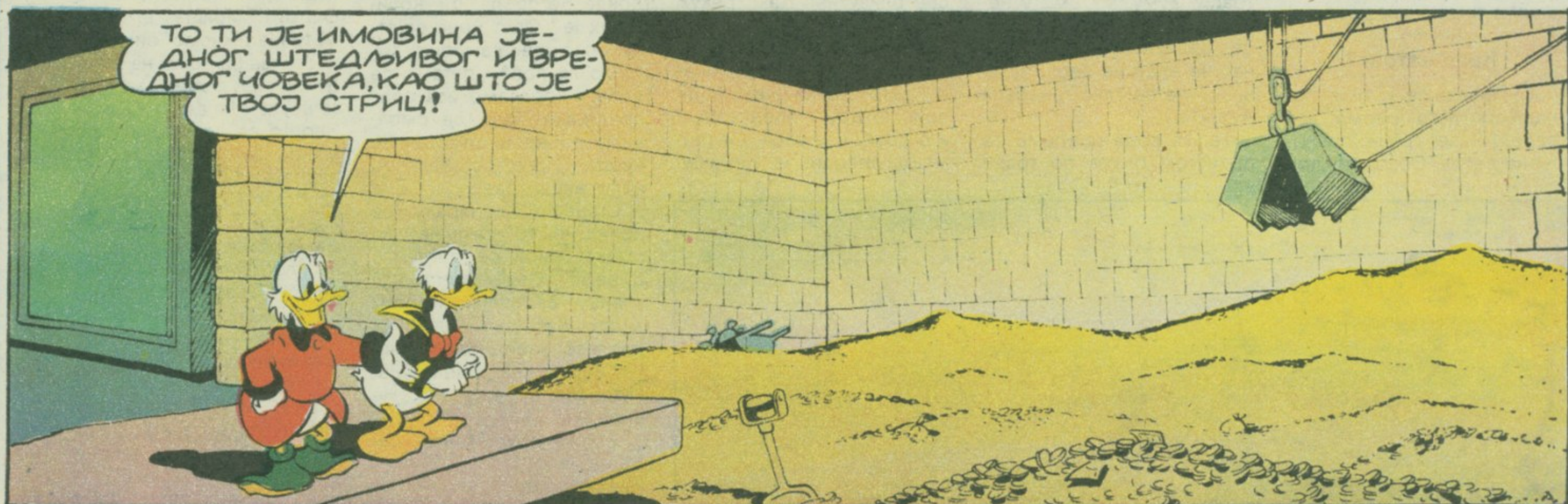
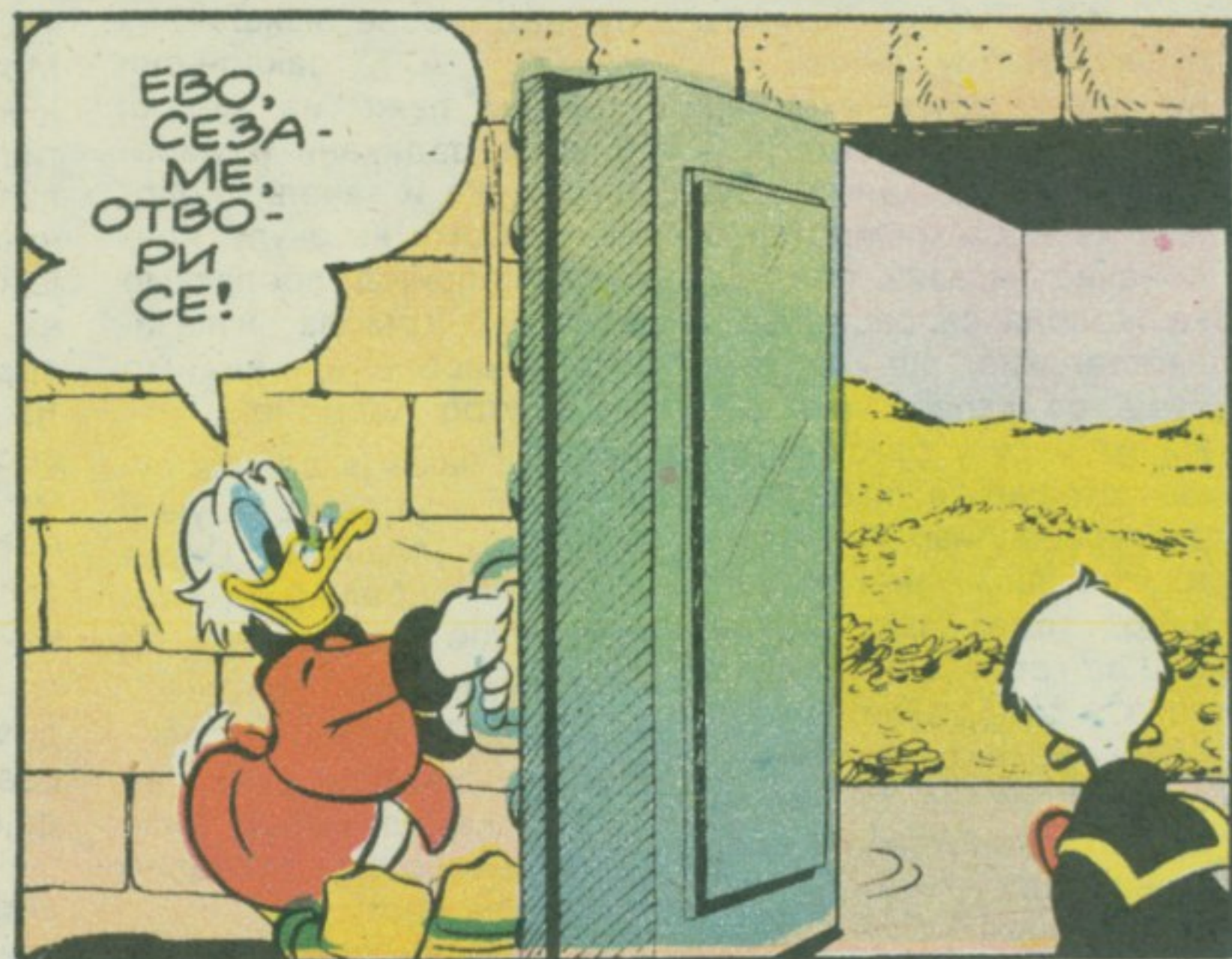
— Одакле пуцају?

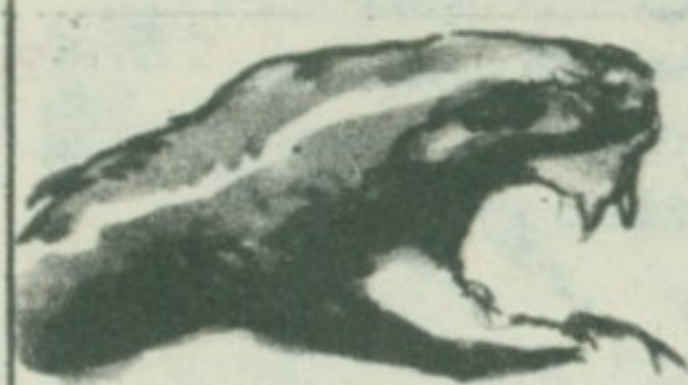
Не смије се друг изгубити ни у случају да дође до борбе. Пазите на везу. Ноћ је тамна, а тко изгуби везу сам одговара за свој живот. Ми не можемо никога тражити, ми морамо прелазити брзо, да што прије одемо са опасног територија.

Шутећи товаримо терет на коње, а затим се колона сврстава по броју. Сватко је од нас добио свој број, лакше је по броју контролисати да ли смо сви на окупу. Ја сам 33, иза мене је мој друг (Др Златан Сремец) 34. Поворка се полако почиње кретати и излазимо на чистину гдје смо јутрос били...

WALT
DISNEY

ПАЈА ПАТАК

НЕ ПРИЛАЗИ ЈОЈ.

АЛЕНЕ!

**ЛЕТЕЛИЦА ЈЕ ВЕЋ БИЛА У ВАЗДУХУ
КАД ЈЕ НЕШТО ЗЕЛЕНО ПРОМАКЛО
КРАЈ ПИЛОТОВЕ ГЛАВЕ И УВИЛО
СЕ ОКО УПРАВЉАЧА. БИЛА ЈЕ ТО –
МАМБА...**

Пилот Таг Вилдон добро је знао какав би исход био да га уједе та метар и по дугачка змија отровница. И сам њен изглед изазивао је неописив ужас. Ако се ичег бојао, онда су то били ови гмизавци од чијег су уједа у том делу Африке већ многи страдали. Инструменти су показивали да се авион креће брзином од 150 километара на час. Да прекине лет у том тренутку било је немогуће.

– Позив контролном торњу у Дар-ес-Саламу – завапио је Таг. – У кабини је змија. Морам да се вратим на аеродром.

У том тренутку у кабину је ушао први официр Ален Хендфорд и, баш кад је хтео да седне, угледао је змију. Таг није ни претпостављао да је његов колега тако брз – излетео је из кабине као метак.

путника, колико је било места у авиону. Кад је Таг угледао земљу, копилот му је био у кабини. Авион се великом брзином приближавао високим палмама на крају писте а Таг, избезумљен од страха, није повлачио полугу за узлетање. Учинио је то у последњем тренутку и одмах, унезверен, позвао контролни торањ.

Авион се већ кретао брзином од 200 километара

звао Таг. – Је ли писта слободна за слетање?

– Говори контролни торањ. Таг, не губи присебност. Можеш да слетиш.

И баш кад је Таг смањιο гас да би се спустио, што је и најкритичнији тренутак за све пилоте, мамба је нестала иза командне табле и појавила се на поду испод Тагових ногу. На његов још већи ужас змија је почела да му се увија око леве ноге. Није смео да скине поглед са писте, нити да помери ногу с педале за кормило правца – то би значило сигурну катастрофу за авион и путнике. А змија је све јаче стезала око чланка.

Иако је требало још мало да притисне папучицу, Таг се није усудио да направи ни најмањи покрет левом ногом. Опрезно је привукао десну ногу ка папучици, леву помакао у страну, таман толико да притисне десном. Готово је зауставио дах и сав се укочио. На срећу, змија на све то уопште није реаговала.

на час кад је Таг под оштрим углом окренуо авион удесно. У том тренутку мамба се злокобно преместила на командну таблу. Њена глава била је свега педесетак центиметара удаљена од Тагове: гледала га је као да хоће да га хипнотише све време палацајући језиком.

Потпуно је заборавио на копилота и сада, кад се мало прибрао, надао се само да путницима није ништа рекао јер би паника само погоршала ситуацију. У том размишљању пуном зебње прекинуо га је сам Ален који је промолио главу у кабину:

– Таг, да покушам да је ухватим?

– Ни случајно! Да јој ниси пришао! Само ми још фали рвање с мамбом у кабини.

Авион се већ опасно спустио и само што није додирнуо врхове дрвећа.

– Контролни торањ, јави се! – још једном је по-

Точкови су уз тресак додирнули писту. У својој дугој пилотској каријери Таг никад није тако лоше слетео. Ипак, лакнуло му је. Ако га мамба сада и уједе, бар су путници спасени. Неочекивано, змија му је склизнула с ноге и Таг је искористио тренутак да напусти кабину пошто је претходо угасио моторе.

Путници су га у чуду гледали. Нису знали због чега су се спустили тек што су полетели. Иако је желео да им каже да што пре напусте авион, Таг је успео да се савлада. Мирним гласом саопштио им је да је на авиону дошло до мањег техничког квара и да сви треба да се искрцају и сачекају десетак минута.

Аеродромско особље пронашло је мамбу у пртљажнику и убило је мачетом.

Био је то 25. април 1972. године кад је авион „лаудстар“ са пилотом Тагом Вилсоном и копилотом Аленом Хендфордом кренуо на свој уобичајени лет из главног града Танзаније Дар-ес-Салама за Занзибар. Кратак рутински лет за превоз дванаест

АРИЈАДНА
ЈЕ ОДАЛА
ТАЈНУ

КАЈДЕ ДА СЕ ИЗГУБИМО

**У МОДЕРНОМ
ЛАВИРИНТУ
ПОСЕТИОЦЕ НЕ ЧЕКА
ЧУДОВИШТЕ СА
ЉУДСКИМ ТЕЛОМ И
ГЛАВОМ БИКА
СПРЕМНО ДА УТОЛИ
АПЕТИТ, АЛИ НИЈЕ
ЗГОРЕГ ДА ПОНЕСУ
КЛУБЕ КОНЦА КАКО
БИ СЕ ИЗ ЊЕГА
ИСПЕТЉАЛИ.
ИДЕАЛАН ЈЕ, КАЖУ,
ЗА ЗАЉУБЉЕНЕ КОЈИ
ЖУДЕ ДА ВЕЧИТО
ОСТАНУ ЗАЈЕДНО.**

Чувени
лабиринт
у Хамптон
Коршу,
најсјаији у
Великој Британији
начињен од живе ограде.
Койран је безброј
душа у мнош
земљама, чак и
у САД и у Аустралији

лизацији бронзаног доба
на острву Криту (од 2800.
до 1200. године пре наше
ере).

**Критски лабиринт је
постојао**

Минос је, према миту,
славни краљ острва Крита,
син бога Зевса и Европе,
који је владао три генера
ције пре почетка тројан
ског рата. Чувени неимар
Дедал направио је у крит
ској престоници Кнососу
грађевину са многоброј
ним запетљаним и изук
рштаним ходницима и про
сторијама где је Минос да
леко од људских очију чу
вао Минотаура, чудовиште
са људским телом и гла
вом бика. Тајну излаза из
лабиринта Дедал је пове

Миносу шаљу данак у крви
— седам младића и седам
девојака — за Минотаурову
трпезу. Када је Тезеј, нај
већи јунак Атике, син атин
ског краља Егеја, дошао
на Крит у пратњи жртвова
них Атињана са намером да
чудовиште убије, у њега
се, на његову огромну
срећу, заљубила баш Ари
јадна.

Тезеј је, у то не треба ни
сумњати, био лудо храбар,
али би свакако изгубио
главу да му у помоћ није
притекла лепа принцеза из
давши тако родитеље и
домовину. Аријадна је Те
зеју дала оно чувено клубе
конца како би безбедно

Велелепни дворец Хамп
тон Корт у близини
Лондона, некадашња ре
зиденција страшног краља
Хенрија VIII који је потама
нио више својих супруга,
познат је у свету и по за
мршеном лабиринту начи
њеном од високе живе ог
раде. Више од пола мили
она туриста годишње унез
верено лута његовим ста
зама које се редовно за
вршавају ћорсокаком. По
тписани новинар „Забавни
ка“ био је у њему три пута
у року од две године и ис
куство му није нимало по
могло да се искобеља без
подужег трагања и потуца
ња и, чини му се, пуком
срећом. Уз цику, смех и
плач понеког детета сви се
ипак дочепају излаза, ма
кар уз помоћ чувара који
осматра „терен“ с уздигну
тог места.

По овом лабиринту из
губљене душе лутају већ
готово три стотине година
— постоје архивски подаци
да је 1690. године прво
битна живица замењена и
засађена данашња од ти
се. Верује се да је прет
ходна постављена још у
првој половини 16. века,
пре него што је Хенри VIII
отео Хамптон Корт од ње
говог законитог власника
богатог кардинала Вулзија.

Британија се дичи и нај
старијим сачуваним лаби
ринтом на свету. То је
„Град Троја“ код Брендз
бија у Северном Јорк
ширу: уместо живице има
кратко бусење, без ћорсо
кака је и сматра се да је
направљен још у време ка
да су Викинзи владали тим
крајевима. Његов дизајн
је још старији и припада
миноском периоду, циви

„Град
Троја“
древној
критској дизајна
најсјаији
на свету.
Ово је пример шакозваној
лабиринта од бусења
једносавној решења
и без ћорсокака.
Прећосавља се да су ја
у Британији
донели Викинзи, а сличних
има на свим континентима
осим у Аустралији
и Азији.

рио само Аријадни, једној
од Миносових кћери.

Чудовиште се хранило
људским месом и Атиња
ни су били принуђени да

прошао пут кроз замршене
одаје Лабиринта.

Тезеј је причврстио ко
нац за довратник улаза и
одмотавао клубе све док

Пример хришћанског лабиринта ододељеног хришћанским крстом на четири дела у средњем веку. Обичај је био да монаси на коленима прелазе његове оштре сивае да би се искудили од грехова.

није стигао до просторије у којој је боравио Минотавр. Јунак је савладао неман голим рукама, принео га на жртву божу мора Посејдону а затим је, намотавајући конач, као од шале нашао пут до излаза. Тезеј је испунио обећање и повео Аријадну са собом, али се њихова љубав завршила брзо и трагично...

Ова легенда је подугачка и постоји више верзија наставка и краја. Али, критски Лабиринт није пуки мит. Када је почетком 20. века сер Артур Еванс вршио ископавање у Кнососу, пронашао је остатке огромне палате и необичних компликованих здања која су могла да чине некадашњи Лабиринт...

Комплекс палате на Кнососу уништили су снажан земљотрес и пожар око 1470. године пре наше ере, али загонетни Лабиринт није пао у заборав и приказан је на хришћанском металном новцу знатно каснијег датума. Римљани су преузели дизајн украсивши њиме стубове у Помпеји, а сличне лавиринте правили су у мозаику на подовима кућа и светиха.

Увртута „Тројанска игра“

Далеко је већа мистерија како се лабиринт миноског типа обрео на зеленом тлу Енглеске у Северном Јоркширу. Древни „Град Троја“ један је од четири преостала лавиринта од бусења у Британији, мада их је било око шездесет. Ником живом није познато ни ко их је направио, ни зашто, а камоли када.

Постоји претпоставка да су их из Средоземља у Британију донели Римљани или Феничани. Једноставан кружни критски облик лавиринта постоји и у земљама северне Европе, у Шведској их на пример

ди, у коме описује лутања преживелих Тројанаца на челу са Енејом и долазак Енеје на запад у Италију, помиње како су Енеја и његов син Асканије (латински Јулије) у Италији спорта ради упражњавали „Тројанску игру“ на коњима.

Слична дечија игра, само без коња, постоји и данас у Енглеској, и не само у овој земљи, а састоји се у томе да учесници имитирају све што ради „вођа“. У келтском језику, којим се, поред званичног енглеског, служе староседеоци Велса, Корнвола, Хебридских острва у Шкотској, Ирске и Британије,

дочашће, то чинили симболично прелазећи на коленима вијугаве стазе подног или оштрим бусењем обраслог домаћег баштенског лавиринта. Прећи на коленима стазе малог лавиринта, како су ради покорје чинили средњовековни монаси, болно је и траје прилично дуго – отприлике колико је потребно да се нормалним ходом пређе око један и по километар.

У средњем веку било је у Енглеској и другим земљама западне и северне Европе небројено лавирината, а уништили су их углавном неспортски настрајени пуританци среди-

и човек који би ушао имао је пред собом избор од више стаза и безброј шанси да пође погрешном.

Мода лавирината је дефинитивно завладала када су почели да се праве приватни по сопственим баштама или парковима. На жалост, многи од њих су уништени. Лондонски музеј науке покрива данас лабиринт који је направио принц Алберт, муж краљице Викторије, а изнад дивног лавиринта на Падингтону у Лондону саграђен је хотел. Многи други страдали су или су запуштени за време другог светског рата.

Џиновска јабука у част Битлса

Било како било, лавиринти су преживели и животарили све до пре десетак година када су, нарочито у Енглеској, изненада постали веома популарни. Нашли су се и спретни бизнисмени који су основали предузеће за пројектовање лавирината по имену „Минотавр дизајнз“. Партнери Адриан Фишер, бивши финансијски аналитичар, и Рандол Коут, бивши дипломата, направили су већ девет нових лавирината у Британији и иностранству.

Фишер, данас водећи светски дизајнер лавирината, сматра да је лабиринт на добром путу да постане једна од највећих нових уметничких форми двадесетог века. Лавиринти, како он каже, повезују далеку прошлост и садашње модерно доба на уметнички начин који је забаван, тајанствен и древан.

Фишер и Коут су у Корнволу направили прави правцати лабиринт са ћорсокацима и осталим компликацијама који има облик Триветикове парне локомотиве из 1804. године. Тренутно планирају лавиринт у част Битлса који ће имати облик џиновске јабуке, како се звала њихова дискографска кућа а што је постао и њихов албум. И највећи лавиринт са живицом на свету налази се у Великој Британији. Направио га је 1978. Грег Брајт у парку палате Лондлит у Вилтширу.

– Лавиринти су у моди после много времена и њихово ново доба тек долази. Воле их деца, воле их одрасли, а идеални су и за шетњу заљубљених. Уживам док их цртају, као да са посетиоцима играм партију шаха – каже Адриан Фишер. – Лавиринт без посетилаца нема душу.

Бојана Дожић

Лаја Вали лавиринт у Корнволу направљен је 1982. године. дело руку предузећа „Минотавр дизајнз“. Представља Триветикову парну локомотиву из 1804. године је загонетних стаза и бојаза, а циљ му се налази у централном зубчанику.

има око двеста педесет у камену и стенама, и неки потичу из бронзаног доба. Није искључено, према томе, да су Викинзи, освојивши Британију, донели са собом и лавиринте као и друге своје ритуале.

Порекло и сврха лавиринта нису разјашњени и научницима је преостало да загонетку реше разним историјским поређењима, уз помоћ древних легенди и локалних имена лавиринта. Примећено је да многи од њих, као и места где се налазе, садрже у имену реч Троја. Осим поменутог „Града Троје“ код Брендзбија, постоји и Град Троја у Светој Агнеси на острвима Сили у Ламаншу, Фарма Троја у Сомертону у Оксфорду...

Име Троја класичног је порекла. Римски песник Вергилије (70–19 пре н.е.) у свом чувеном епу „Енеи-

да“ постоји глагол троји који значи окренути или уврнути и може се повезати са „Тројанском игром“ на коњима али и са лавиринтима који су испреплетени и „уврнути“. Све ово могло би да значи да су британски лавиринти прастарог порекла и да су можда служили у паганским ритуалним играма или нечем сличном.

Пут за Јерусалим на коленима

Лавиринти су касније прилагођени хришћанској вери тако што је пагански облик са Крита бусењем посађеним у облику великог крста делио лавиринт на четири дела. Хришћанских верзија има и у Енглеској, док су Французи њима, у виду мозаика, украшавали подове својих катедрала. Сјајан пример је лавиринт-мозаик чувене катедрале у Шартру из раног 13. века.

Хришћани су их често називали „Пут за Јерусалим“, па су, уместо да путују у Свету земљу на хо-

ном 17. столећа. Описи савременика су веома ретки и шкрти. Џон Обри је, на пример, 1680. забележио да су лавиринти „били прилично посећени за време лепих поподневних“ и „да су у њима уживали ученици на распусту и младеж“.

Викторијански Енглези (за владавине краљице Викторије од 1837. до 1901.) били су очарани лавиринтима и направили су их преко осамдесет. Писма из тог времена помињу децу која јурцају по њима и припиту младу господу како се кладе хоће ли успети да се отетурају до центра.

Али, Викторијанци су окренули леђа једноставним лавиринтима оивиченим бусењем и као „мустру“ за своје узели лавиринт са високом живицом из врта Хамптон Корта чији је творец до данас остао непознат. Лавиринти са живом оградом битно су се разликовали од древних прављених по миноском типу: добили су ћорсокак

ГРЕШКА И УСПЕХ

Када су пре равно две стотине година браћа Монголфије конструисали велики ваздушни балон који је могао да понесе и људе, француски краљ Луј XVI предложио им је да за овај опит искористе осуђенике на вечиту робију којима би, за учешће у овако опасном подухвату, била обеђана амнестија. Браћа су с дужним поштовањем, али одлучно, одбили краљев предлог изјавивши да ни у ком случају не треба дати „палму првенства“ и титулу пионира летења преступницима и робијашима. И успели су да одговоре краља.

Двадесет првог новембра 1783. године ваздушним балоном напуњеним врелим димом дигли су се у ваздух часни људи — научник Пилатр де Розије и маркиз Д'Арлан.

Шаљући са успехом своје балоне у ваздух,

браћа Монголфије уопште нису схватили физичку суштину свог открића. Они су, наиме, сматрали да сила која подиже балоне не долази од сма-

њења густине ваздуха при загревању већ да се они успињу захваљујући својству наелектрисаног ваздуха да се одбија од тла. Због тога су они ис-

под отвора на балону палили влажну сламу и вуну сматрајући да њихов дим има „у највишем ступњу способност одгуривања“.

То што нису схватили суштину силе која је дигала њихове балоне у ваздух, никако не умањује њихове заслуге. Браћа су била даровити конструктори. Они су направили лак, отпоран и непропустљив омотач који може да издржи процес пуњења димом, разрадили технику самог пуњења, изумели екваторијални појас од кога се наниже пружају конопци који држе корпу.

Две године после првог лета научник Сосир успео је да измери температуру у балону. Он је утврдио да се најтоплији ваздух налази при врху унутрашњости балона, где се скупља сав дим, а не доле поред огњишта како су претпостављала браћа.

ДИЈАМАНТ У ЕВРОПИ

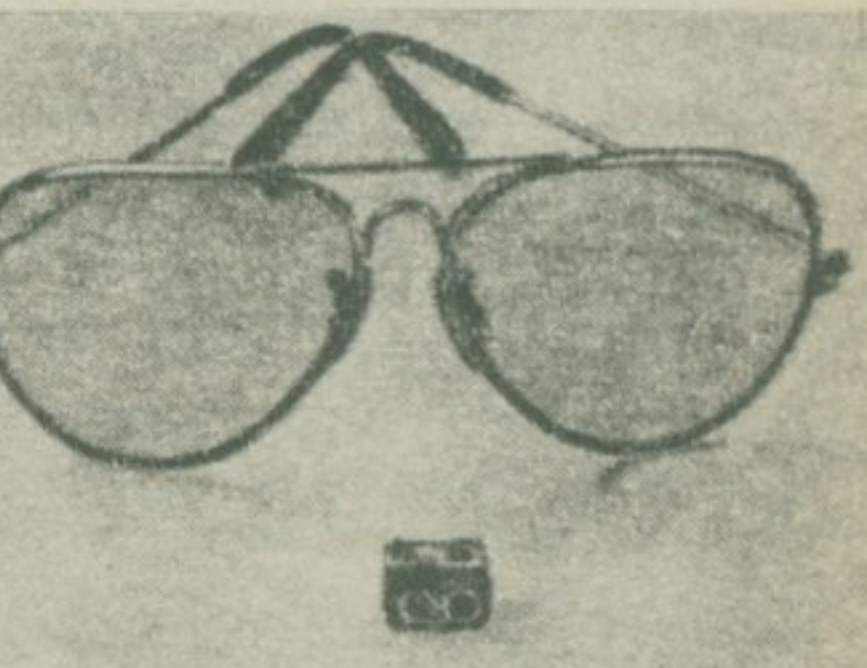
После седмогодишњих напора шведски геолози су открили први дијамант на територији Европе, и то на малом острву Ално-ену, недалеко од северних обала Шведске, где се налазе насlage кимберлита. Дијамант је пронађен пошто је прерађено једанаест тона руде.

ВРЕМЕ ЈЕ ИПАК РЕЛАТИВНО

Брзина протицања времена зависи од гравитације — то је један од принципа на којима је Алберт Ајнштајн поставио своју теорију релативности.

Недавно су физичари извршили експеримент чији је циљ био провера тачности овог принципа. На једном космичком вештачком сателиту постављен је ласерски уређај за изузетно тачно мерење времена. Исти такав уређај остављен је на Земљи. Упоређење сигнала ових „часовника“ показало је да време на нашој планети и у космосу протиче различитом брзином. За свака три часа земаљског времена космички часовник оде напред за два секунда.

одговарајући блиц и све остале детаље. За све то била су му потребна само три месеца. Величина овог фото-апарата најбоље се види у односу на наочаре.

НЕКА ПОТЕЧЕ МУЗИКА!

Знате ли шта је „аквафлаута“, „влагобубањ“ или „кишне оргуље“? То су инструменти које је изумео француски музичар Жак Дидон. Он сматра да је створио нову врсту музике користећи и преображавајући шум воде, било које реке, водопада или отворене кухињске славине. У прилично обимном уџбенику „Музика воде“ Дидон до небеса уздиже својства „аквамузике“ и препоручује заинтересованима да опробају своје способности на

овом пољу. У његовој књизи описано је око сто „инструмената“ помоћу којих читаоци могу да стварају своја ремек-дела. Савремен синтисајзер који имитира шум водопада, па је због тога назван „водени синтисајзер“, бакарне кухињске посуде постављене једна у другу и у које ударају капљице кише, појачано кључање воде у чајнику — само су неки примери Дидонове „акваполифоније“. Музичар-изумитељ потпуно је убеђен — а и друге уверава у то — да ће нова музика ући у историју.

НАЈДУЖА КЛУПА

Жеља да у свом месту имају било какву знаменитост навела је општинске оце у јапанском граду Обихироу, на острву Хоккаиду, да у свом парку поставе најдужу клупу на свету. Рекордерка је дугачка 400 метара и на њу може да се смести преко хиљаду особа.

КО БОЉЕ ВИДИ?

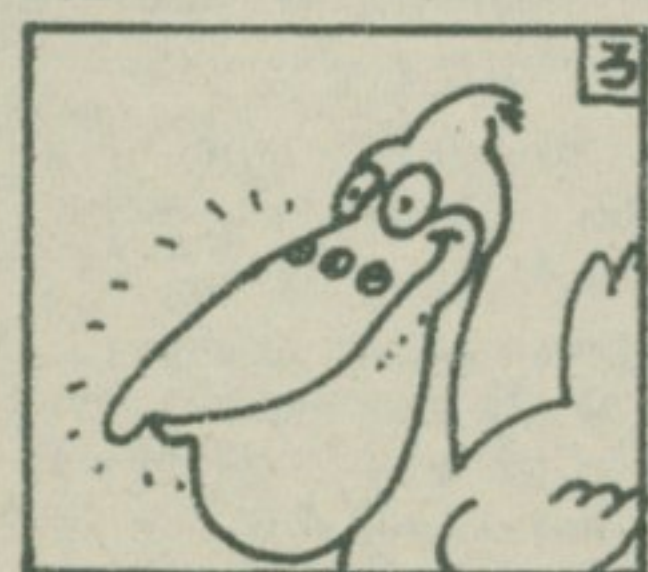
Луј Жозеф Геј-Лисак (1788—1850), један од највећих француских хемичара и физичара, изгубио је око за време једног од својих хемијских опита. Једном га је срео бискуп Сијез, надмени теолог који је захваљујући протекцији доспео међу „бесмртнике“ Француске академије.

— Не разумем како ви можете да будете научник тако са само једним оком? Шта може да се види једним оком? — упитао је злобно Геј-Лисака.

— Више него ви — спремно му је одговорио научник. — Ево, на пример, ја на вама видим два ока, док ви на мени видите само једно.

КЉУН ОД СТАКЛЕНИХ ВЛАКАНА

Пеликан са оштећеним кљуном осуђен је на смрт јер не може сам да се храни. Како тврди енглески часопис „Њу сајентист“, већ постоји могућност да се спасе живот птицама које је задесила таква несрећа. У Калифорнији је не тако давно извршена операција током које је једном пеликану повређени кљун замењен протезом од стакленог влакна. Операција је трајала три и по часа. Данас је таквих пацијената већ више од десет и сви су научили да се служе вештачким кљуном.

СВЕ МАЊИ

Један студент универзитета у Панџабу, у индијском граду Чандиграх Синдху, конструисао је фото-апарат мањи од напруге. Како пише часопис „Илустрејтед уикли оф Индија“, апарат-лилпутанац тежак је свега 2,5 грама и десет пута је мањи од јапанске камере „летал“ која је нашла место у Гинисовој књизи рекорда као најмање на свету. Студент конструктор морао је да употреби технику коју користе јувелири да би за свој апарат израдио оптику, филм,

СУПЕРСАВРЕМЕНИ МОНАСТИР

Бенедиктински манастир у Вајтенбергу, у Доњој Баварској, може се похвалити да се у његовом оквиру налази најстарија пивара на свету. Последњих година калуђери-пивари начинили су од старе радионице супер-модерну пивару. Они су на свечан начин обележили уношење у пивару електронских уређаја који омогућавају да се пиво производи даноноћно. За осам часова монаси произведу 100 хектолитара овог напитка који није омиљен само у Баварској. При томе, монаси топлу воду од производње паметно користе – за грејање манастира и ресторана који је уз њега подигнут.

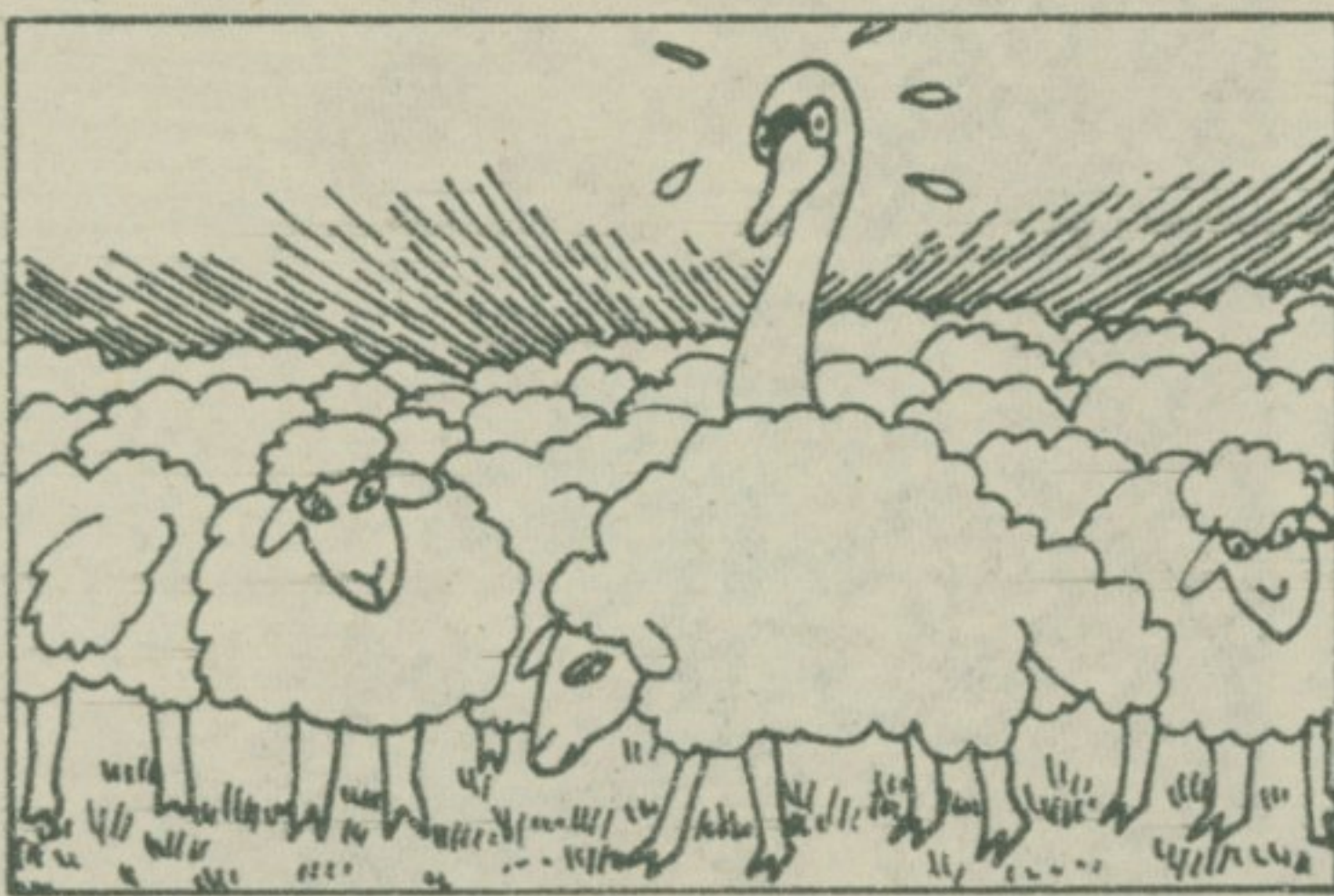

ПУТ ПО МИРИСУ

Научни сарадници института „Макс Планк“ нашли су потврду за претпоставку неких стручњака који тврде да голубови налазе пут до својих голубарника помоћу чула мириса. Експериментима је утврђено да се голубови непогрешиво враћају у

ОВЦЕ УМЕСТО ЛАБУДОВА

На језеру Џори у Аустралији, које се налази између Канбере и Сиднеја, обично се задржавају дивље патке, лабудови и пеликани. Међутим, током лета 1982. године по његовом дну обраслом травом кретала су се само стада оваца. Од 1820. године језеро нестаје већ пети пут. Узроци ових периодичних појава још нису сасвим разјашњени.

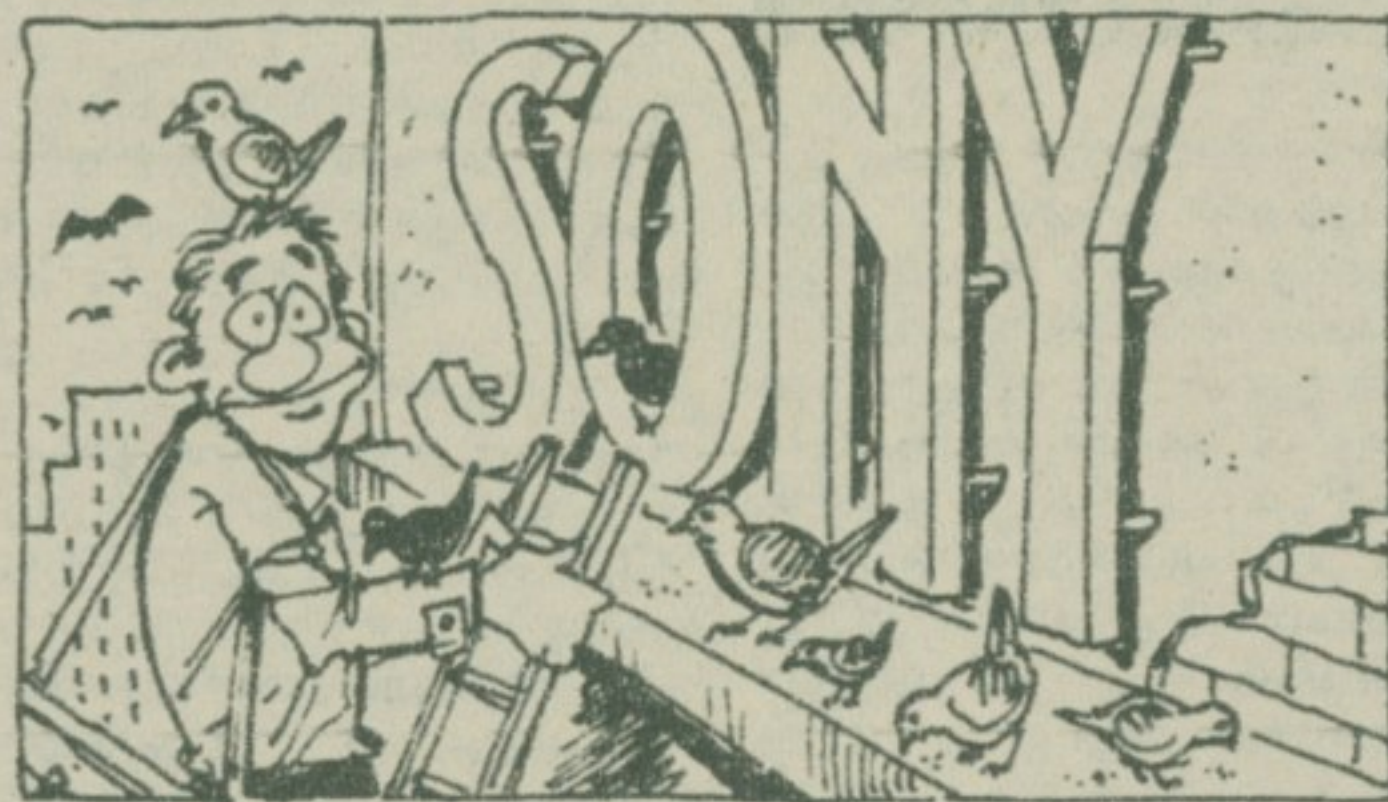

ПТИЦЕ И НЕУКУСНЕ РЕКЛАМЕ

Зоолози јављају о све чешћим случајевима појављивања шумских становника у градовима. У Шведској ирваси сасвим нормално шетају градским улицама ометајући кретање аутомобила и трамваја.

Провести дан у пољу или шуми, а ноћ у граду постала је „мода“ код многих птица. Оне су, очигледно, откриле да је ноћу температура у великим градовима за неколико степени нижа но на отвореном пољу. Поред то-

га, град нуди птицама многобројна удубљења и друга прибежишта где се могу мирно наспавати не стрепећи од природних непријатеља. Расте и снажљивост птица. У Лондону су, на пример, сенице научиле да отварају боце с млеком које разносачи остављају испред врата муштерија. У градовима се чак срећу јастребови, сиве чапље и различите врсте сова. Црни дроздови су још донедавно биле плашљиве шумске птице. Сада они, као чворци и зебе, ноће међу топлим словима светлећих реклама.

СИР ЈЕ СТАР 2200 ГОДИНА

У насељу Сагари, јужно од Каира, недавно је пронађен комад сира који је прележао у земљи, у једном гробу, 2200 година. Египатски научници извршили су анализу сира и утврдили да се у њему још налазе бактерије које изазивају врење, што сведочи о високом нивоу конзервисања хране у старом Египту.

ОБЕЋАЊЕ, НАИВНОМ РАДОВАЊЕ

Пре него што је почело да гради ову кућу у енглеском граду Фарслију у Лидзу, грађевинско предузеће обратило се тамошњем ПТТ-у јер се усред земљишта одређеног за изградњу налазио и један телефонски стуб. Само ви почните с грађњом, ми ћемо стуб уклонити, гласио је љубазан одговор ПТТ-а. Дани су пролазили, кућа расла и на крају се стигло и до крова. Послови су сада потпуно стали јер грађевинари не могу да поставе цреп док „поштари“ коначно не испуне своје обећање...

ТРЧЕЊИ ОКО СВЕТА

Аустралијанац Питер Парсел намерава да постане први човек који ће Земљину куглу обићи – трчећи. Четрдесет хиљада километара, колико износи путања око наше планете, он ће претрчати путевима тридесет земаља. Парсел тренутно трчи путевима Филипина, треће државе на својој марш-рути.

руша Тенси, спаса је до сада многе животе. Тенси има изванредан њух који је непогрешиво водио до жртве чак и кад се она налази затрпана слојем снега високим метар. Онедавна спасиоци су почели да користе и минијатурне радио-одашиљаче који се причвршћују за одело смучара: у случају несреће радио-сигнали доводе спасиоце до унесређеног кога је затрпала лавина. На жалост, и пси и техника беспомоћни су ако је слој снега дебљи од метра или ако је од несреће прошло више од пола часа.

СТАРЕ
ТРАЖЕ
НОВЕ
ВОЗЕ

БИЖА. БИЖА. ВРУУУМ!

ПРВИ СУСРЕТ СА АУТОМОБИЛОМ НА ПЕДАЛЕ: Модел лево има више од шездесет година, док овај десно, марке „фордани“ потиче из 1934.

**БЕБИ-ВОЗИЛА ИМАЈУ
СВОЈУ ИСТОРИЈУ
КОЈА ЈЕ У ДИРЕКТНОЈ
ВЕЗИ СА ИСТОРИЈОМ
АУТОМОБИЛИЗМА.
ДАНАС ИМ УГРАЂУЈУ
ЧАК И МОТОРЕ, ПА
НИЈЕ ЧУДО ШТО
ПОНЕКАД КОШТАЈУ
ВИШЕ ОД ПРАВОГ
АУТОМОБИЛА. И
ПОРЕД ТОГА, ОНИ „ОД
НЕКАДА“ ТРЕНУТНО
СУ НА НАЈВЕЋОЈ
ЦЕНИ.**

Први аутомобил за децу, на педале, појавио се почетком овог века и директан је потомак трицикла који је пре тога одушевљавао малишане широм света. Са ретких фотографија из тог времена види се да су њихове дрвене каросерије и шасије, од метала, веома прецизно израђиване до у најситније детаље. У ствари, излазили су из занатских радионица, а судећи по ценама били су намењени углавном онима с дубоким целом.

Временом су прави аутомобили постајали све савршенији а с њима и аутомобили за децу. Још пре првог светског рата производе их многе фабрике у САД, Француској, Немачкој, Великој Британији и Италији. Документи из тог времена узети из разних каталога, ревија и породичних албума откривају све већи број ових малих возила и поступност њиховог усавршавања у механичком и естетском смислу: дечји ауто је, у ствари, сваки даном постајао

све сличнији аутомобилу родитеља. Мало-помало, појавили су се мигавци, сирене, фарови, пресвлаке, гумени точкови, кочнице, таблице, блатобрани, украсне лајсне... Онда су на ред дошли и први модели са уграђеним мотором. Било их је веома мало и коштали су читаво богатство.

Произвођачи аутомобила за децу углавном се инспиришу тркачким аутомобилима, због тога што ови имају једноставну линију и што се малишанима највише и допадају. Производе се чак и двоседи за децу, строго луксузни аутомобили, камиончићи, али и возила попут ватрогасних кола и слично. У једном каталогу приказан је чак и мали аутомобил са гаражом.

Тата, купи ми кадилак

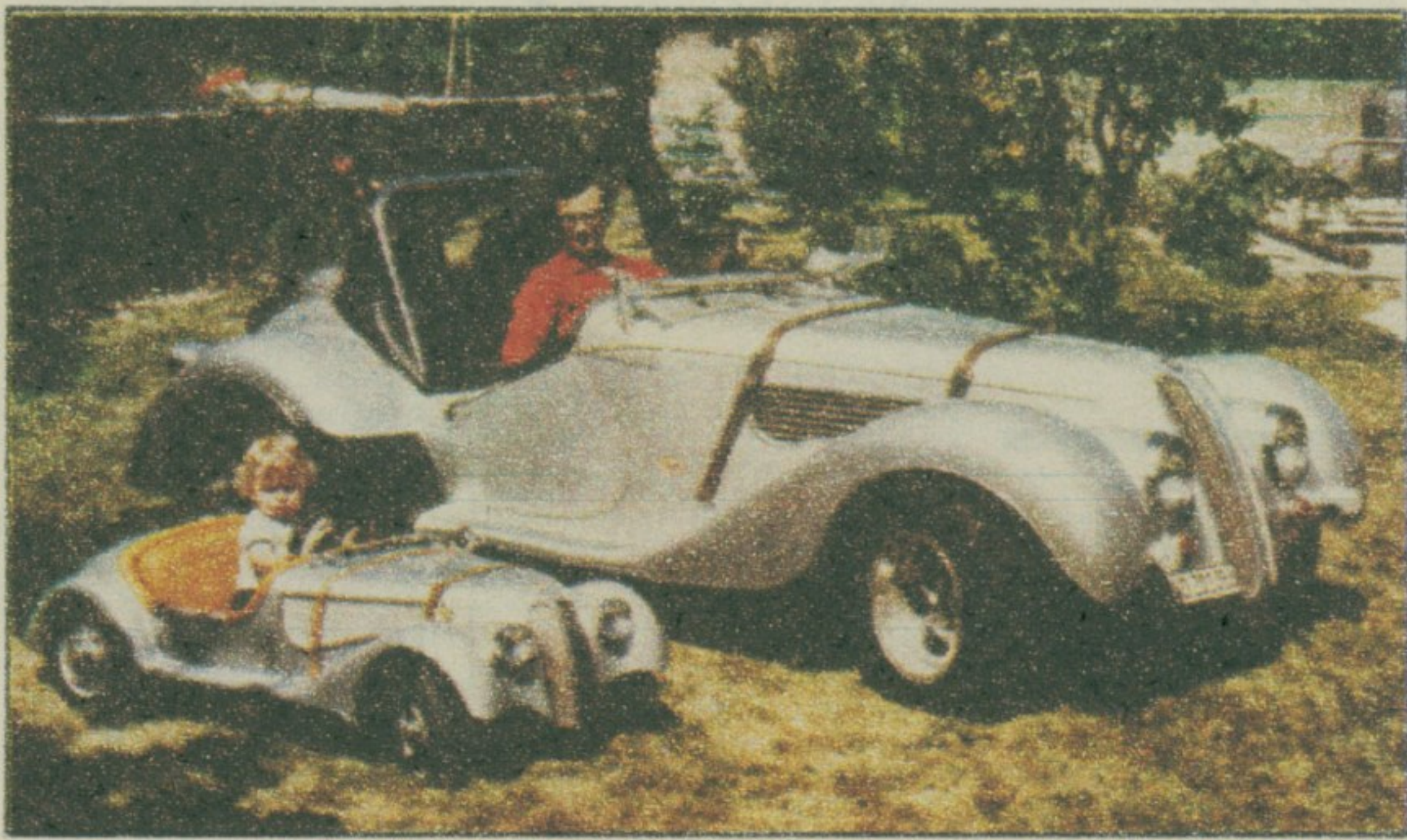
Златно доба аутомобила за децу почиње крајем двадесетих година и траје читаву следећу деценију. У индустријским земљама у то време организују се трке ових возила, салони, сајмови, изложбе. Чак и праве аутомобилске куће почињу да се интересују за беби-возила. Тако се двадесетих година Ситроен и Бугати прослављају својим моделима аутомобила из снова намењених деци. Тада је рођен Ситроенов „5CV“ и Бугатијев „беби-тип 52“ са електричним мотором, произведен само у деведесет примерака. Истовремено, у Америци дечје аутомобиле избацују на тржиште најпознатије фир-

ме: Бјуик, Пакард, Олдсмобил, Кадилак и други. Па ипак, највећа имена аутомобилске мини-индустрије су: енглески Лајенс-Трајанг, француска Еурека, амерички Толедо, Цендрон и Стилкрафт, немачки Моко и италијански Ђордани.

Аутомобил за децу наједном постаје најтраженији поклон. Наравно, што је купац из богатије породице, то је и ауто скупљи и квалитетнији. Тридесетих година, и касније, за клинцџе из оваквих кућа наручују се мала возила изузетне вредности, понекад скупља од правог аутомобила. Добила су их деца мароканског султана, неких индијских махараџа, затим енглеске принцезе Елизабета и Маргарета и многи други из такозваних nobles-porodica.

Један мени, један теби

После паузе због новог рата, производња је поново оживела. Године 1949. енглески Остин почиње са производњом малих „Ј 40“ који се покрећу педалама. Ови аутомобилчићи су још увек од лима, иако је убрзо уследила ера пластике која, упркос томе што је подстакла масовну производњу уз мање трошкове, малим аутомобилима одузима шарм ручног рада који је код данашњих колекционара на високој цени. Осим аутомобила из великих серија, који се данас избацују на тржиште по ценама које су за сваког прихватљиве, у неким земљама се и сада производе специјални модели за спе-

САВРЕМЕНА ИГРАЧКА: Ово је BMW „328“ у верзији за оца и сина. Производи их Швајцарац Франко Збаро, специјалиста за ограничене серије које укључују примену савремене механике на аутомобилу сјајној шииа. Дечаков аутомобил шакође има уграђен мотор.

цијалне муштерије. Тако је, на пример, швајцарски конструктор Франко Збаро направио неколико модела малих возила која подсећају на славне аутомобиле прошлости и имају уграђене праве моторе. Један од њих је Мерцедесов „540 K“ начињен у односу 1:2, затим BMW-ов „328“ и Фераријева „теста роса“.

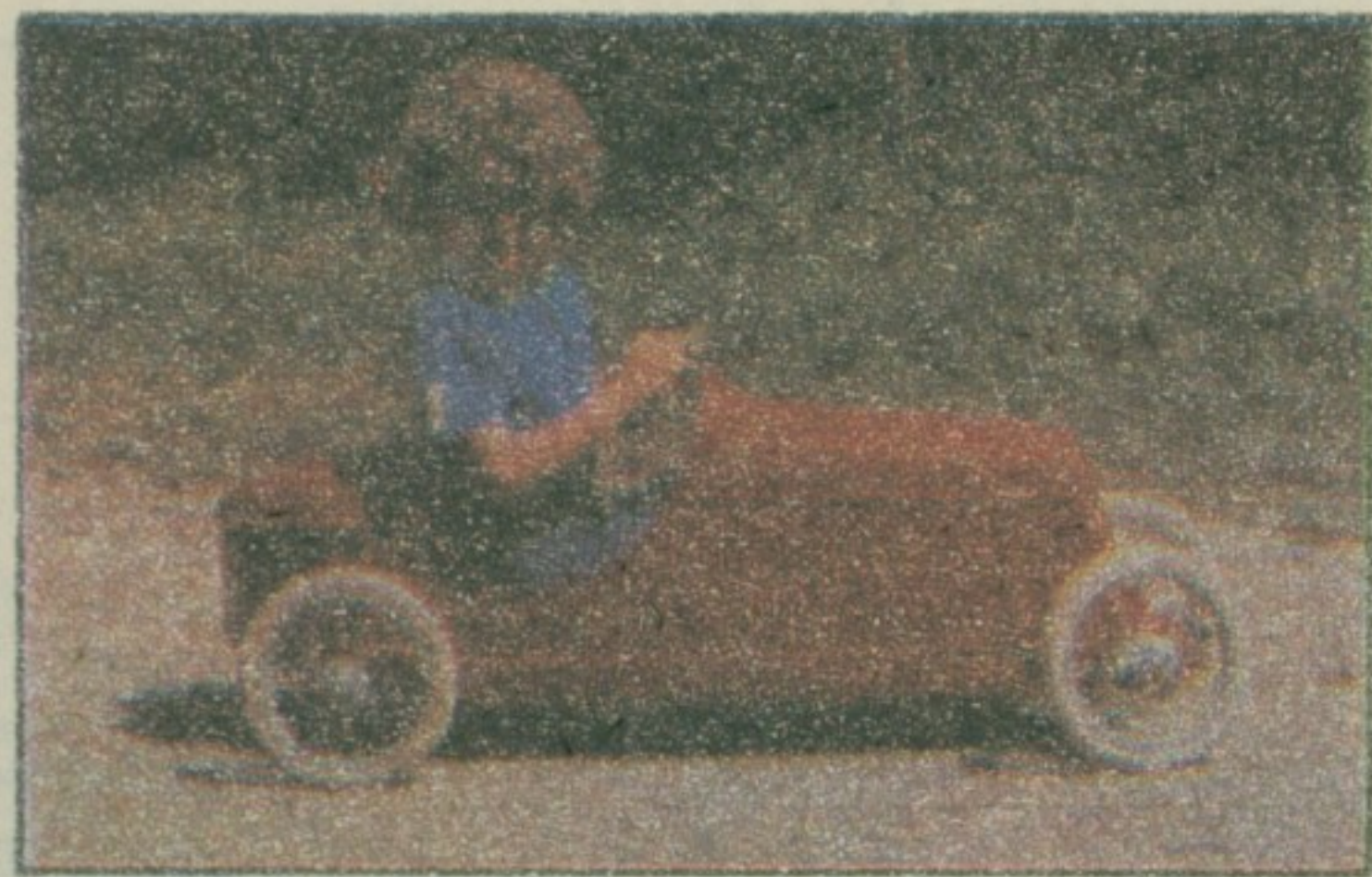
У свету има много колекционара који се интересују управо за ове аутомо-

биле, нарочито у САД где их на аукцијама купују за баснословне своте. Постоје чак и специјалисти за рестаурацију који успевају да оним возилима која су завршила у старом гвожђу врате ранији сјај. Зато и није чудо што у последње време људи претресају таване, подруме, шупе и слично, у потрази за играчком коју су одавно отписали...

Д. В.

Мали древни аутомобил за ширке из двадесетих година.

Италијански „тркачки“ аутомобил из 1934. са лименом каросеријом и гумом на тошковима.

Бугатијев „Беби-тип 52“ који је конструисао сам Еторе Бугати 1930. године.

„Луола“ (швица) — возило на Шри Шочка произведено још 1940. Има елементарни мотор, инеумашике и кочнице.

ЈАПНАЦ МЕЋУ ЛОВЦИМА НА БИЗОНЕ

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ ДИВЉЕГ ЗАПАДА

ПРЕ ТАЧНО
ОСАМДЕСЕТ
ГОДИНА
МАЦУРА САКАЕ
ОТИШАО ЈЕ НА
ДИВЉИ ЗАПАД ДА
ТАМО ПОСТАНЕ
ФРЕНК МАЦУРА И
ПОМОЋУ
ФОТО-АПАРАТА
САЧУВА СЛИКЕ
ВРЕМЕНА КОЈЕ ЈЕ
ВЕЋ ПРОЛАЗИЛО.

У Сједињеним Америчким Државама објављена је недавно књига која је изненадила Американце. Преко сто тридесет фотографија снабдених исцрпним легендама драгоцени су документи времена кога се Американци са романтичном сетом сећају као доба када се стварала модерна Америка. Али, у исто време оне разбијају неке илузије што их је у срцима Американаца створила поплава „каубојских“ филмова који су по том Западу и названи вестерни. Била је то књига дела фотографа Френка Мацура који је десет година фотографисао у пределима Дивље границе на самом почетку двадесетог века када је „романтични“ Дивљи запад таворио своје последње дане.

Изнађење изазива и сама фотографија аутора Френка Мацура: док стоји поред геометрије и ловца Чеслија Вудворда, право Олда Шетерхенда, изгледа као дете. Не, Мацура није био ни патуљак, ни недовољно одрастао човек, једноставно потицао је из мале расе...

Живи времеплов

Прича о Сакаеу Мацури није дуга. Зна се да је негде средином јапанске ере Меиџи (око 1890. године) младић Сакае допутовао бродом преко Океана да у Америци, земљи о којој се толико причало у Јапану тек ослобођеном феудалних стега, потражи срећу. Шта је Сакае радио тих првих година такође није познато, и само се зна да је на самом почетку нашег века, значи по-

Не, Френк Мацура није био ни дечак, ни баШуљак. једноставно је мале јапанске расе. Овде га видиште крај Јеоме-Шра и ловца Чеслија Вудворда.

сле пуних десет година, отворио фотографску радњу у граду Оканоган на самом северу Сједињених Држава.

Сасвим је сигурно да је до старинског фото-апарата на треножном дрвеном сталку Сакае Мацура дошао много раније и да је са њиме на леђима прилично дуго путао пределима Дивље границе у којој су Индијанци још ловили бизоне, а људи захваћени златном грозницом још испирали злато. Ту је, најзад, Јапа-

нац, који је већ име променио у много америчкије Френк Мацура, нашао мир. У једној дрвеној бараци која се нимало није разликовала од других дрвених кућа у Оканогану, отворио је фотографску радњу на којој је крупним словима исписао своје ново име и обавештење да ће ту свако моћи дуго да сачува успомену на самог себе и оне који су му драги.

Али, Френк Мацура није био само фотограф. Долазећи из

ПОСЛЕДЊИ ДАНИ ДИВЉЕГ ЗАПАДА

Јужнијих предела САД схватио је да је Америка већ широким корацима закорачила у двадесети век и да је живот који су живели становници северних предела већ практично одавно припадао прошлости. Ловци на дивље биволе, јелене и медведе, сточари (каубоји), коњокрадице, разбојници, револвераши, Индијанци, са правим перјаницама и ратничким бојама, све је то још интензивно живело у пределу језера, река и планина у којима је сурова клима стално подсећала дошљаке да пре него што стигне модерно доба мора још дуго да се голим рукама бори за опстанак и сопствени живот.

Мацура је схватио да је фотографија не само начин да заради средства неопходна за живот породице коју је тек

створио доласком у Оканоган већ да му она даје и могућност да за потомство сачува једну атмосферу која ће ускоро за Америку бити прошлост. Фотографисао је не само оне који су долазили у његову радњу, не само оне који су га звали да овековечи њихове скупове и прославе, већ је са тешким апаратом преко рамена и торбом пуном фотографских плоча залазио и у саму дивљину, сликао пејзаже, пароброде на реци Оканоган, стада говеда које каубоји терају преко реке, коњске трке одржане у главној градској улици и још много тога.

Весело срце

Френк Мацура био је несумњиво уметник. Његова фотографија мушкараца из Оканогана који су се, као ласте на те-

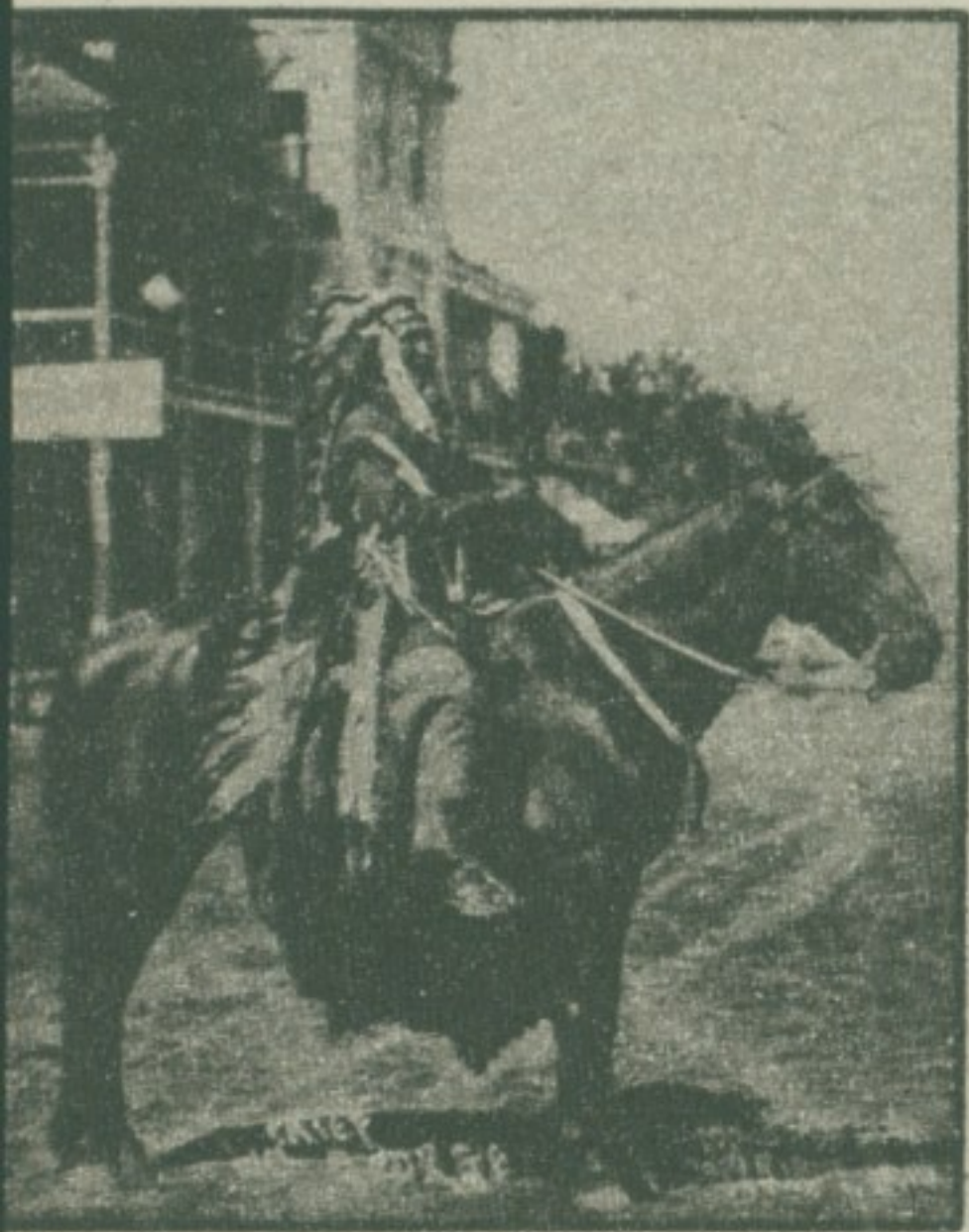
лефонској жици, посадили на дрвену ограду у центру града, једна је од најлепших слика са којом би могао да се појави на свакој фото-изложби и дан-данас, али у тој фотографији и другима на којима је снимао велике групе људи има и његовог развијеног осећаја за бизнис. Скупа фотографска плоча највише се исплати тако када се од ње направи двадесетак-тридесетак фотографија и прода свима који се на њој појављују!

Осим тога, Мацура је неке своје фотографије града и околине убрзо почео да прави у десетинама и стотинама примерака и продавао их као разгледнице, које су се, у недостатку других, продавале међу досељеницима који су увек имали коме да пишу. Те

Фотографија с којом би могао и данас да се појави на свакој фото-изложби, али и смисао за бизнис: скупа плоча највише се исплати кад се од ње направи тридесетак снимака и прода свима који се на њему појављују.

Мали Јајанац
Ипедао је
своје
суирађане
на
Дивљем
западу
са
симпатичном
и
хумором:
бркаши
каубоји
између
два
Шерања
своје.

разгледнице, на којима је текст исписиван руком директно на фотографији, остају као још један документ о Америци крајем деветнаестог и почетком двадесетог века.

У фотографијама Френка Мацуре има и прилично хумора. Тај мали човек гледао је веселим срцем на своје суграђане који су ма колико груби и на изглед сурови у себи имали много онога меког и људског, што је њих бркате и борама изобразане каубоје приближавало већ заборављеном дечјем добу. У рафовима Мацурине радње заувек су остали и такви пробисвети као што је Мини Мекдоналд, разбојник и коњокрадица која није уступала чувеној Бони Паркер, пробисвети као Марк Томас, коцкар и варалица, или његов друг Џони Поинт, видар

који је молитвама и чинима истеривао болести из тела, и многи други.

Књига фотографија Френка Мацуре изненадила је и саме Јапанце чији су новинари њену појаву нашироко објавили својим земљацима. Из анонимности је тако извучен један човек који је за своју нову домовину Америку учинио непроцењиво дело, а својој старој домовини, касно изашлој из вековне изолације, дао једну тако потребну интернационалну личност која ће обогатити малу галерију интернационалних Јапанаца. У тој малој галерији у свету познатих Јапанаца он ће са доста поноса можда бити постављен и поред самог великана филма Куросаве.

Д. Миленковић

Најад импровизиран у Мацурином ашељеу, дрвеној бараци која се није нимало разликовала од других кућа у Оканотану.

Фотографска радња Френка Мацуре: крућим словима обавештавао је да ће Шу свако моћи дуго да сачува усјомену на самој себи и оне који су му грађи.

Овековечио је многе чувене пробисвете: Мини Мекдоналд, чувена коњокрадица и разбојник; Џони Поинт, видар који је молитвама истеривао болести из тела и Марк Томас, коцкар и варалица; Џони Макмилан, разбојник.

Брик БРАДФОРД

by
Paul
NORRIS

ЏИН ЈЕ И ДАЉЕ ПОКУШАВАО ДА СЕ ДОКОПА СВЕМИРСKE ЦИГРЕ. ПОКУШАВАЈУКИ ДА СЕ ОДБРАНИ, БРИК ЈЕ ОДЛУЧИО ДА УПОТРЕБИ СВОЈ МАЛИ ЛАСЕР-ОРУЖЈЕ УВОЗИТЕ ПРЕЦИЗНОСТИ И УЖАСАВАЈУКИХ ПОСЛЕДИЦА...

ИЗГУБИО САМ СВАКУ ВЕЗУ СА ЛЕТЕЛИЦОМ... НЕ МОГУ ДА ДОПРЕМ ДО ТАЛАСА НИКОГА ОД ЊИХ...

БОЉЕ ЋЕ БИТИ ДА ИЗИЂЕМ ОДАВДЕ! ТАЈ МИНИЈАТУРНИ БРОД, ПОПУТ ИНСЕКТА, УНИШТАВА СВЕ ПРЕД СОБОМ!

ОН ИЗЛАЗИ! БУДИ СПРЕМАН ДА ПОЛЕТИШ ЗА ЊИМ, ДОКТОРЕ!

АЛИ, ПРЕ НЕГО ШТО ЈЕ ЦИГРА СТИГЛА ДО ВРАТА, ОНА СУ СЕ ЗАТВОРИЛА...

ПРЕКАСНО!

А ШТА МИСЛИШ ДА ПОКУШАМО КРОЗ ПРОЗОР?

УСМЕРИ СВОЈ ЛАСЕРСКИ ПИШТОЉ КА ПРОЗОРУ! ПОКУШАЈУ ДА СЕ ПРИБЛИЖИМ!

У РЕДУ, ДОКТОРЕ! МОРАМО СВЕ ПОКУШАТИ!

ИЗНЕНАДА, ЛАБОРАТОРИЈОМ СЕ РАЗЛЕГЛА ЕКСПЛОЗИЈА...

ГРАБЕВИНА ЈЕ ПОДРХТАВАЛА, А ОНДА ЈЕ ПОЧЕЛА ДА СЕ РУШИ...

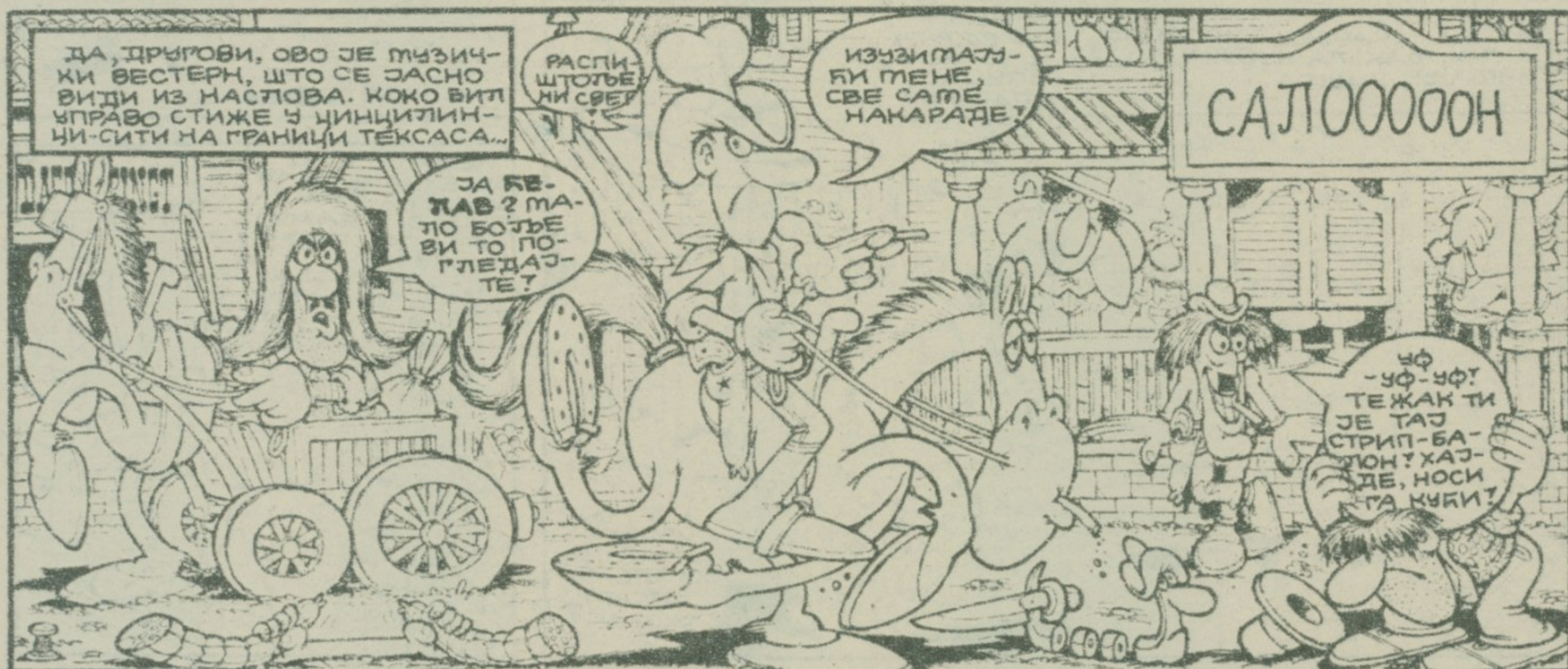

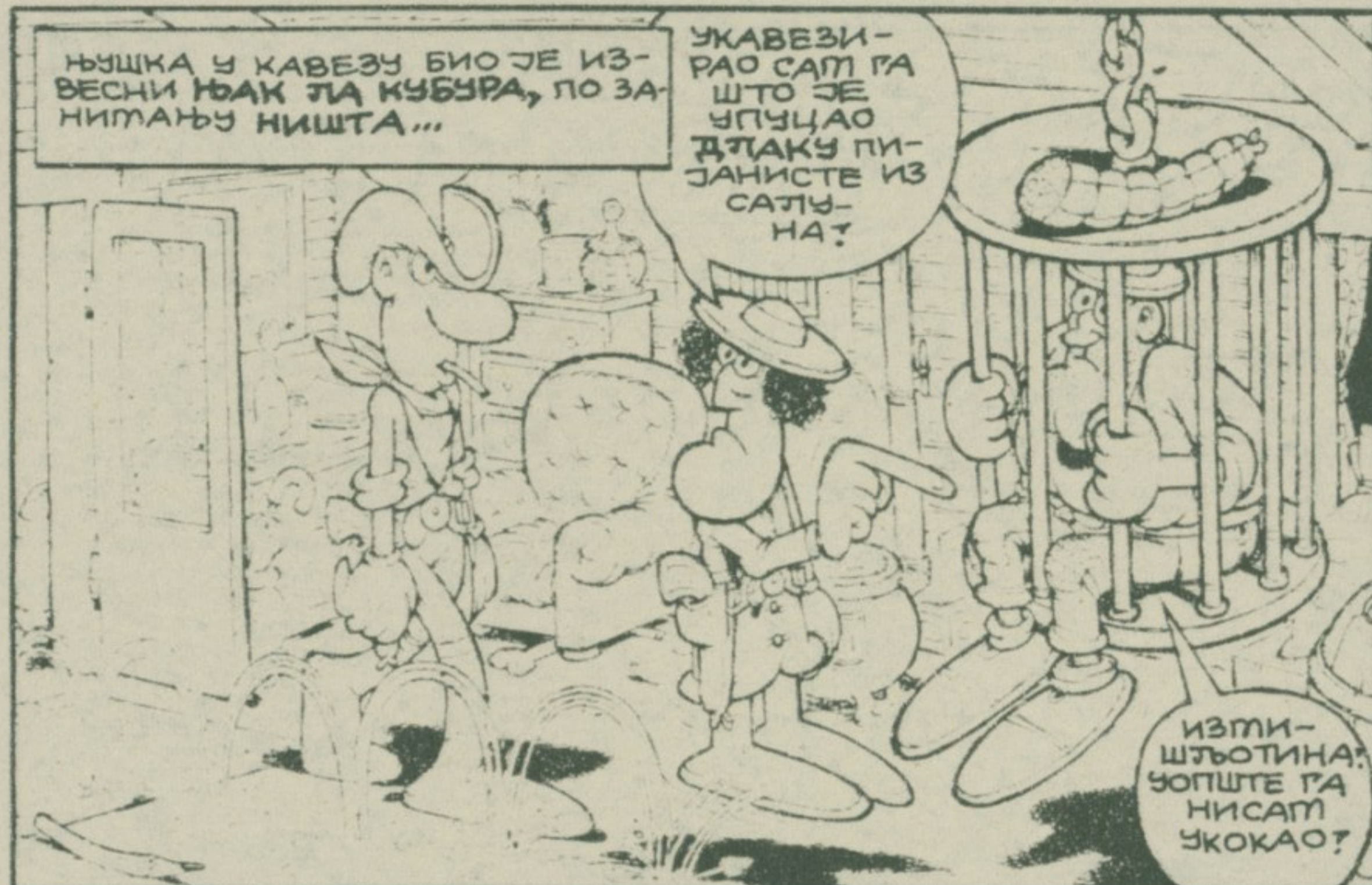
ЗАЈЕДНО СА РУШЕВИНАМА И СВЕМИРСКА ЦИГРА ЈЕ ПОЛЕТЕЛА КА НЕБУ...

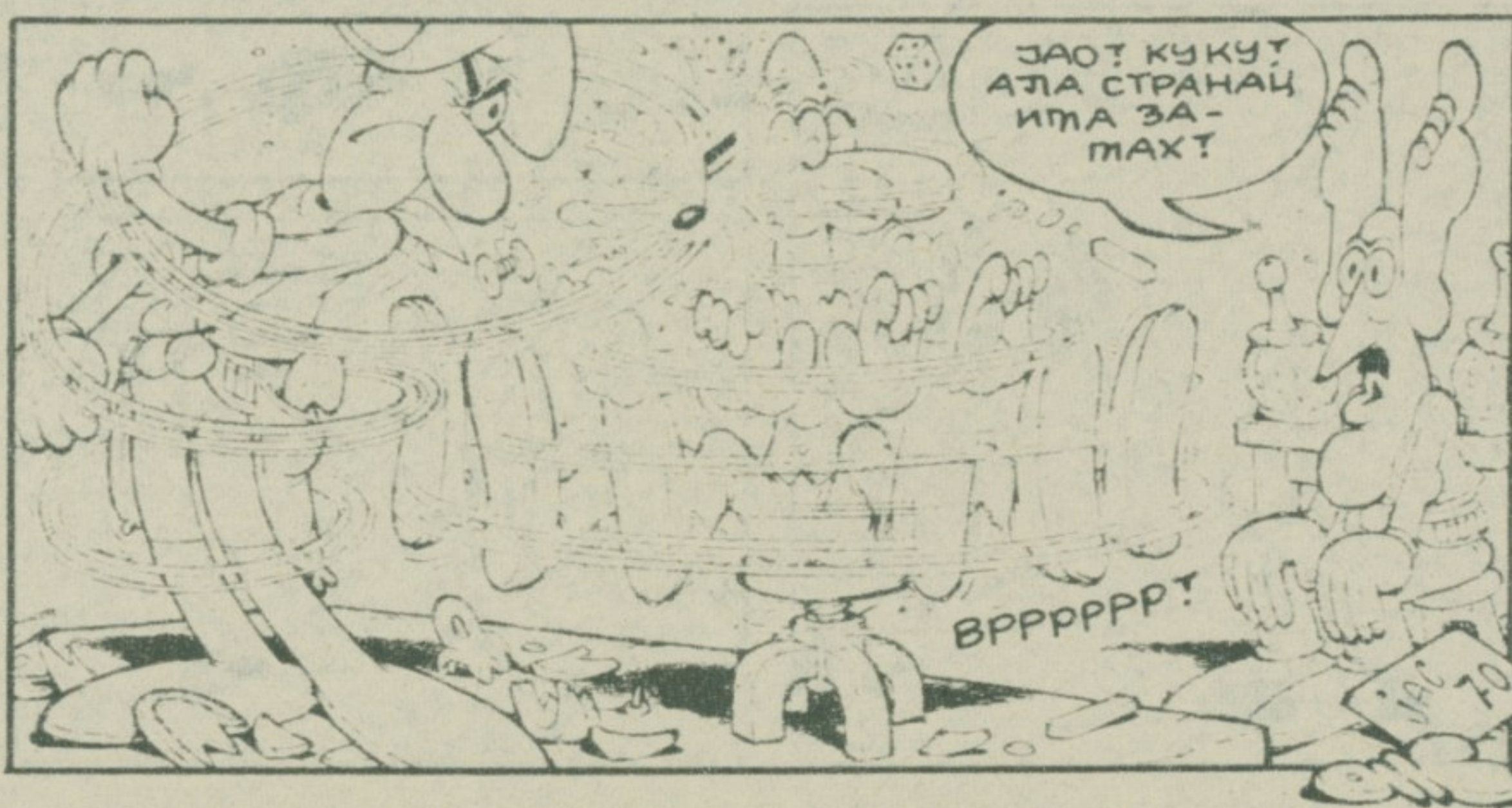
ИДУКЕП ПЕТКА, ОСЛОБОЂЕЊЕ ОД ТРАНСА

Paul
NORRIS
7-18

Коко бил Вестерн у Бе молу

ГОСПОД БИС,
АКО НИСИ СХВА-
ТИО БИШЕ ШТА БИС
НА БИС? И ДА ВИ-
ШЕ НЕ ПРЕТИШ
ОНОМ АНАТОФА-
БЕТИ? У РЕ-
ДУ?

НИШТА НИЈЕ У РЕДУ? ПО-
ГЛЕ КАКАВ САМ ЈА ЧУПАВАЦ
БИО, А ШТА ЈЕ ОД МЕНЕ
ТАЈ ЊАК УЧИНИО?

ЗАТО
БЕ ДО-
БИТИ
ЛЕП
НАДГРОБ-
НИ СПО-
МЕНИК,
И НИКО
МЕ НЕБЕ
СПРЕЧИ-
ТИ У ТО-
ЈЕ, ПА
НИ ТИ,
КАКО СЕ
ОНО ЗВА-
ШЕ ...

КОКО БИШЕ,
АКО НЕМАШ
ПРОТИВ?

КО...КО...КО...
КОКО БИ...
БИ...БИШЕ?
ААААА...

У РЕДУ,
КРОКО ДИТ,
БИШЕ БУБА-
ТИРА КРАЈ
КЛАВИ-
РА?

ЊАК
ЛА ЧУБУ-
РА ЈЕ ДО-
БИО СВОЈЕ
ЛЕП КАВЕШ-
ЧИЈ И НИКО
НЕМА ДА
ИСТЕРУЈЕ
ЗАКОМ ЗА
СВОЈ БЕФ?
ЈАСНО?

ОВДЕ САМ ЈА
ЗАКОМ, А ТЕ-
БИ, ЧУПАВИ,
ПОНОВО БЕ
НАРАСТИ
ГРИВА?

ЈАСНО,
РАЗВАР-
ШЕНИ?

ЈАСНО, КРОКО
ДИТ? ОСТАЈУ МИ-
РАН КРАЈ КЛАВИРА,
НЕКО БЕ СЕ ВЕК
НАБИ ДА ОНОГ
ЊАКОЊУ ПРО-
СВИРА?

ТАЈ НЕКО СЪ ДВОЈИЦА: ОНАЈ С
ТРУБОМ (ПИШТОЉЕМ) И ЦИГА-
РОМ ЈЕ ТАМ-БУР, А ОНАЈ С МАН-
ДОЛИНОМ И ТРУБОМ ЈЕ ДРН-
ДАЛО, ОБОЈИЦА ДОШЉАЦИ ...

СТИГ-
ЛИ
СТО,
ДРН-
ДРН?

ГДЕ БЕМО
НАБИ БЕЛА-
ВОГ ЧУПАВЦА,
ТАМ?

ТАМО ГДЕ СЕ
ЧУЈЕ МАЧИ-
ЈА МУЗИКА?

ОН-
ДА
НА
ПО-
САО?

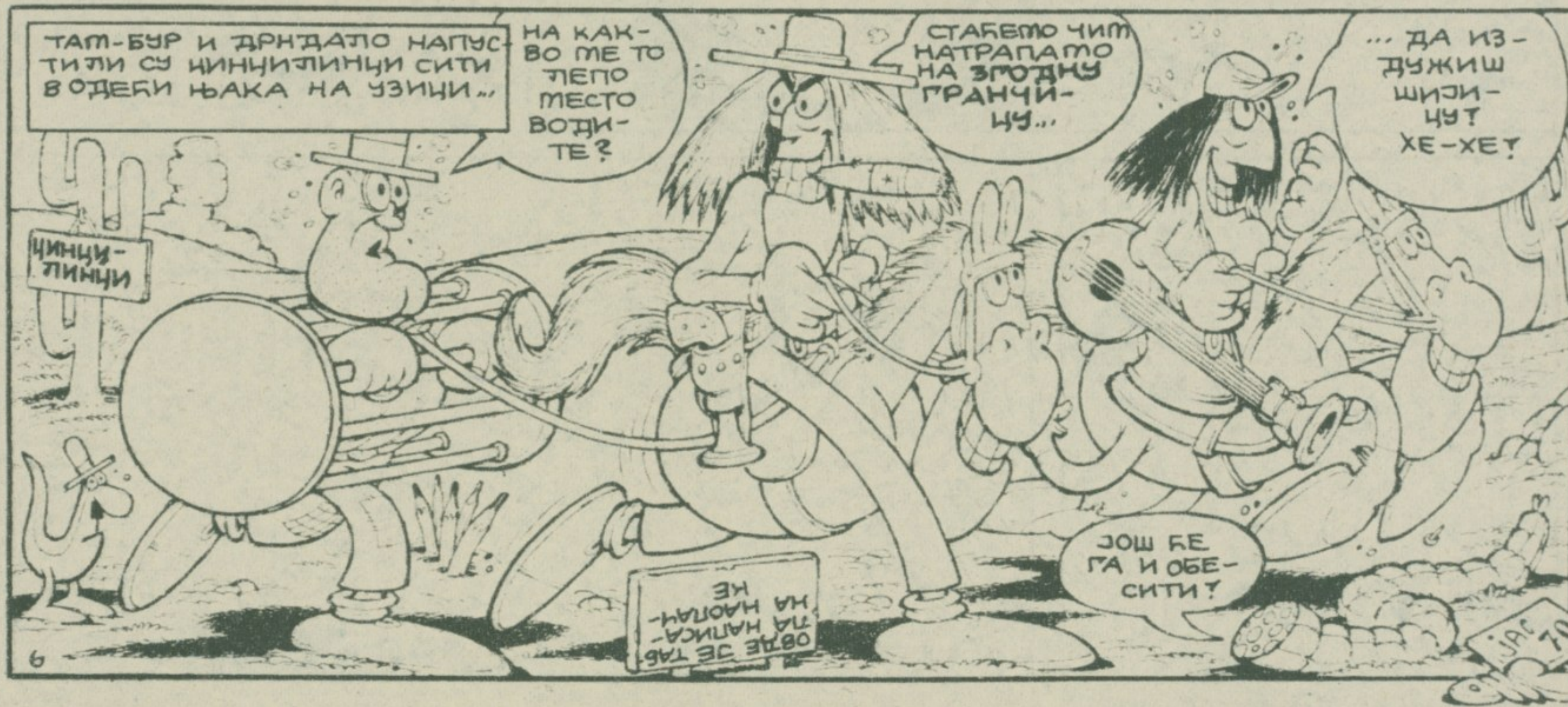

ЗАУДАРА НА
ШЕРИФА С ОВЕ
СТРАНЕ? БРЗО
БЕМО СРЕДИ-
ТИ СТВАР?

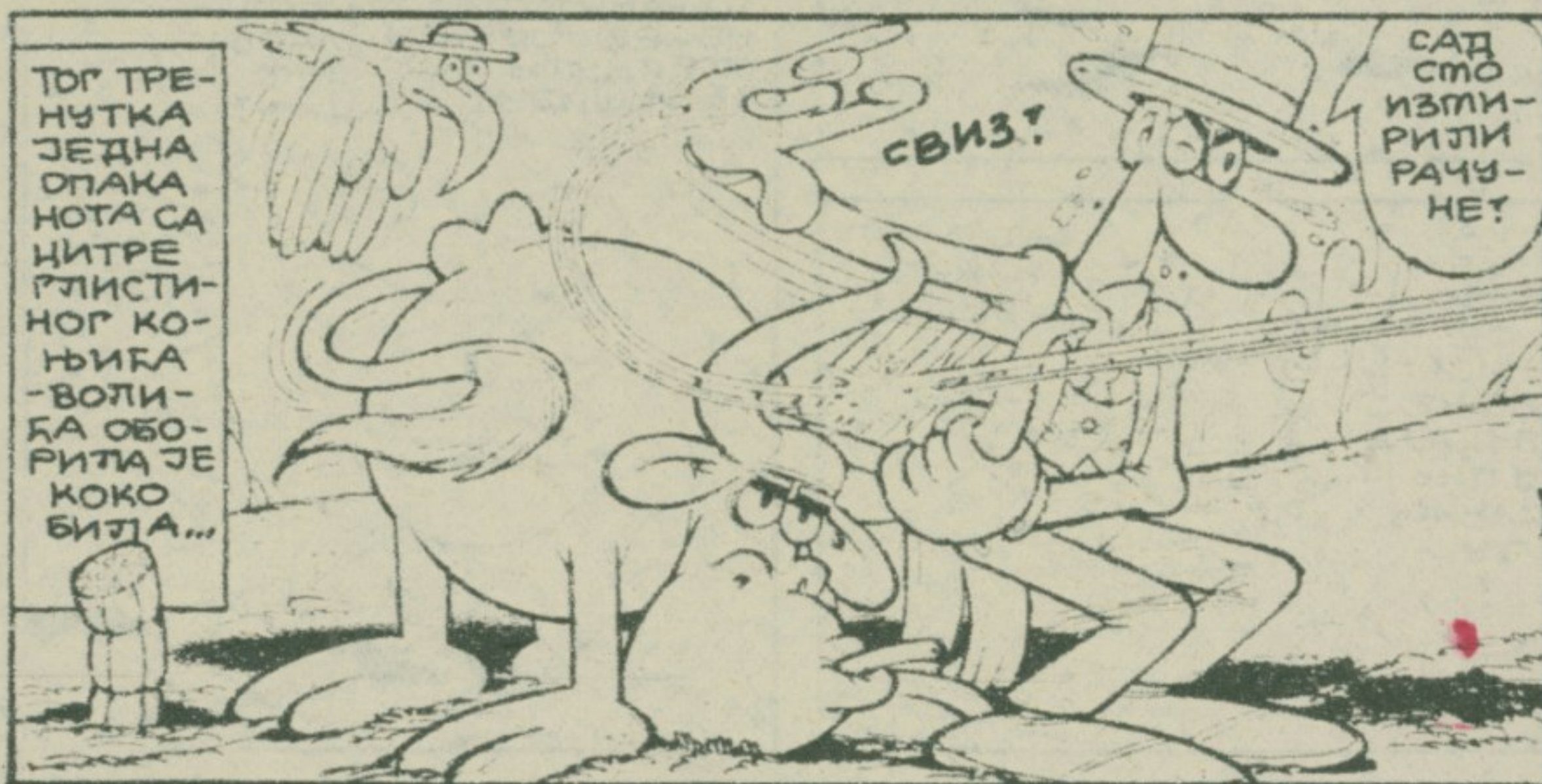
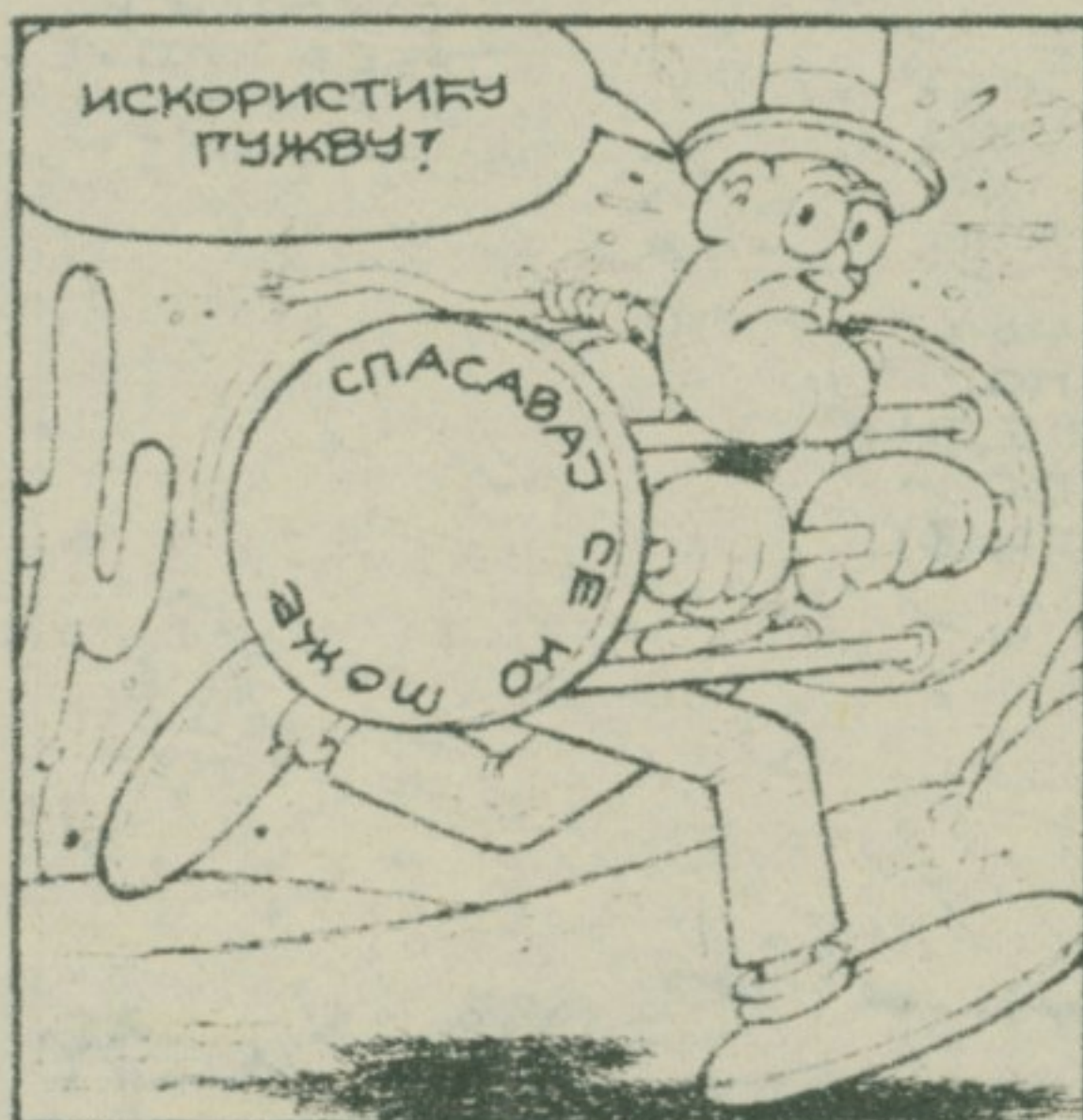
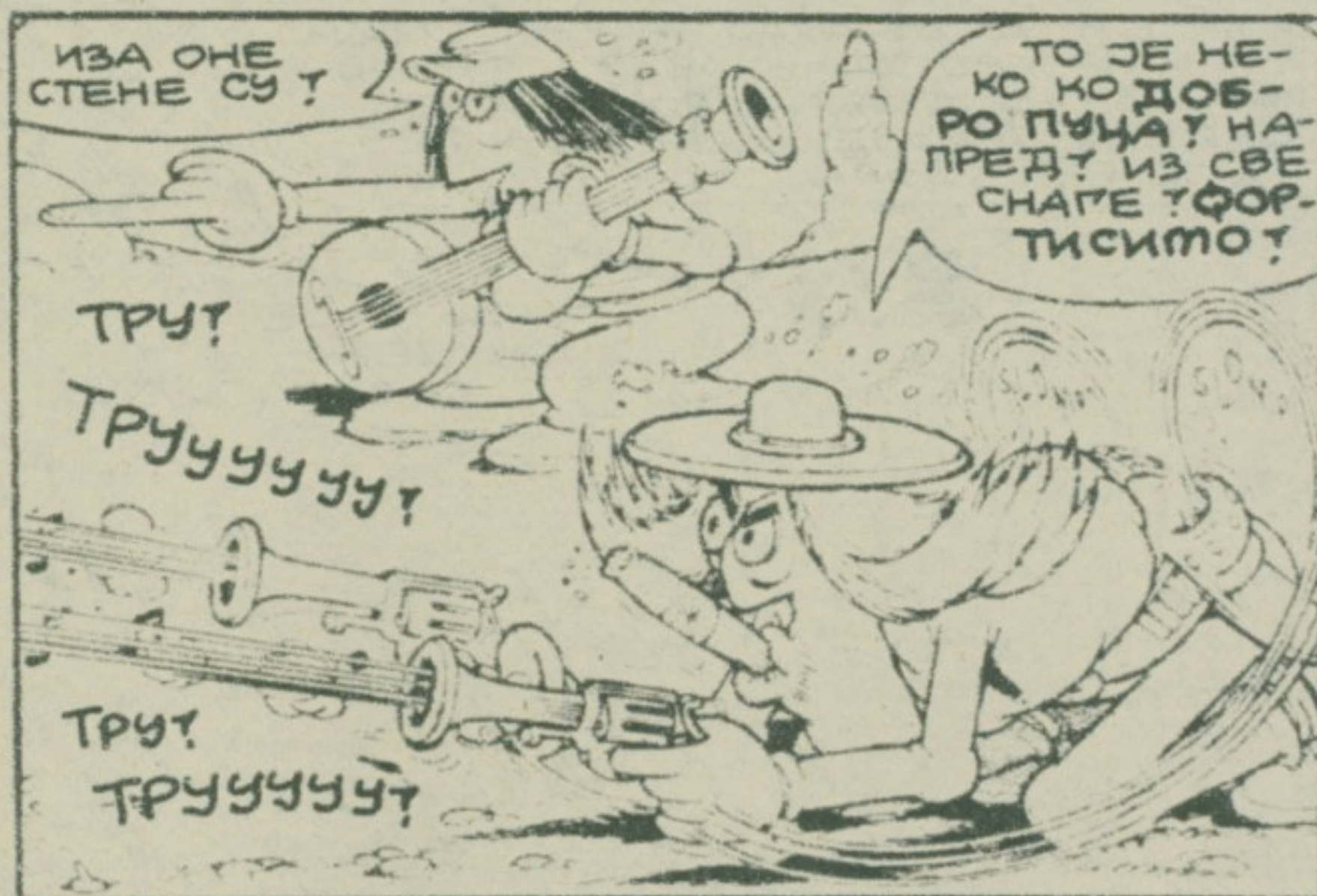

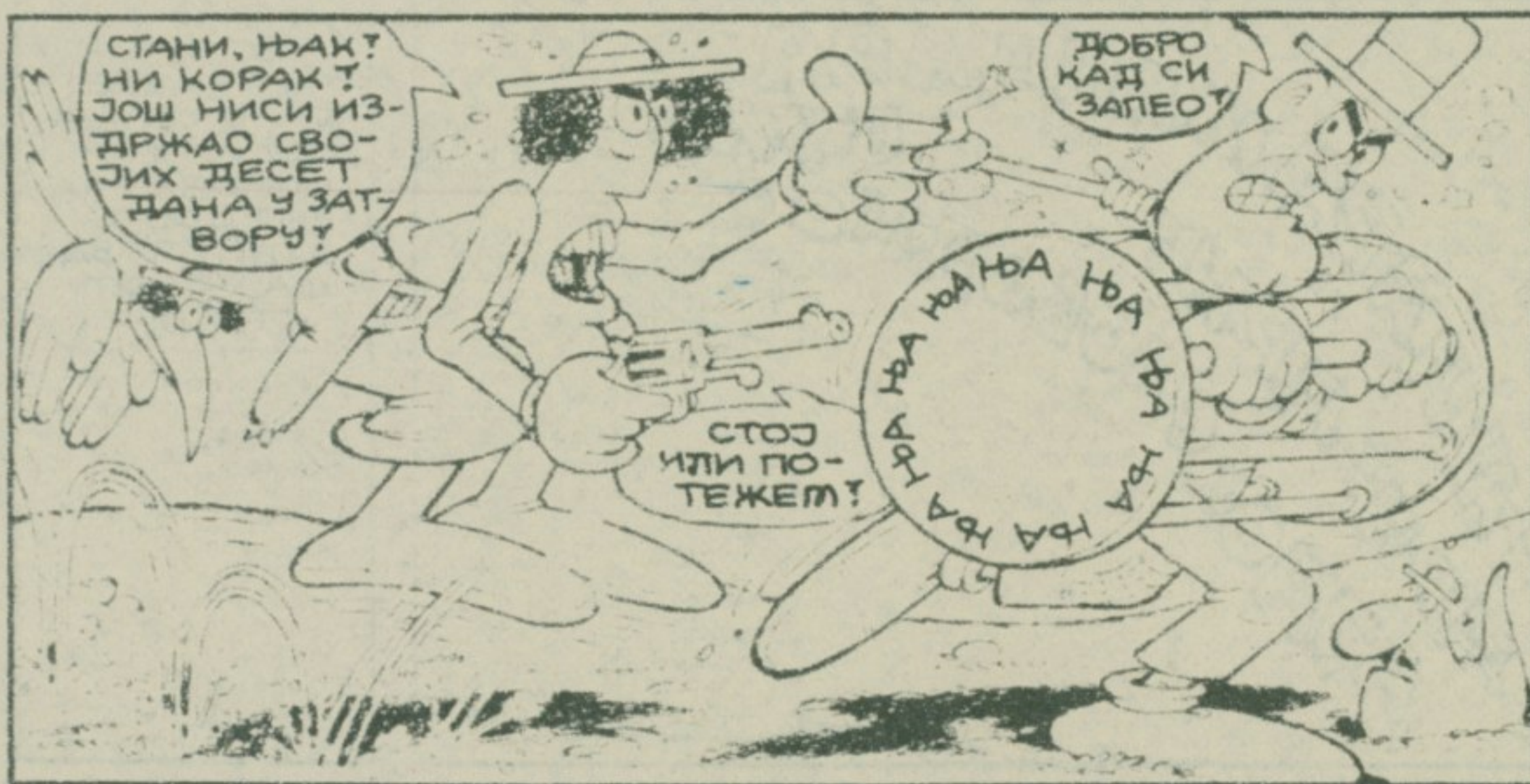
ОДСВИРАКЕ-
МО МУ СЕРЕНА-
ДУ? ХЕ-ХЕ-
ХЕ?

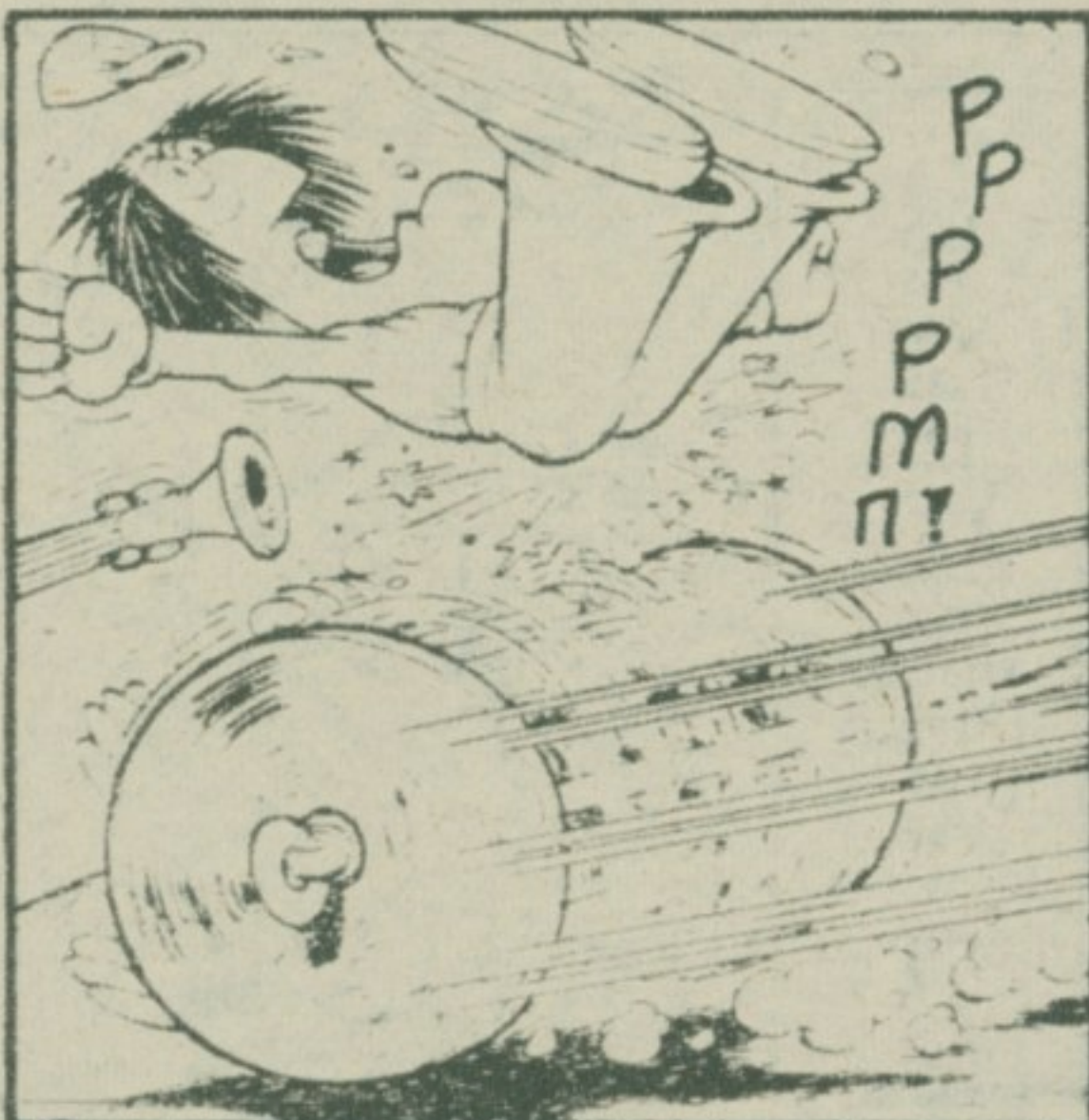
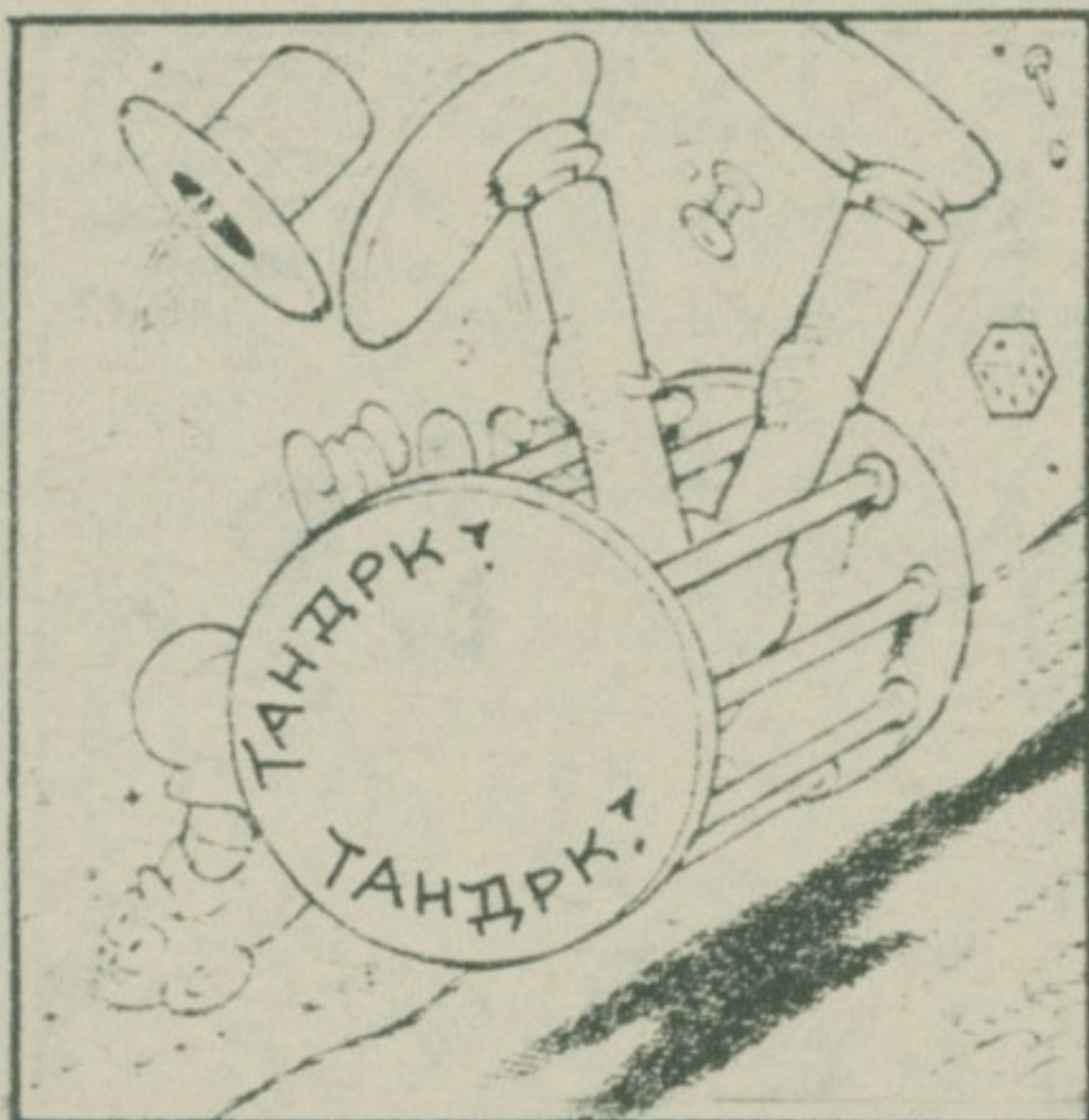

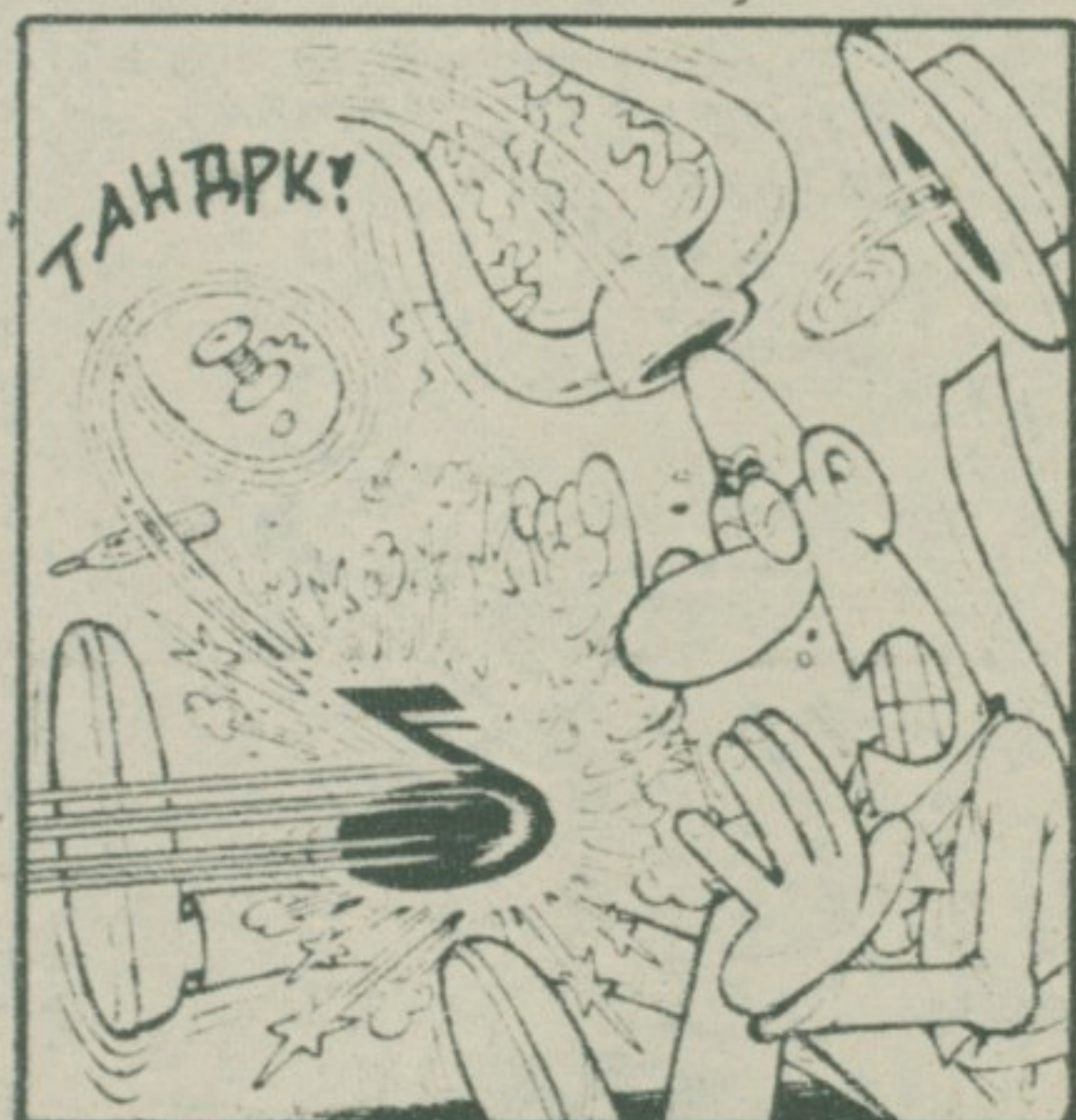
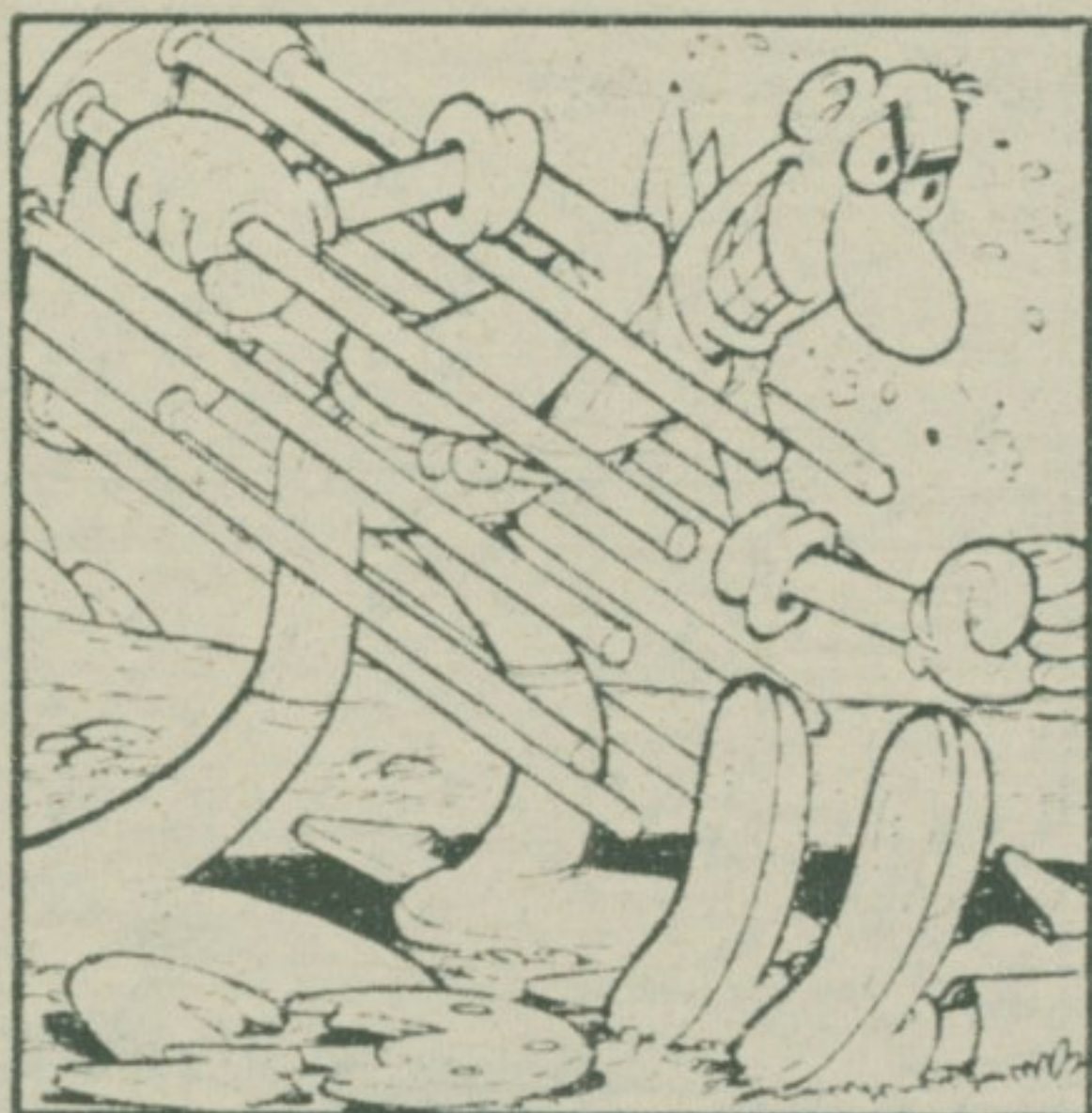
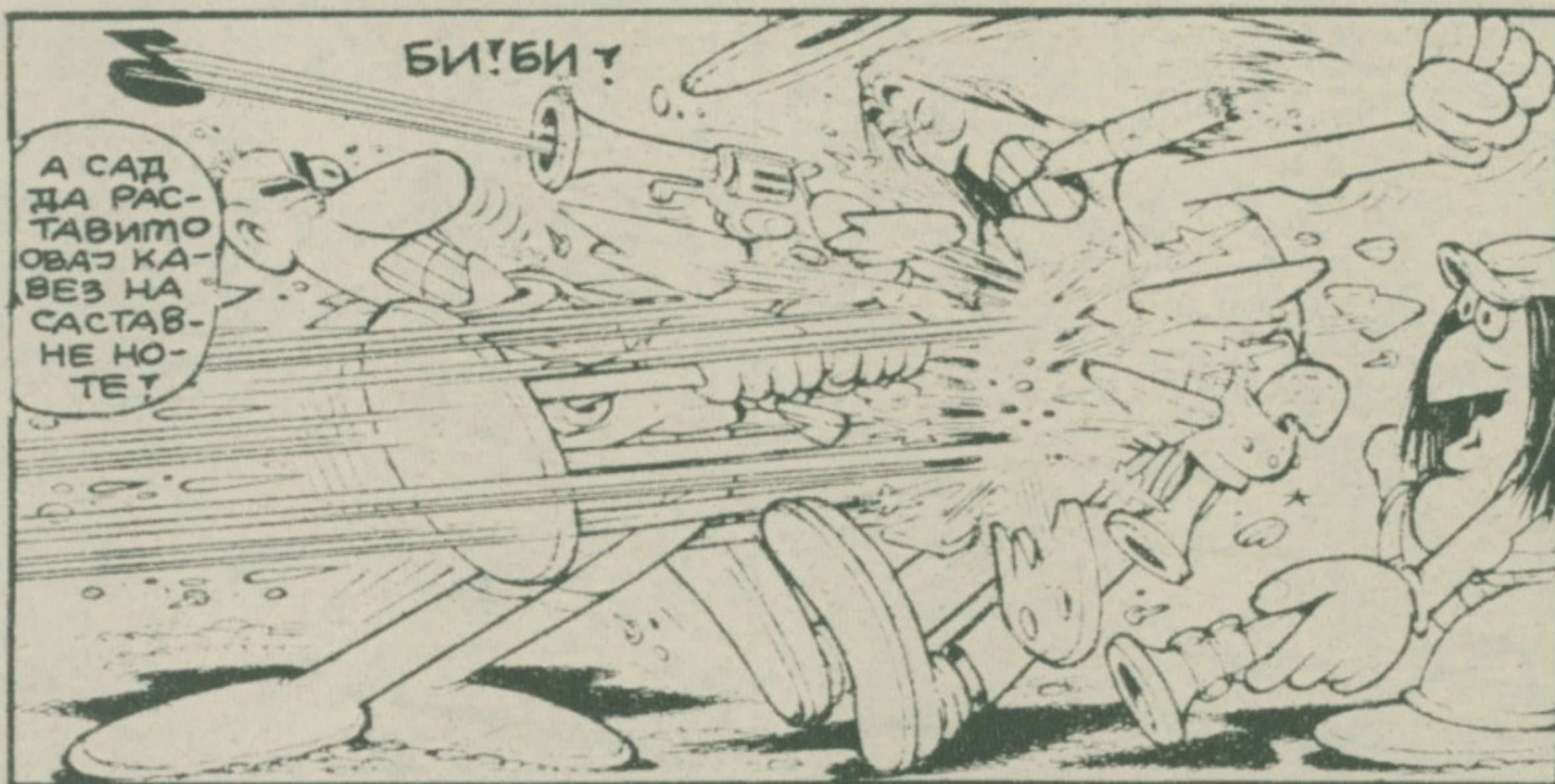

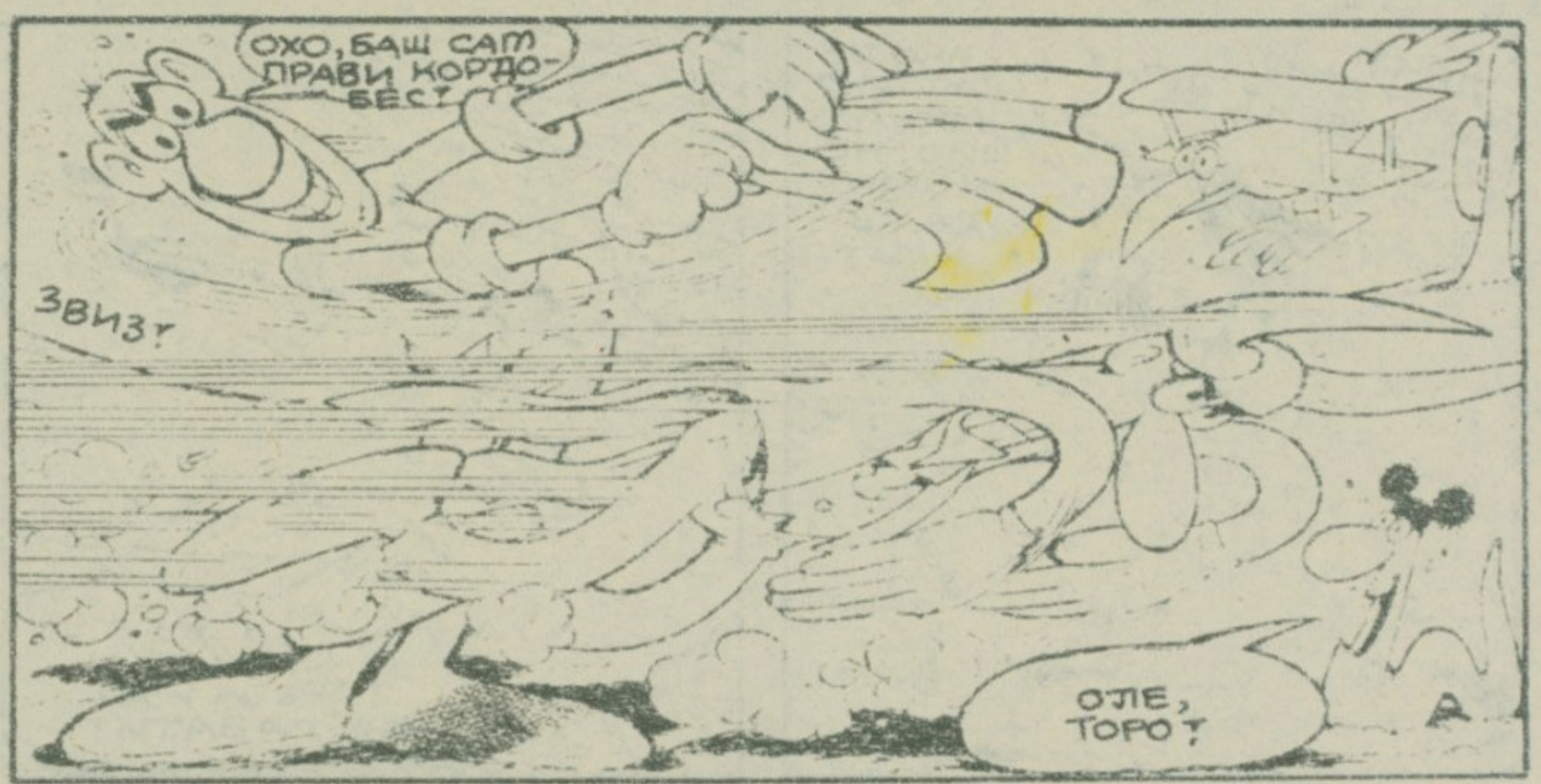
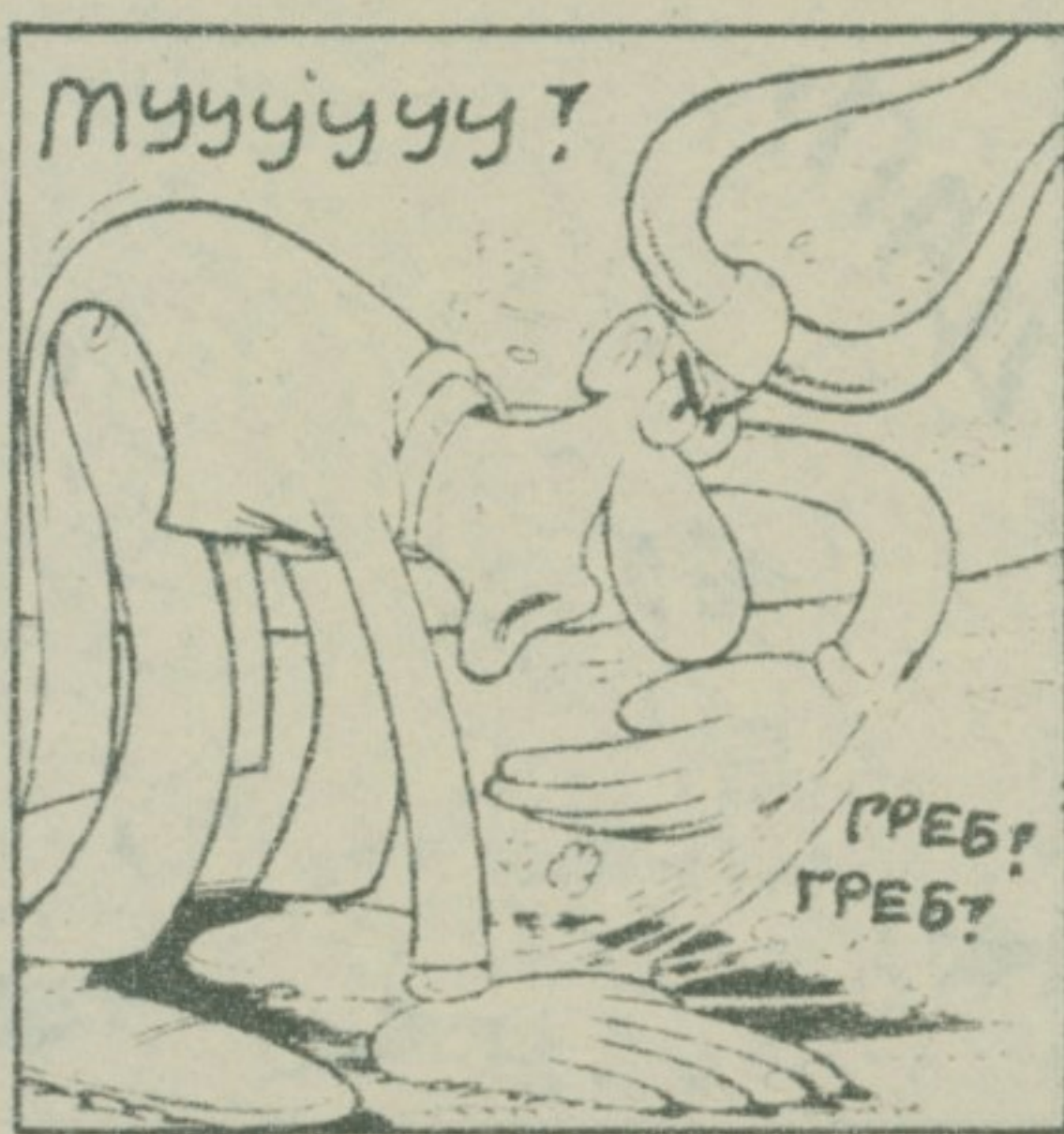
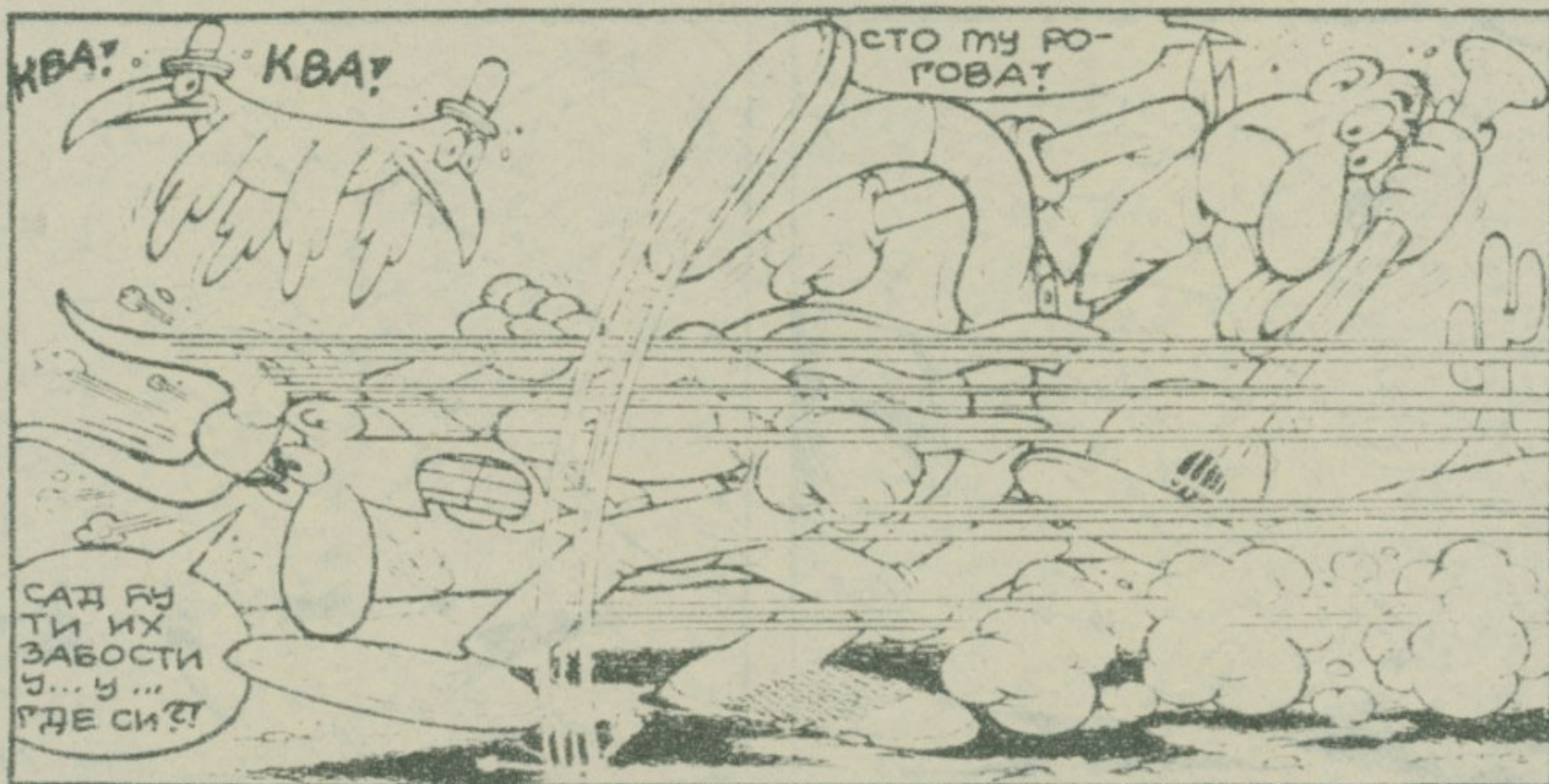

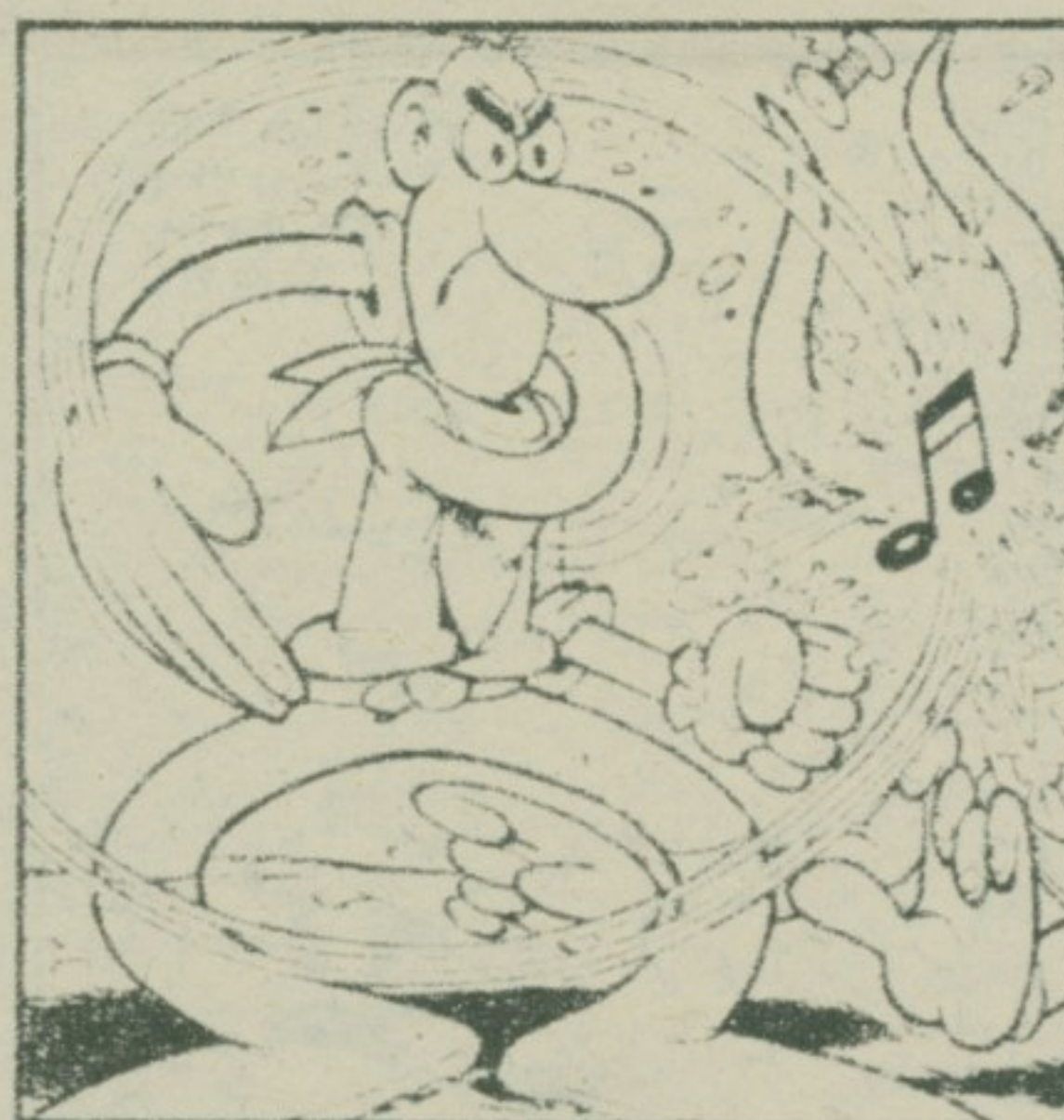

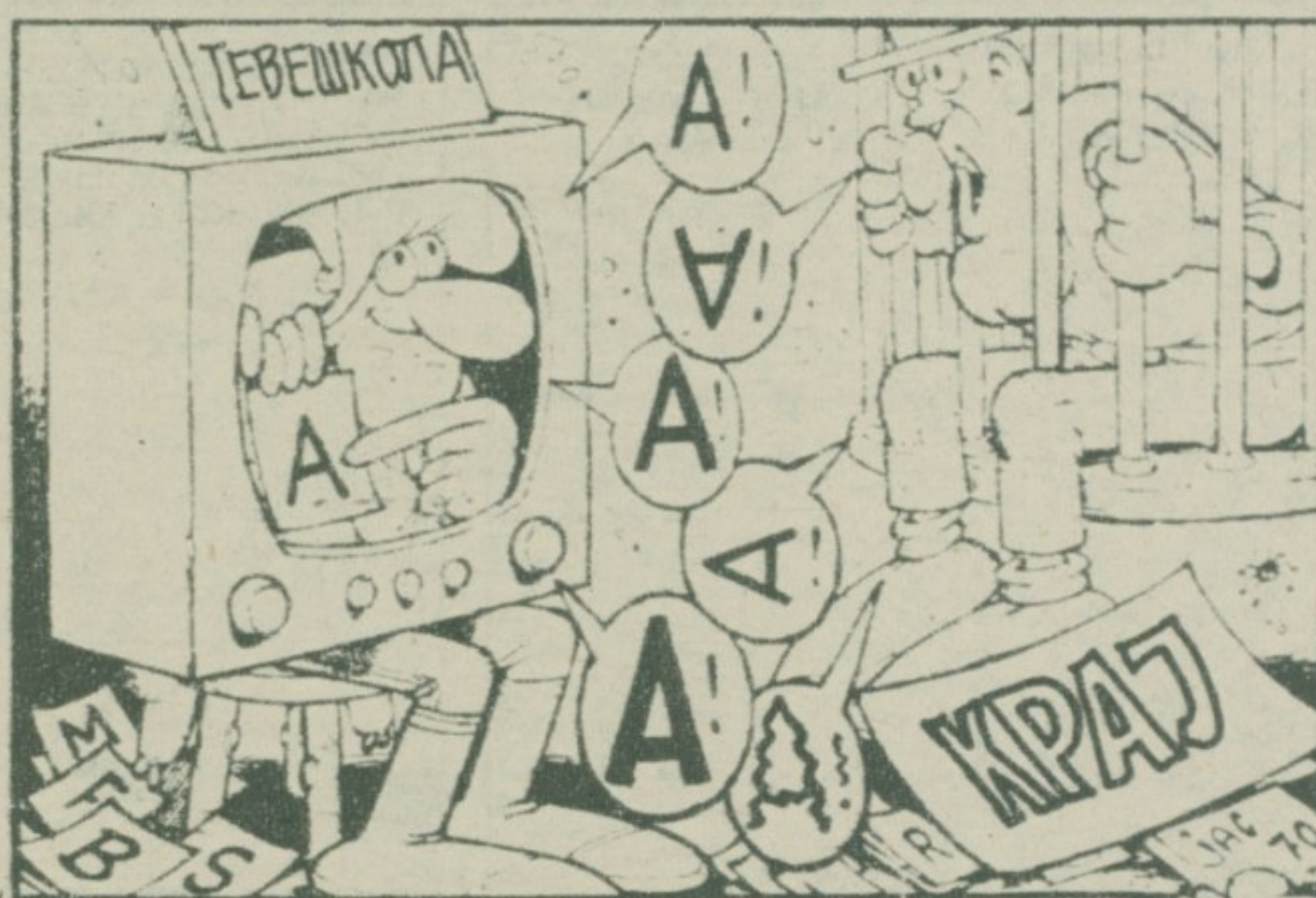
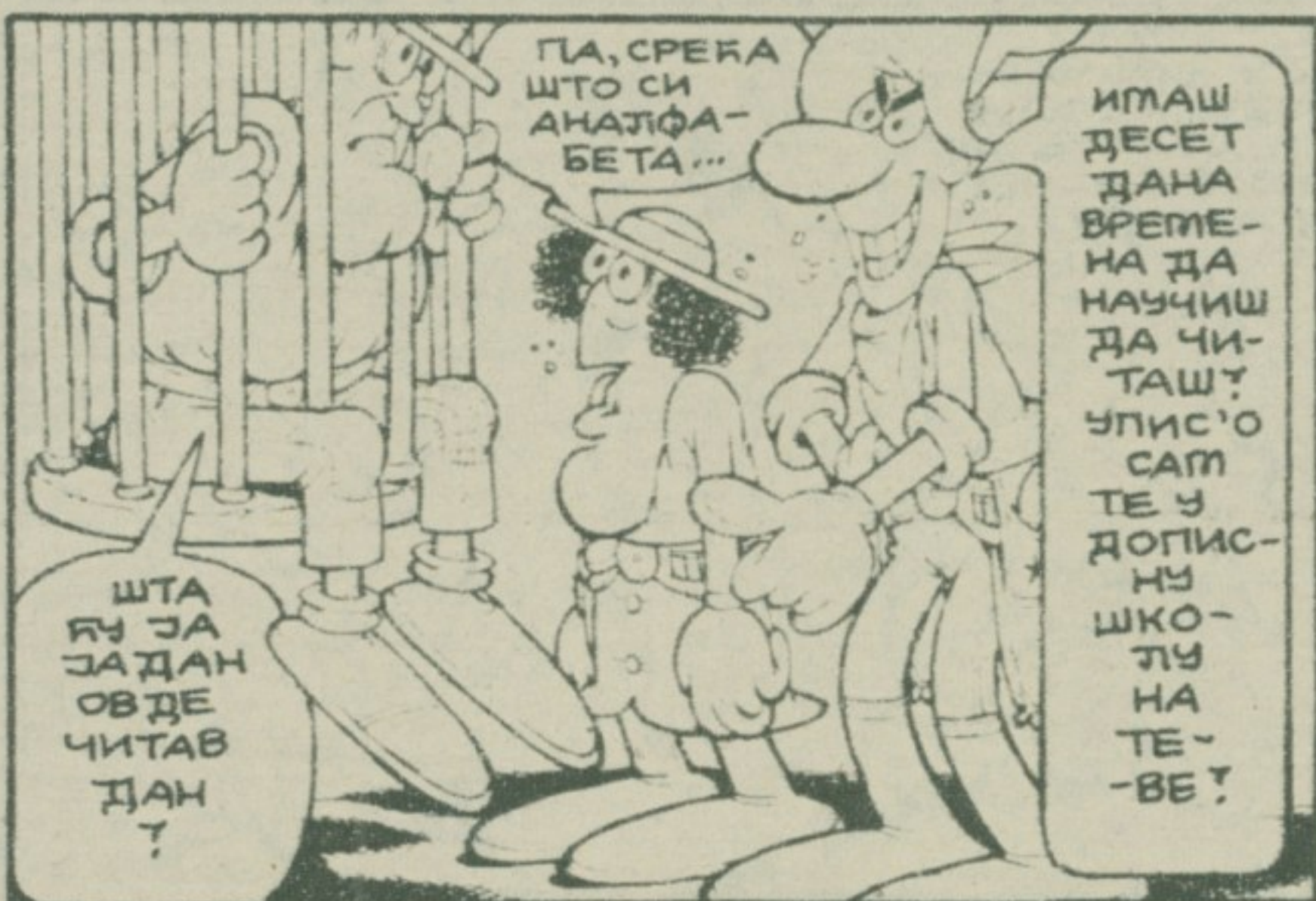
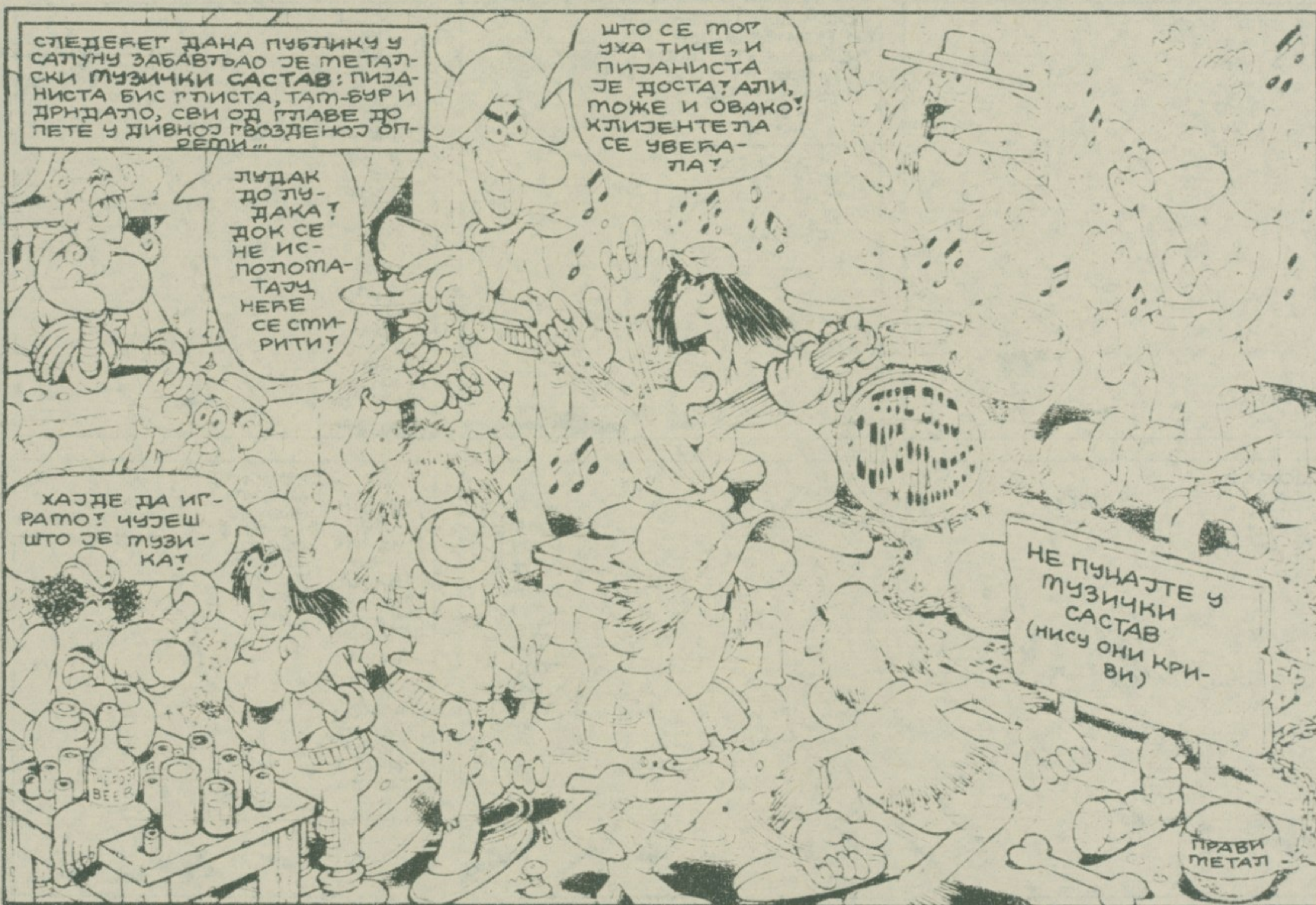

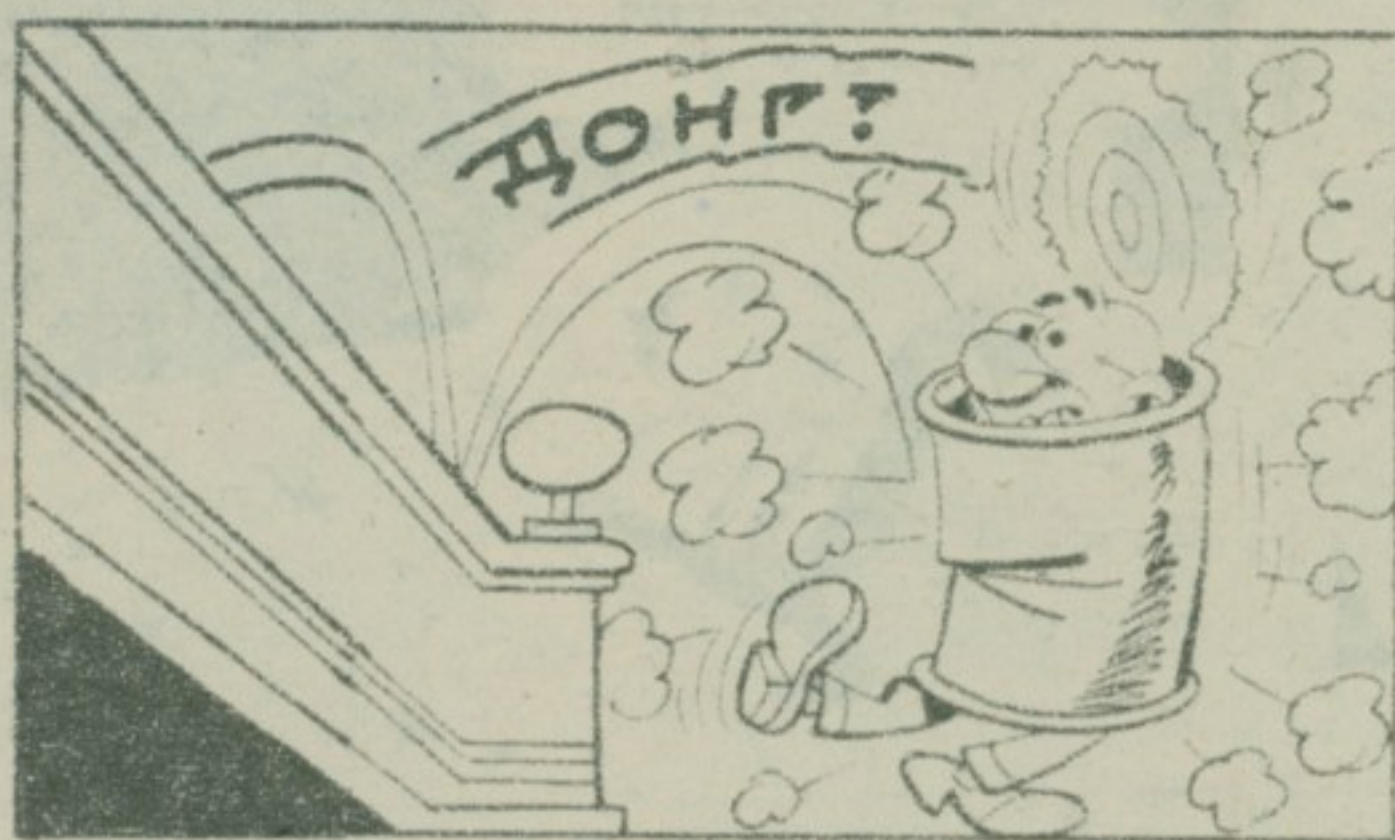

DIK
BROWNE

ХОТАР

СТРАШНИ

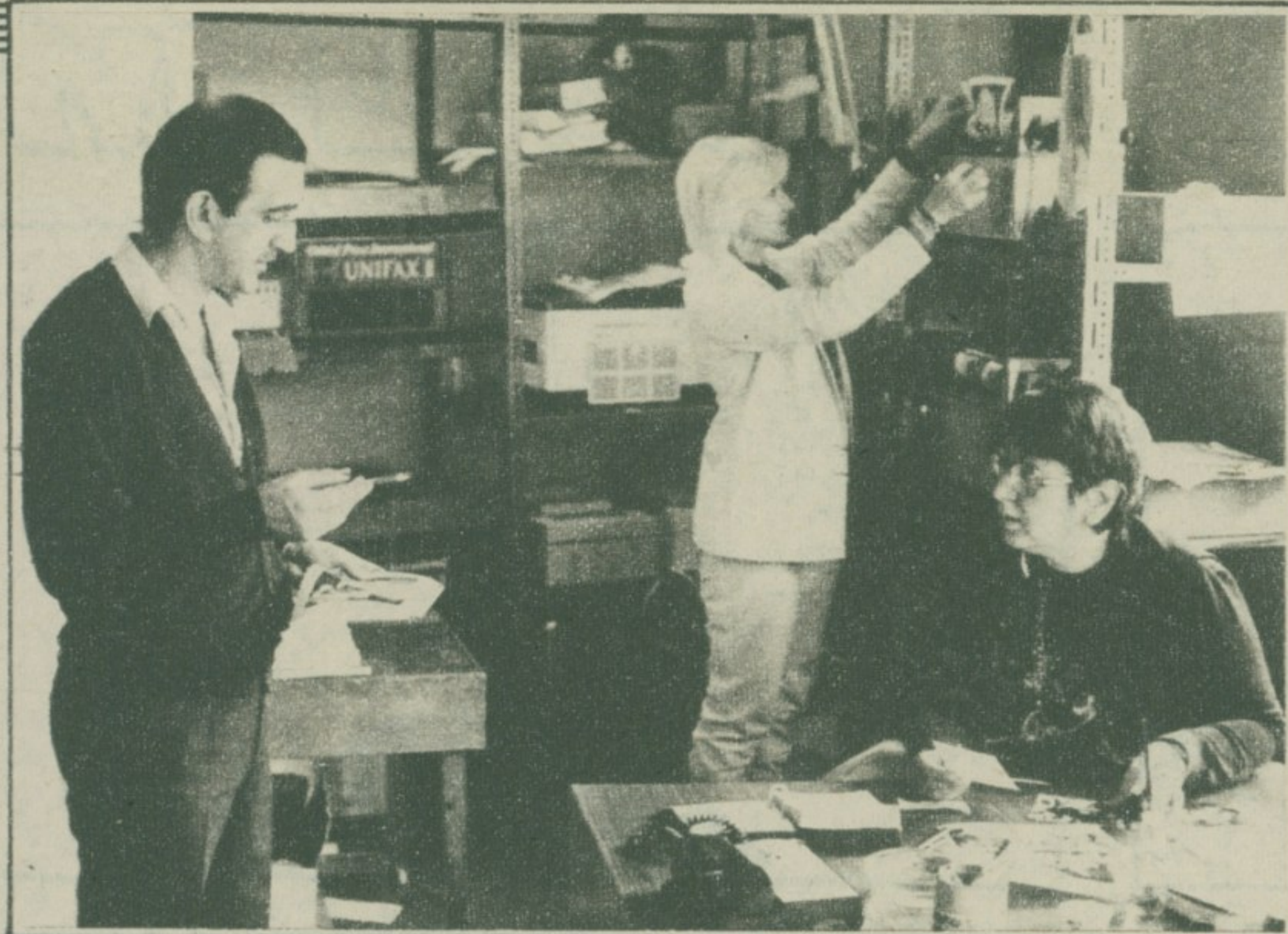
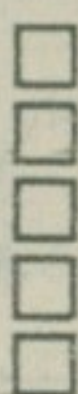

ФОТО-ТАНЈУГ:
ТРКА
С
ВРЕМЕНОМ

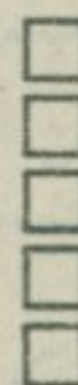
СЛИКА У

Један радни дан:
уредник Зорка Годел
договара се са сарадницима
Драганом Миленковићем
и Горданом Ђурић.

ТЕЛЕФОНСКОЈ СЛУШАЛИЦИ

– НАШ „ТЕЛЕВИЗОР“
УКЉУЧЕН ЈЕ ПО ЦЕО
ДАН – РЕКЛИ СУ НАМ
У ШАЛИ ЉУДИ КОЈИ
РАДЕ СА ТЕЛЕФОТО-
АПАРАТИМА. – САМО
ЈЕДНИМ ПРИТИСКОМ
НА ДУГМЕ
УКЉУЧУЈЕМО ЦЕО
СВЕТ!

Телефото је посебна телеоптичка апаратура која се састоји од отпремника и пријемника. Слика се у отпремнику разлаже на тачке у вертикалним линијама, а осветљеност сваке тачке претвара се помоћу фото-осетљиве ћелије у струју одговарајуће јачине. У пријемнику се та струја употребљава

за репродукцију тамних и светлих тачака, односно за пренос фотографије.

Отпремник се састоји од ротирајућег ваљка на који се ставља слика и мостића који се транслаторно креће дуж ваљка (његово кретање повезано је са кретањем ваљка). На том мостићу налази се извор светла који,

КАКО РАДИ ТЕЛЕФОТО АПАРАТ

преко одговарајуће оптике, пројцира на слику ситну светлу тачку. Светло које се од те тачке рефлектује скупља се сочивом и пада на фото-осетљиву ћелију и помоћу ње изазива промене струје – оне одговарају нијанси боје појединих тачака слике. Ова се струја затим води до пријемника.

У пријемнику се налази идентичан ваљак који се окреће синхронно са ваљком отпремника. На њему је „разапет“ фотографски папир. На мостићу је извор светла чијим светлосним током управља

струја из отпремника. Његова светлост пројцира се у облику ситних тачкица на папир. Већ према томе да ли је нека тачка на папиру изложена јачој или слабијој осветљености на папиру, добијају се светлије и тамније тачке које све заједно репродукују слику са свим нијансама. Цео процес преноса траје око петнаест минута.

Нема претеривања у Новоме јер Танјуг има јединствену фото-службу у читавом свету која је једна од најбоље снабдевених: за разлику од већине земаља, Југославија је једна од ретких која равноправно сарађује са сва три нај-

већа постојећа фото-сервиса – Јунајтед пресом, Асошијетед пресом и Фото Интернешенелом. Све важније фото-вести које припремају ове велике агенције сливају се у Танјугов центар а одатле, већ према важности информа-

ције, по свим великим новинским кућама и службама у нашој земљи. Телефото-апарати, електронски уређаји за пренос слике на даљину, „телевизори“ како су нам рекли у шали, заиста раде двадесет четири часа и не смеју да откажу.

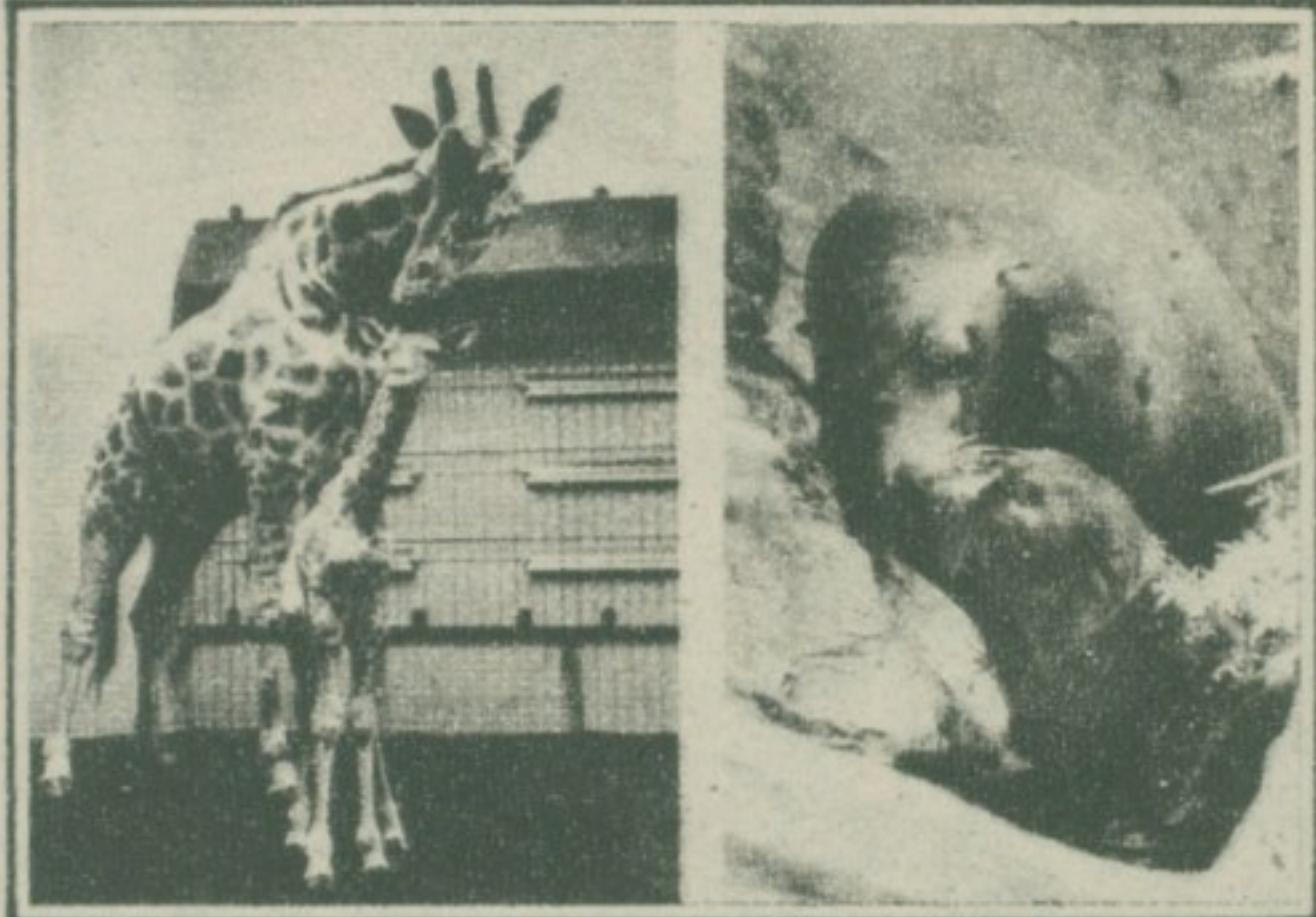
Телефото је „стигао“ у Танјуг 1961. године и направио праву револуцију у фото-информацијама. До тада се фотографија, која је пратила готово сваку озбиљнију вест, преносила поштом. Увек је постојала бојазан да слика не стигне

текст који је могао да се пошаље и телефоном и телексом. А фотографија је била, у готово свим случајевима, важна као и писана реч.

То је било јасно и оног тренутка кад су петог новембра 1943. из ослобође-

СТИГЛИ ЈУНИОРИ

(Фото-Танјуг)

Зоолошки врт Уено у главном граду Јапана спада у најуређеније на свету. О свакој животињи брине читав тим стручњака који се труде да им обезбеде услове што сличније онима у њиховој домовини. Па ипак, и поред великог простора, одговарајуће хране и угодног амбијента – животиње се ретко паре, а још ређе на свет доносе младе. Тако већ пуних двадесет година ниједна женка туљана није добила младе, све до овог лета кад се коначно у базену поред тате и маме указала и главица малог и, наравно, бркатог туљанчића.

Само неколико дана касније, на другом крају Уено врта дошла је на свет, тачније – пала је у траву, беба жирафе. И овај догађај био је славље не само за жирафе већ и за људе који брину о њима: од 1976. дуговрате лепотице у Токију нису имале принову.

Још једна ретка беба родила се летос, само на другом крају света. У Штутгарту је женка носорога Нанда добила бебу, истина мало крупнију: измерен одмах после рођења њен синчић Катгин тежио је пуних 65 килограма.

ног Јајца у свет кренули први радио-сигнали, прве аутентичне вести о борби Југословена за слободу. Основана је једна нова новинска агенција Танјуг (скраћеница од Телеграфска агенција нове Југославије), њен први уредник и редактор био је Моша Пијаде. И тада, у жестоким борбама, као и данас кад се прославља јубилеј – четрдесетогодишњица постојања Танјуга, јасно је било да се без фотографије не може.

Без обзира на максимално усавршену технологију, фотографија и даље захтева прилично дуг процес од тренутка кад се сними до момента кад је „спремна“ да се пошаље путем телефото-апарата. Па ипак, без обзира на све њене етапе, данас она успева да „стигне“ текст. Сада, готово редовно, свежи актуелан догађај сместа прати и илустрација. Када је пре две године покушан атентат на америчког председника Регана, са

текстом на апарату у Танјуговом центру у исто време формирала се и слика о том догађају. Или, на првом светском атлетском такмичењу одржаном ове године, сваки већи подвиг готово да је још био у току на стадиону, пратила је фото-вест која је истог часа стизала у Танјуг.

Али, и редакција Фото-Танјуга снабдева свет својим материјалима. Овде раде фото-едитори, односно новинари-сарадници који, истовремено пратећи вести које стижу из света, одређују теме фото-репортерима, одабирају слике одређеног догађаја, сервисима који су заинтересовани шаљу важније информације са легендом на енглеском.

Кад је овог пролећа генерални секретар КП Кине Ху Јаобанг боравио у званичној посети нашој земљи, Танјугови фото-репортери су због временске разлике између Југославије и Кине од шест часова радили таквом брзином да су фотографије стизале у Пекинг чак пре него што су их имале наше редакције.

А када са места одакле се шаље извештај о догађају не постоји отпремник, као што је био случај са Сусрета песника Југославије на Козари половином септембра ове године, фотографија мора да се пошаље обичним телефоном плус отпремник. Пошто се слика преноси звучним сигналом, није ни чудо што телефон може да послужи

као једно од средстава. Иначе, сваки телефото-апарат има слушалицу, а у слушалици постоје две жице за пријем и две за отпрему. Отпрема се врши на микрофону (тамо где ми примамо глас са друге стране жице) а пријем, такође путем слушалице, могућ је јер се жице уз помоћ специјалних штипаљки повезују на пријемник телефото-апарата. Електрични импулси претварају се у тон, а тон „слика“ тамнијим и светлијим тачкицама фотографију. Уколико се у тренутку кад се слика преноси телефоном неко укључи у везу, долази до сметње на сликама, појављују се линије, баш као на ТВ екрану.

Весна Софреновић

БИОГРАФИЈА
ЗА
1
МИНУТ

Теније из Смиљана

НИКОЛА ТЕСЛА

Рођен у малом личком селу Смиљану... Још није ишао у школу када је уз помоћ дединог кишобрана покушао да слети с крова амбара „као падобранац“: кишобран је уништио, а сам се толико угрувао да је одлежао неколико недеља... Дечак који је покушао да лети патентирао је до краја живота око 700 проналазака који су у многоме изменили свет, али никада није и званично стекао титулу ињинџера!

Тек Теслин проналазак вишефазних наизменичних струја омогућио је пренос електричне енергије на велику даљину... Захваљујући његовим изумима пројектована је прва хидроелектрана на свету... Творац је савремене радио-технике и идеје о безжичном управљању...

Могао је да постаје један од најбогатијих људи на свету, али је сав свој новац утрошио на истраживања и умро усамљен у скромној соби једног њујоршког хотела. Поред науке, имао је још две велике љубави: голубове и домовину, Југославију.

Рођен 1856. у Смиљану, Лица – умро 1943. у Њујорку

КАКО
РАДЕ
ЖИВИ
САТОВИ

ТАЈНА ТРИПТОСФАНА

Жан-Жак де Меран био је астроном и као прави научник имао изузетан посматрачки дар. Тако је у лето 1729. године обратио пажњу на понашање сунцокрета који је растао у саксији на прозору његовог кабинета. Ова биљка показује нарочиту осетљивост према дневној светлости: окреће листове ка њој, а кад зађе сунце — стабљика и листови полетну. Сунцокрет „увене“ до следећег јутра, да би са првим сунчевим зраком опет исправио листове. Али, није то било интересно Де Мерану: он је приметио да сунцокрет спушта и подиже листове и онда када су прозори на соби превучени платненим засторима. Научник је наставио огледе и уверио се да сунцокрет спава и буди се у строго одређено време. Чак и у потпуном мраку!

Де Меран је испричао пријатељима о чудној појави, али сам није даље отишао у разјашњавању ове тајне. Истраживања природе поларне светлости, дуге на небу, окретање Земље око своје осе занимали су га много више него необично понашање собног сунцокрета.

У сандук, па у подрум

Ипак, семе радозналости је било бачено на плодно тле. Раније или касније морало је проклијати. И заиста, тридесет година касније, поново у Паризу, Анри-Луј Жамел потврђује откриће Де Мерана и наставља његове експерименте. Жамел се бавио медицином а занимала га је и сеоска привреда. Сазнавши за Меранове огледе, заинтересовао се за њих много више него сам аутор: уместо са једним

сунцокретом, експериментисао је са више биљака. Пронашао је подрум у који је било могуће ући само кроз другу тамну просторију — и ту је у почетку остављао биљке. Касније, то му није било довољно него је сунцокрете затварао у велик сандук пресвучен кожом и покривао га ћебадима. Затим је стављао биљке у затамњени топли стакленик где је одржавана строго одређена температура. Свака се биљка прецизно „дизала“ и „венула“ баш као да је у пољу. Жамел је чисте савести могао да запише: „Експерименти дозвољавају да се закључи како покретање листова код биљака не

зависи ни од светлости ни од топлоте“.

Шта је онда утицало на овај строги распоред понашања биљака? Жамел није успео да одговори на ово питање. То је остала непознаница за истраживаче у многим земљама света, чак и за научнике какви су били Карл Лине, Чарлс Дарвин и друга велика имена. У току следећих двеста и више година биологи су истраживали живе организме и њихове „сатове“ стављајући их дубоко под земљу, затворене чак у херметичке контејнере. Године 1960. специјална истраживања су била спроведена и на Антарктику! Сакупљени подаци

омогућили су да се доне се закључак: сви организми на Земљи, чак и једноћелијски, водене биљке и микроби, имају свој биолошки сат.

Чорба од прекјуче

Ти се сатови активирају смењивањем дана и ноћи, колебањима температуре и притиска, променама магнетног поља и неким другим утицајима. Понекад је довољан један зрачак светлости да „казалке“ доспевају у одређено стање и даље се самостално покрећу, наравно, краткорочно...

Али, где су скривени ти живи сатови? Какве су

СВИ ОРГАНИЗМИ НА
ЗЕМЉИ, ЧАК И
ЈЕДНОЋЕЛИЈСКИ
ИМАЈУ СВОЈ
БИОЛОШКИ
ЧАСОВНИК. ЊЕГОВУ
ОСНОВУ ЧИНИ
ДВОСТРУКА
СПИРАЛА, БАШ КАО И
КОД МОЛЕКУЛА ДНК

граде? Шта чини основу њиховог „механизма“?

Наравно, било би бесмислено у живом организму тражити „судилник са казалима и зупчаницима“ — размишљао је амерички биолог Чарлс Ерет — „али ни људи нису одувек мерили време механичким сатовима“... Ерет је почео да проучава све врсте сатова: сунчане и водене, пешчане, електронске и атомске... У његовој колекцији нашло се места и за сат који време одређује по пегицама беле плесни које се нахватају на обичној чорби...

Чарлс Ерет је дуго покушавао на све начине да пронађе некакво решење

или бар асоцијацију која би га навела на праву мисао. У међувремену, сатовац да је пао у очајање јер није успео да крене са мртве тачке. Изненада, пред очима му је искрсла слика једног од многобројних пламених сатова којима су се људи служили још у 9. веку. Састојао се од два запаљена, уплетена струка канала натопљена смешом пчелињег воска и воска за свеће. Оба струка су сагоревала истом брзином — три цола (палца) на сат. Мерењем дужине преосталог дела било је могуће прилично тачно одредити колико је времена прошло од тренутка кад је сат почео да ради.

Двострука спирала... То му је било нешто врло познато. Али, шта? Наравно! Форму двоструке спирале има молекул DNK (дезоксирибонуклеинска киселина — основни састојак хромозома, носилац наследне материје који се налази у сваком језгру ћелије животиња и биљака). Истина, спирала од канала изгори за неколико сати док спирала DNK репродукује себе у току целог живота ћелије.

DNK — хронометар

Ерет је почео да тражи живи организам с којим би експериментисао и доказао своју претпоставку. Избор је пао на парамеци-

јум, прост једноћелијски организам. „Обично је парамецијум, или папучица, активнија дању него ноћу“ — размишљао је Ерет. „Успем ли, делујући на молекулу DNK да нарушим ритам живљења папучице — може се сматрати да сам доказао да тај молекул, између осталог, служи и као механизам биолошких сатова“.

Одлучио је да изложи парамецијум зрачењу. После серије огледа могао је да закључи: делујући на парамецијум наизменично ултравиолетним зрачењем и белом светлости, може се знатно изменити ритам живота организма, али та-

кође и поново успоставити стари.

Ултравиолетни зраци поремете спиралу DNK, али ако се после ултравиолетног импулса ћелија подвргне белој светлости — повреда нестаје — закључио је Ерет.

Нешто касније, његове резултате су потврдили и други научници, делујући на молекулу DNK различитим хемијским материјама. То је коначно доказало да у састав биолошких сатова обавезно улазе живе ћелије молекулом DNK. Ал како ради механизам таквих сатова? Припремајући се да то објасни, Ерет је 1967. године разрадио теорију чија се суштина своди на следеће:

Молекул DNK, који је у овом случају амерички научник назвао „хронометром“, савијен је у језгру ћелије у спиралу. Када дође до смене молекула, ни ти такве спирале се гранају, на њима се формира информациона RNK — (рибонуклеинска киселина) која достиже пуну дужину изоловане нити DNK — „хронометра“. Истовремено се одвија низ узајамних хемијских реакција, а могуће је уочити и међусобни однос убрзања — баш као код правог сатног механизма.

Ерет је свој модел посматрао као „скелет у коме су сви делови навијени“. И баш се у тим деловима крије основа биолошких сатова. Какве се све хемијске реакције одвијају при активирању DNK?...

Дуга у епрувети

Пре двадесетак година совјетски научник Белоусов открио је нови облик пулсирајућих репродукционих реакција при оксидацији. Тачност у епрувети је наочиглед мењала боју: тек што би постала црвена, већ би плавила, потом опет црвенела. Боје су се смењивале наизменично.

О овом феномену Белоусов је поднео извештај на једном скупу научника. Саопштење је било примљено с великим интересовањем. Међутим, тада нико од многобројних слушаца, па ни сам аутор, није придао особито значење чињеници — да основне компоненте пулсирајућих реакција чине органске материје, по саставу веома сличне супстанцама живе ћелије DNK. Ипак, 1960. године, томе се посветио и разрадио исцрпну „рецептуру“ реакција други совјетски научник, Жаботински. И данас такве

реакције, сасвим оправдано, носе назив Белоусов-Жаботински.

Чињеница да су компоненте пулсирајућих реакција веома блиске материјама ћелије, говорила је о много чему. Ако се епрувета, у којој се одвија реакција, осветли монохроматском светлосћу одређене таласне дужине, јачина зрачења епрувете мења се по закону синусоиде. А зна се да синусоиду у принципу може оцртати и клатно најобичнијег механичког сата. Сетимо се огледа из школе: чађави цилиндар полако се окреће око хоризонталне осе, а на њему са стране клатно својим шиљком исцртава таласасту линију.

И коначно, било је очигледно да реакције Белоусова-Жаботинског представљају нешто што подсећа на хемијске сатове. Зар онда пулсирајуће реакције не чине основу „механизма“ биолошких сатова?

Даља испитивања и експерименти научника Сједињених Држава, Индије, Јапана, потврдила су да биохемијске реакције чине основу биолошких сатова. Само, на који се то начин један зупчаник држи за други? Заправо, како се одвија сложен низ ових биолошких процеса?

То тек треба разјаснити. За сада су учињени први покушаји да се хемијски сатови практично користе. Пре неколико година једна жена, инжењер-хемичар Москаљанова, приликом изучавања хемијских реакција у растворима који садрже за човечји организам неопходну аминокиселину (триптофан) открила је још једно својство пулсирајућих реакција: течност је постајала час жута, час црвена, час плава или љубичаста. И, што је најважније, свакој „дугиној“ боји одговарало је одређено доба дана!

Москаљанова је извела преко шеснаест хиљада огледа! Сада њу, као и многе научнике, особито занима једна друга особина триптофана. Показало се да његов раствор реагује на многе физичке факторе: на степен сунчеве радијације, на електрично поље, на притисак. Значи, на основу триптофана и њему сличних материја могуће је направити нове, специјалне инструменте, тако потребне лекарима, биолозима, астрофизичарима. И, наравно, добити одговор како то сунцокрет, а и друге биљке и животиње, увек знају колико је сати.

З. К.

СВЕ ЈЕ ЛАКО КАД СИ МЛАД

резултирало плесном плочом са чак четири огромна хита: „Ми плешемо“, „Црно-бијели свијет“, „Модерна дјевојка“ и „17 ти је година тек“. Био је то опет један нови почетак у овдашњој популарној музици: тако је цела 1981. протекла у плесном ритму, а из тог периода остали су нам у сећању и „Маљчики“, „Замисли живот у ритму музике за плес“ и други велики хитови.

леђа“ и „Чини ми се“, али се не искључује могућност да им се у слушаности придружи још нека. У часу кад ово читате, Казалиште се увелико припрема за своју нову југословенску турнеју на којој ће, осим гитариста Јасенка Хоуре и Маријана Бркића и певача Даворина Боговића, учествовати и басиста Нинослав Храсте и бубњар Тихомир Фи-
леж

Даворин
Боговић
поново
у групи

Сећате ли се Прљавог казалишта?

Те 1978. године, кад су основани, нико није могао ни да сања да ће ова загребачка група већ после две године бити први југословенски састав после Бијелог дугмета који је продао више од сто хиљада албума. Почели су са панком и били предводници новог таласа југословенске рок музике, мада вођа групе, Јасенко Хоура, данас признаје да је група у тој својој првој фази била везана за панк само утолико што је то била једина форма кроз коју је у том тренутку могла да се изрази. Албум „Прљаво казалиште“ (1979) донео им је ласкава признања југословенских музичких критичара који су, опет, у многоме били затечени оним што их је сачекало на плочи „Црно-бијели свијет“ (1980): тадашња струјања у светском року оставила су трага и на Прљавом казалишту, што је

Следећа година била је кризна за већину загребачких састава, па и за Прљаво казалиште. Заштитни знак групе, певач Даворин Боговић, напустио је састав, па је Хоурал осим гитаре, био принуђен да се бави и певањем. Трећи албум, „Херој улице“, зато је више његова самостална плоча: „Тако би било и даље да се Давор није вратио у групу. Ја бих се све више удаљавао у правцу који група не би могла да следи и убрзо би постала мој пратећи бенд.“ То је уочљиво и на новој плочи „Корак од сна“, јер Казалиште, заправо, наставља тамо где је стало после албума „Црно-бијели свијет“, па „Херој улице“ данас изгледа као једна сасвим засебна целина.

„Корак од сна“ је препун хитова: осим нумере „Све је лако кад си млад“, која је најчешћи гост радио-станица, као најслушаније издвајају се и нумере „Корак од сна“, „Добар вјетар у

СРЕЋАН РОЂЕНДАН

Ево и новембарске деце. Ако сте чували адресе које смо објављивали у рубрици „Како да им пишем“, можете некој од наведених звезда да пошаљете и рођенданску честитку... Не верујемо да ће се наљутити!

2. новембар 1944. – Кит Емерсон (Keith Emerson)
3. новембар 1954. – Adam Ant
5. новембар 1943. – Стив Милер (Steve Miller)
5. новембар 1948. – Арт Гарфанкл (Arthur Garfunkel)
7. новембар 1943. – Џони Мичел (Joni Mitchell)
12. новембар 1945. – Нил Јанг (Neil Young)
18. новембар 1960. – Ким Уајлд (Kim Wilde)
26. новембар 1938. – Тина Тарнер (Tina Turner)
26. новембар (?) – Оливија Њутн-Џон (Olivia Newton-John)
27. новембар 1942. – Џими Хендрикс (Jimi Hendrix).

П. С. Хендрикс се изузима од слања честитки. Тамо где се он сада налази пошта, на жалост, још увек – не стиже.

РОК ДАТУМ

4. новембар 1966.

Боб Дилан (Bob Dylan) први и последњи пут наступио у чувеној њујоршкој дворани Карнеги Хол. До чекала га је полупразна сала и на крају поштено извиждала. Био је то један од малобројних пораза овог славног рок-уметника од када је постао звезда. Иако је касније добијао милионске понуде да поново наступи на истом месту, све их је љутито одбио.

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

„СВЕ ЈЕ ЛАКО КАД СИ
МЛАД“

Музика и текст: Јасенко
Хоура

Извођач: Прљаво казалиште

Све је лако кад си млад
свако одијело добро ти
стоји
ма, свака рана мање боли

О, да! О, да! О, да!

Све је лако кад си млад
лакше окрећеш леђа срећи
баш те брига с ким ћеш
лећи

Крв и сузе могу тећи
Све је баш лако

О, да! О, да! О, да!

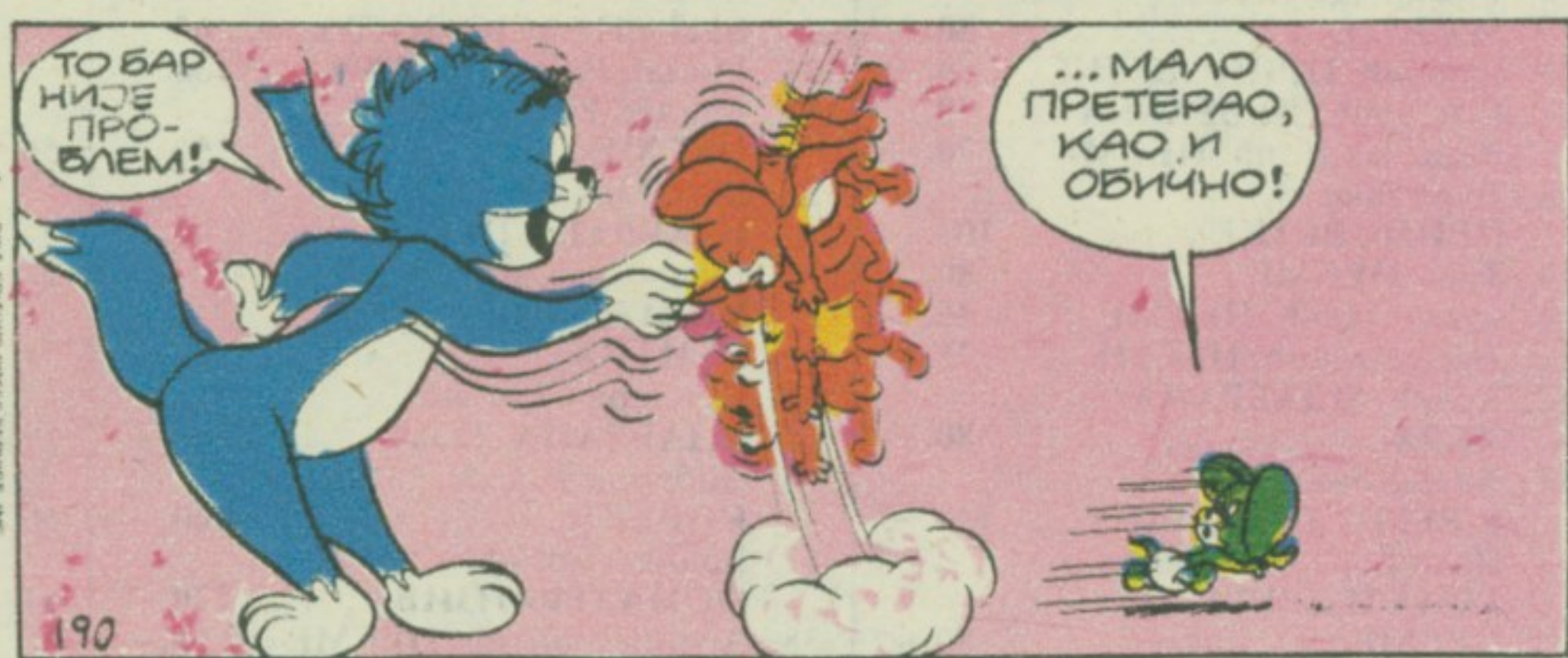
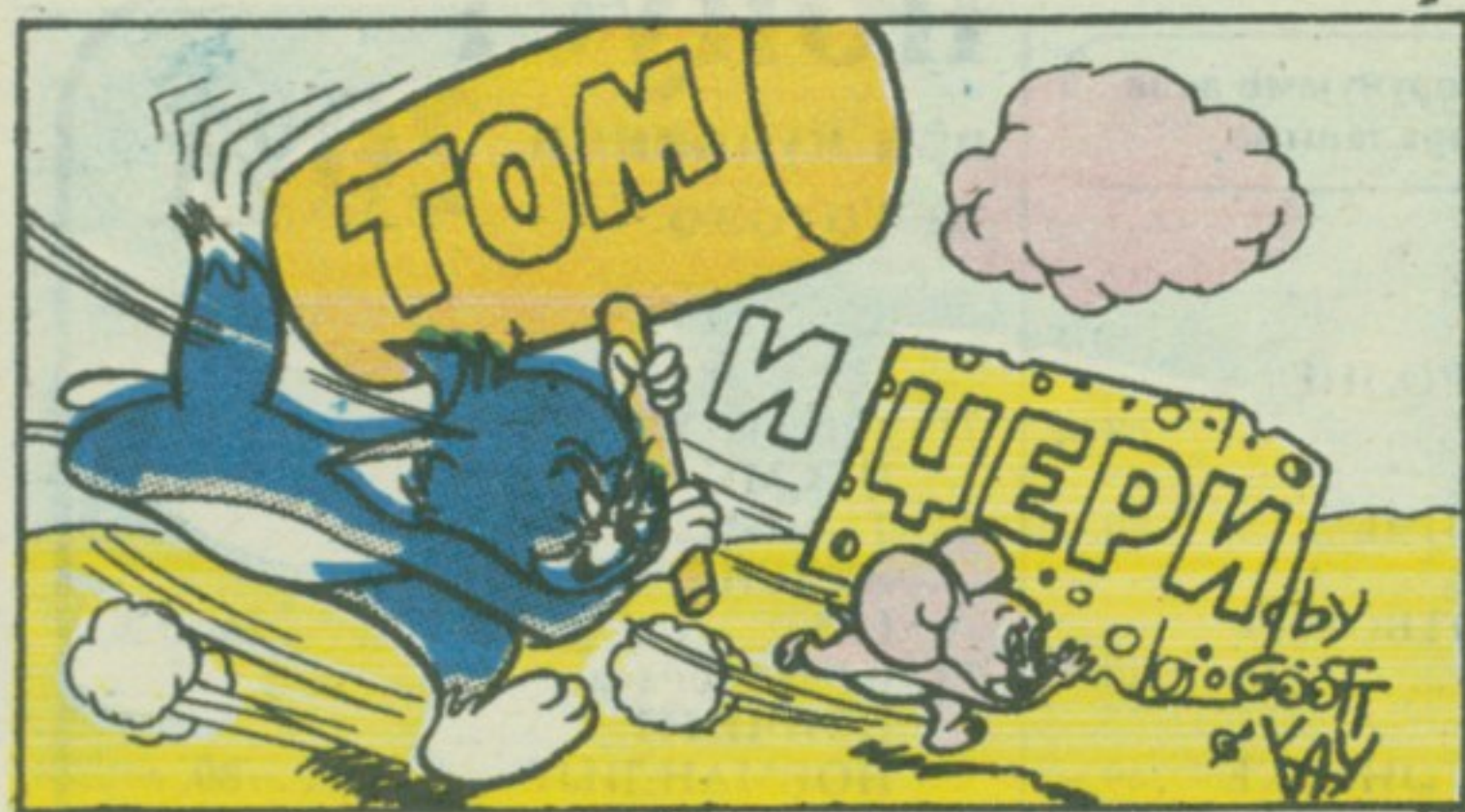

ШКОЛА ГИТАРЕ

1. Акорди – Теорија – Мелодије
 2. Нотално свирање
 3. Модерна музика, хитови, рок – I и II део.
- Сваки приручник по 220 дина. Попуст 70 дина за сваки следећи наручени приручник.
Плаћате поштару. **Васиљевић Милун**, по-
ст-рестант, 11101 Београд.

BEZ PRESTANKA
S NAMA RASTE
JUGOBANKA

ДРАГИ РЕЗ ПРИЈАТЕЉУ
Нове фигурице — РЕЗ КАМИОНЕ, потражиће у вашој најближој про-
давници.
Играјће се РЕЗ КАМИОНИМА, сладиће се РЕЗ БОМБОНИМА!

Библиотека ДОМ И ШКОЛА

У овој библиотеци, намењеној првенствено средњошколској омладини и студентима као лектира уз наставу књижевности, објављују се дела најистакнутијих писаца југословенске и стране књижевности. Наши најпознатији стручњаци за поједине књижевне проблеме и најбољи познаваоци опуса појединих писаца, извршили су избор текстова и написали предговоре и коментаре.

ЈУГОСЛОВЕНСКА КЊИЖЕВНОСТ

1. Иван Цанкар:
КРАЉ БЕТАЈНОВЕ,
СЛУГА ЈЕРНЕЈ И
ЊЕГОВО ПРАВО 60.-	22. Владимир Назор:
ПЕСМЕ 50.-
2. Родољуб Чолаковић:
ЗАПИСИ ИЗ
ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
РАТА 90.-	23. Сава Немањин:
ЖИВОТ СТЕФАНА
НЕМАЊЕ 50.-
3. Радоје Домановић:
МРТВО МОРЕ И
ДРУГЕ САТИРИЧНЕ
ПРИЧЕ 110.-	24. Дис: ПЕСМЕ 35.-
4. Држић: ДУНДО
МАРОЈЕ 80.-	25. Доситеј Обрадовић:
ЖИВОТ И
ПРИКЉУЧЕНИЈА 80.-
5. Глишић: ПРИПОВЕТКЕ 80.-	26. Петар Петровић Његош:
ЛУЧА МИКРОКОЗМА 49.-
6. Гундулић: ДУБРАВКА 70.-	27. Стерија: КОМЕДИЈЕ 100.-
7. Војислав Илић: ПЕСМЕ 70.-	28. Прерадовић: ПЕСМЕ 50.-
8. Ђура Јакшић:
ПРИПОВЕТКЕ 100.-	29. Франце Прешерн:
ПЕСМЕ 70.-
9. Змај: ПЕСМЕ 80.-	30. Кочо Рацин:
БЕЛА ПРАСКОЗОРЈА 65.-
10. Јован Дучић: ПЕСМЕ 45.-	31. Милан Ракић: ПЕСМЕ 130.-
11. Ђура Јакшић: ПЕСМЕ 75.-	32. Бранко Радичевић:
ПЕСМЕ 150.-
12. Кочић: ОДАБРАНА
ДЕЛА 80.-	33. Борислав Радовић:
ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ 48.-
13. Анте Ковачић:
У РЕГИСТРАТУРИ 150.-	34. Јован Скерлић:
КЊИЖЕВНЕ
КРИТИКЕ 180.-
14. Иван Горан Ковачић:
ЈАМА И ДРУГЕ
ПЕСМЕ 80.-	35. Исидора Секулић:
ОДАБРАНА ДЕЛА 300.-
15. Крањчевић: ПЕСМЕ 50.-	36. Добрица Ћосић:
КОРЕНИ 220.-
16. Вук Караџић:
ИЗАБРАНИ СПИСИ 140.-	37. Бранко Ћопић:
ОСМА ОФАНЗИВА 220.-
17. Десанка Максимовић:
ПЕСМЕ 180.-	38. Алекса Шантић: ПЕСМЕ 50.-
18. Иван Мажурић:
СМРТ СМАИЛ АГЕ
ЧЕНГИЋА 80.-	39. Шеноа: СЕЉАЧКА
БУНА 120.-
19. Симо Матавуљ:
БАКОЊА ФРА БРНЕ 80.-	40. Јанко Веселиновић:
ХАЈДУК СТАНКО 110.-
20. Ранко Маринковић:
РУКЕ 170.-	41. Чедо Вуковић:
МРТВО ДУБОКО 28.-
21. Антон Густав Матош:
ОДАБРАНА ДЕЛА 200.-	42. Прежихов Воранц:
САМОНИКЛИ 90.-
	43. Отон Зупанчич:
ЦИЦИБАН И ДРУГЕ
ПЕСМЕ 50.-
	44. Тин Ујевић: ПЕСМЕ 90.-
	45. Александар Вучо:
ПЕТ ПЕТЛИЋА 130.-

Посебно вам препоручујемо дела народног стваралаштва

46. ☆☆☆
БУГАРШТИЦЕ 33.-
47. ☆☆☆
ЈУНАЧКЕ НАРОДНЕ
ПЕСМЕ 69.-
48. ☆☆☆
НАРОДНЕ ПРИЧЕ 80.-
49. ☆☆☆
ДВОРИ САМОТВОРИ -
ТУЖБАЛИЦЕ 40.-
50. ☆☆☆
НАРОДНЕ ЗАГОНЕТКЕ 49.-
51. ☆☆☆
НАРОДНЕ ЛИРСКЕ
ПЕСМЕ 90.-
52. ☆☆☆
ПЕСМЕ НОБ-а 100.-
53. ☆☆☆
ЈУГОСЛОВЕНСКА
ЛИРИКА ИЗМЕЂУ ДВА
РАТА 90.-
54. ☆☆☆
СРПСКЕ НАРОДНЕ
БАЈКЕ 220.-
55. ☆☆☆
НАРОДНЕ ПРИЧЕ О
ЖИВОТИЊАМА 120.-

СТРАНА КЊИЖЕВНОСТ

56. Аристотел:
О ПЕСНИЧКОЈ
УМЕТНОСТИ 180.-
57. Оноре де Балзак:
ШАГРИНСКА КОЖА 100.-
58. Оноре де Балзак:
ЕВГЕНИЈА ГРАНДЕ 110.-
59. Иван Буњин:
ЖИВОТ АРСЕЊЕВА 65.-
60. Александар Блок:
ПЕСМЕ 150.-
61. Шарл Бодлер: ЦВЕЋЕ
ЗЛА 140.-
62. Антон Чехов:
ИЗАБРАНЕ ПРИЧЕ 70.-
63. Антон Чехов:
ПРОСИДБА И
ДРУГЕ ЈЕДНОЧИНКЕ 70.-
64. Достојевски: КОЦКАР 51.-
65. Достојевски: ЗЛОЧИН И
КАЗНА I/II 240.-
66. Гогољ: РЕВИЗОР 45.-
67. Гогољ: ТАРАС БУЉБА 90.-
68. Виктор Иго: ЈАДНИЦИ
I-V 390.-
69. Сергеј Јесењин: ПЕСМЕ 80.-
70. Ла Фонтен: БАСНЕ 70.-

попуст при куповини 20% за готово

71. Гарсија Лорка:
ПЕСМЕ 140.-
72. Томас Ман:
БУДЕНБРОКОВИ
I/II 260.-
73. Ги де Мопасан:
ПРИЧЕ ИЗ
НОРМАНДИЈЕ 80.-
74. Жак Превер:
ИЗАБРАНЕ ПЕСМЕ 100.-
75. Франческо Петрарка:
СОНЕТИ И КАНЦОНЕ 80.-
76. Џонатан Свифт:
ГУЛИВЕРОВА
ПУТОВАЊА 170.-
77. Вилем Шекспир:
ХАМЛЕТ 90.-
78. КАЛЕВАЛА (фински
народни еп) 160.-

Све књиге су штампане ћирилицом у брошираном повезу.

Библиотека ВУКОВ САБОР

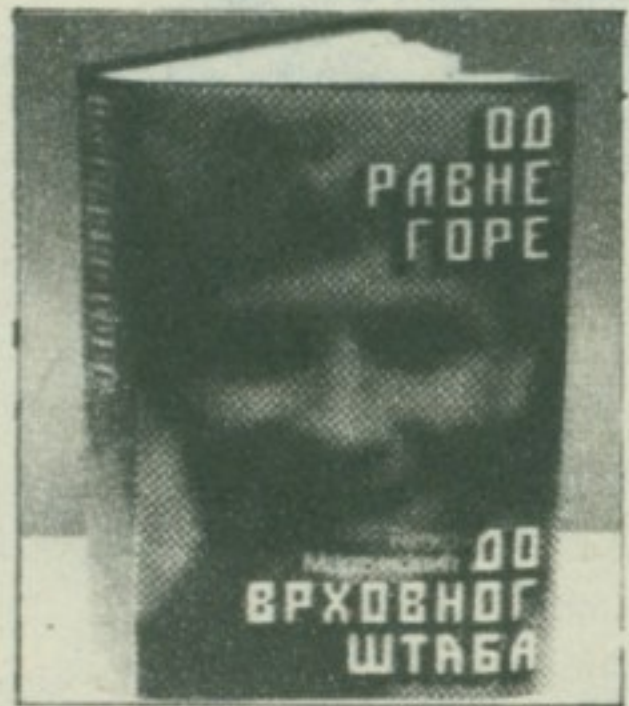
Сваке године приликом евоцирања успомене на великог реформатора нашег језика, издајемо у овој библиотеци по једну књигу која се својом темом и садржином везује за дело овог српског просветитеља.

79. Вук Стефановић Караџић:
ПРВА ГОДИНА СРПСКОГ
ВОЈЕВАЊА НА ДАИЈЕ
Ћирилица, броширано.
Цена 40.-
80. * * *
КОПИТАР И ВУК
Ћирилица, броширано.
Цена 150.-
81. Др Миодраг Поповић:
ЈОТА
Ћирилица, броширано.
Цена 200.-
82. Миодраг Матишки:
ЕПИКА УСТАНКА
Ћирилица, броширано.
Цена 200.-

83. Владимир Дедијер:
ИЗГУБЉЕНА БИТКА
Ј. В. СТАЉИНА
Цена 350.-

84. Ратко Мартиновић:
ОД РАВНЕ ГОРЕ ДО
ВРХОВНОГ ШТАБА
Цена 350.-

85. Станко Младеновић:
ПОП ВЛАДА
ЗЕЧЕВИЋ
Цена 150.-

86. Јеврем Поповић:
БЕСМРТНА МЛАДОСТ
(књига о Бошку Бухи)
Цена 240.-

„РАД“ - ИЗДАВАЧКА РАДНА ОРГАНИЗАЦИЈА
11000 БЕОГРАД, Моше Пијаде 12. Телефони: 422-517 и 404-765

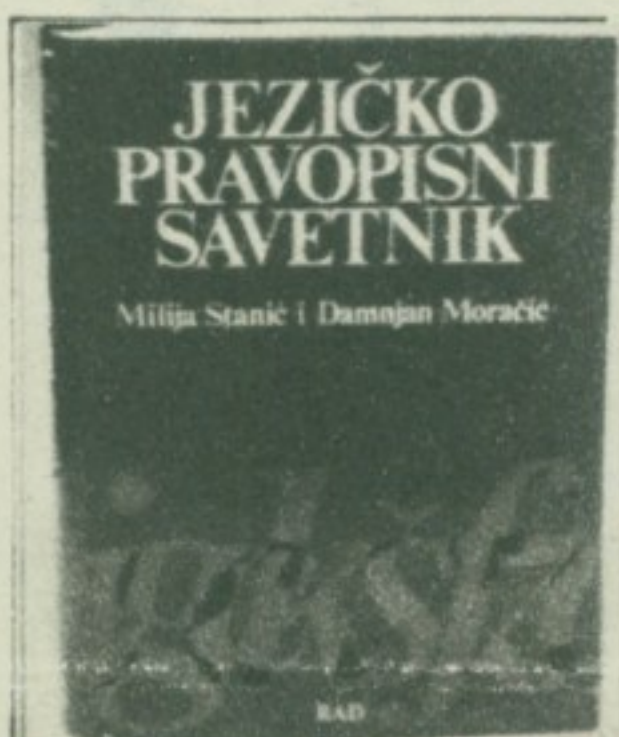
НАРУЧБЕНИЦА - ПЗ/108

Овим неопозиво наручујем (упишите бројеве књига које наручујете):

ЗА ГОТОВО - Вредност наручених књига уплатићу поште (приликом презимања од поште), са попустом од 20% (за поруџбине испод 500 динара поштарину плаћа купац)

НА ОТПЛАТУ - Вредност наручених књига уз годишњу камату од 18% отплатићу у редовних месечних рата по пријему књига, рачуна и уплатница, с тим што ћу прву рату уплатити поштару приликом пријема. Књиге се могу отплатити у највише 10 месечних рата, а најмања рата је 300 динара. Купци на отплату, оверавају наруџбеницу у организацији где раде, а пензионери уз наруџбеницу достављају претпоследњи чек од пензије. У случају спора надлежан је Пети општински суд у Београду.

(Презиме и име)	
(Занимање)	(Број личне карте и место издавања)
(Број поште, место и адреса стана)	
(Радна организација и место где је купац запослен)	
(М. П.)	(Овера о запослењу (Потпис купца) и потпис овлашћеног лица)
(Датум)	

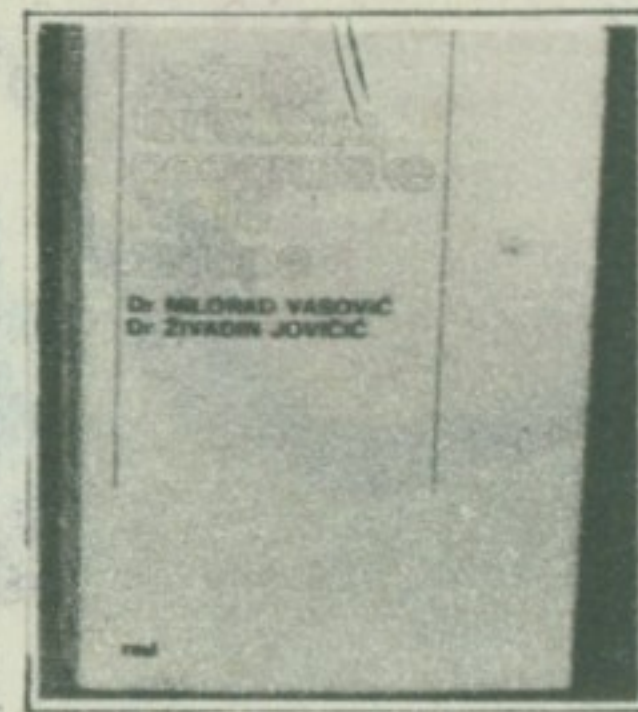

87. М. Станић - Д. Морачић:
ЈЕЗИЧКО ПРАВОПИСНИ
САВЕТНИК
Цена 680.-

88. Група аутора:
СРПСКОХРВАТСКИ
ЈЕЗИК - АКТУЕЛНА
ПИТАЊА
Цена 150.-

89. Група аутора:
КЊИЖЕВНОСТ,
ИСТОРИЈА,
САВРЕМЕНОСТ
Цена 50.-

90. Др М. Васовић -
др Ж. Јовичић:
ВАЖНИЈЕ ТУРИСТИЧКО-
ГЕОГРАФСКЕ
РЕГИЈЕ ЕВРОПЕ
Цена 450.-

Цици
Кунин

МОДНИ ТРЕНДОВИ НА ДЕНИСОВ НАЧИН

КАД СА МАРГАРЕТОМ ИДЕМ У
БИОСКОП, ОБЛАЧИМ ОВАЈ СПОРТСКИ
КОМПЛЕТ „ЛИМУН“.

КАУБОЈСКИ
ШЕШИР

ЗАСЕКИ ПО ЦРТИЦАМА

ЗА ВОЈЕВ
РОБЕНААН
ИМАМ СПРЕМАН
НАЈЕЛЕГАНТИЈИ
МОГУЌИ
КОМПЛЕТ
У СТИЛУ
КАУБОЈА
БОБА.

ДОК СЕ МАРГАРЕТА
ТРУДИ ДА УЧЕЊЕМ
ДОКАЖЕ КАКО ЈЕ
ПАМЕТНИЈА ОД МЕНЕ,
ЈА САМ У ПАРКУ ГРАДСКЕ
БИБЛИОТЕКЕ, У ОДЕЛУ
ЗА ИГРАЊАЦ, УЛОВИО
ОВУ МАЦУ.

МОЈ ОМИЉЕНИ
СПОРТ ЈЕ ФУДБАЛ,
А ОВО ЈЕ ДРЕС
НАШЕГ КЛУБА
ИЗ УЛИЦЕ.

ОВАЈ ДЕНИС ЈЕ
НЕМОГУЋ !

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Фред Хојл

Гаси Карузерс био је несумњиви геније. Још као сасвим млад посумњао је у супериорност људи над другим животињама. Чак је и тачно објаснио чиме се људи разликују од животиња: разлика међу њима састојала се у способности људи да своја знања чувају помоћу речи и да посредством речи своје знање преносе на потомство. Проблем који је у вези с тим мучио његов оштри ум састојао се у томе да се нађе систем комуникација у свему раван језику који би био погодан за све остале животиње вишег ступња. И Карузерс је годинама упорно ишао ка том свом циљу.

Гаси није подносио људе који су разговарали са животињама. Ако животиње имају способност да разумеју језик људи, говорио је, зар то не би постигле, још пре више хиљада година? Такви разговори били су потпуно бесмислени. Били бисте последњи балван ако бисте одлучили да свог пса или мачку научите енглеском језику. Оно што је за узајамно разумевање неопходно било је: схватити свет с тачке гледишта мачке или пса. Треба најпре проникнути у њихов систем а затим размишљати како њих посветити у систем људи.

Гаси није имао блиских пријатеља. Судећи по свему ја сам му био најближи мада смо се виђали отприлике једном у пола године. Кад год бих га срео на њему је увек било нешто освежавајуће ново. То је могла бити црна брада која се ширила као лепеза или коса потшишана кратко, као у јежа. Био је у стању да иде одевен као просјак као што је умео да са елеганцијом носи одело сашивено код најпомоднијег кројача. Али, увек је показивао толико поверења према мени да ми је причао о својим последњим експериментима. Сматрао сам их изузетним јер су превазилазили све о чему сам икад слушао или читао. На моја стална наговарања да треба да обелодани резултате тих опита обично је одговарао дугим, промуклим смехом. Сматрао сам да треба да их објави макар зато да би дошао до средстава за нове опите. Јер, признајем, никако ми није било јасно од чега живи.

Једном сам од њега добио писмо којим ме је позивао да дођем у суботу око четири сата на приложену адресу. Изненадио ме је не позив већ адреса коју ми је дао – кућа у околини Кројдона. Дотад ме је увек позивао у неку стару шупу у најзабитијем крају Хертфордшира. У мојој глави Гаси и отмени Кројдон никако нису ишли заједно. Толико сам био знатижељан да сам одложио све послове и у одређено време похитао тамо као на крилима.

УШЊА

– ТРОШИМО ОКО ТУЦЕ
ТЕЛЕВИЗОРА НЕДЕЉНО
И ЗАТО УВЕК ДРЖИМ
ЈЕДАН У РЕЗЕРВИ –
ОБЈАСНИО МИ ЈЕ ГАСИ
КАД СЕ ИЗ СУСЕДНЕ
СОБЕ ЗАЧУО ЗВЕКЕТ
РАЗБИЈЕНОГ СТАКЛА.

Моја фантастична претпоставка да се Карузерс могао, као сви нормални људи, ожени и наћи неки обичан посао с радним временом од девет до пет, показала се потпуно неоснована.

– Улази – дочекао ме је кашљавим гласом.

– Како ти је пало на памет да се овде настаниш? – запитах га свлачећи капут. Уместо одговора он се промукло насмеја.

– Боље погледај тамо – одговори ми најзад.

Врата на која ми је показао била су затворена. Био сам потпуно уве-

рен да ћу „тамо“ наћи животиње и нисам се преварио. Мада је у соби било тамно јер су застори били навучени, било је довољно и оно мало светлости да разазнам три бића која су седела испред телевизора. Пажљиво су пратила друго полувреме неке фудбалске првенствене

утакмице. Били су то један мачак с великом црвенориђом мрљом на глави, пудлица која ме је за тренутак погледала некако искоса и некаква чупава звер заваљена у великој фотељи. Чак ми се учинило да је подигла шапу као да ме поздравља. Кад сам мало боље загледао, схватио сам да је то мали мрки медвед.

Довољно сам дуго познавао Гасију, видео много његових опита па сам знао да би сваки мој коментар био смешан и непотребан. Била су ми позната правила понашања – требало је да радим исто што и животиње. Пошто је и мене интересовао фудбал, сматрао сам за потпуно природно да седнем на под и гледам утакмицу у друштву тог необичног трија. Али, често бих уловио на себи медведов мудри, усредсређени поглед. Ускоро ми је постало јасно да животиње не интересује ток игре већ борба за лопту. Једном, када је лопта свом силином ударила једног играча, пудлица је пригушено закевтала на што је медвед одговорио мумлањем.

Двадесет минута касније престрашио ме је громки лавез пса мада се на игралишту није догодило ништа што би изазвало такву реакцију. Очигледно, пас је само хтео да привуче пажњу медведа који је био занет посматрањем. Кад је медвед упитно погледао пудлицу, ова му је показала часовник који је стајао неколико метара лево од телевизора. Медвед је устао и трапава пошао према апарату и почео да окреће дугмад. Чуло се „клик“ и телевизор је, на моје чуђење, био пребачен на други канал. На другом програму управо је почињао бокс-меч.

Медвед се вратио наслоњачи и заваљено се ставивши шапе под главу. Један од боксера бесно је наваљивао. Потмули ударац и његов противник ударио је главом о стубић у углу ринга. Тада се из мачковог грла разлегао најстрашнији звук који сам икад чуо у животу. Затим се тај звук преобратио у снажно победоносно маукање.

Већ сам доста и видео и чуо. Гасија сам нашао како у другој соби припрема чај. На моја настојања да ми објасни шта то све значи, најпре ми је одговорио својим уобичајним асматицим смехом. Најзад, уместо да ми одговори, поставио је он мени неколико питања.

– Потребан ми је твој савет правника. Има ли ишта незаконитог у томе што животиње гледају телевизију? Или што медвед мења канал?

– Како то може бити незаконито?

– Питам те то из одређеног разлога – одговори ми Гаси пружајући ми лист папира откуцан машином. Био је то програм телевизијских емисија за отприлике недељу дана. Ако су то биле емисије које су животиње гледале, онда је телевизор морао бити мање-више стално укључен. Емисије су биле све на исти калуп: спорт, вестерни, јефтине драме, филмови страве и ужаса.

– Њима се свиђа – рече ми Гаси као да ми објашњава – приказ људи који се бију. То је, уосталом, општи укус публике. Можда мало оштрије изражен.

У заглављу листа приметно сам назив познате фирме која се бавила утврђивањем КП-а, односно коефицијента популарности разних емисија међу телевизијском публиком.

– Какве везе имају твоји опити са КП-ом?

– Па у томе и јесте ствар. Ова кућа једна је од оних малобројних које су укључене у систем сваконедељне провере КП-а. Ето зашто сам те питао да ли је дозвољено да Бинго укључује и искључује телевизор.

– Хоћеш ли тиме да ми кажеш да кад твоје животиње гледају телевизију то региструју одређени апарати и да се на основу тога утврђује општи коефицијент популарности?

– Баш тако. И не само овде већ у још три куће које сам купио. У свакој од њих имам по једну екипу: медведе је веома лако научити да рукују телевизором.

– Да ли ти је јасно каква би се прашина дигла да се то дозна?

– Више него јасно.

Најзад сам схватио. Гаси није могао случајно да набаса на четири куће од којих је свака укључена у систем провере КП телевизијских емисија. Колико сам ја могао да оцинем, у ономе што је радио није било ничег противзаконитог ако некога није угрожавао и за те своје опите није ништа тражио. Он као да је прочитао моје мисли јер ми тутну под нос неки папир. Био је то чек на педесет хиљада фунти стерлинга.

– Није наплаћен – прошишта. – Просто ми је пао с неба. Претпостављам да је од неке фирме која рекламира спортске утакмице. Мити за ћутање. Питање је само да не упаднем у неприлике ако чек наплаћен?

Пре но што сам успео да формулишем одговор на то питање, зачуо се звекот разбијеног стакла.

– Још један – промрмља Гаси.

– Нисам успео да научим Бинга да користи хоризонталне и вертикалне регулаторе. И ако се због тих сметњи емисија прекине макар и за тренутак, он свом снагом распали по телевизору. Од тога се обично распрсну лампе.

– Прилично скупо задовољство – приметих.

– Па, трошимо отприлике једног туче телевизора недељно. Увек држим један у резерви. Буди добар, помози ми да га донесем. Ако будемо оклевали, могу постати веома раздражени.

Извукли смо из ормана потпуно нов телевизор и заједно га унели у собу која је служила као телевизијска сала.

Улазећи, чуо сам незапамћену галаму која се састојала од псећег лавеза, стравичног мумлања медведа и продорног маукања рићег мачка. То су галамиле животиње које су неочекивано лишили њихове интелектуалне хране.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор BeMak	ВРШТИ ТЕ ГРАД НИЦУ	ФИЛМ СКА ОБ РАДА РОМАНА	СТИД	ИМЕ ПЕВАЧИ НЕ ТОП ЧАРИК	ДОВР ШИТИ ЗИДА ЊЕ	НА ВО ДИ	ГЛАВ НИ ГРАД ГРЧКЕ
НАШ ПИСАЦ ВЛА ДАН							
ВРСТА ЕКСПЛО ЗИ ВА							
ПОДИ ЗАТИ, ЗИДА ТИ							
МЕСЕЦ ПОСТА, РАТА ЗАН							
АНТУН НА ЛИС			УКРАС НА БИЉ КА (МН.)	ОТАН (СЛОВ) НЕПРО ФЕСИО НАТЛАН			
ДОДИ РИВАТИ, ДОТИ ЦАТИ							ЈЕДНО ЦИФРЕН БРОЈ
ПРО НАТЛА ЗАК (МН.)						УДАЉЕ НОСТ ОД НЕКОГ ИЛИ НЕ ЧЕГ	
ТОРСКА РИБА, КАМЕ НИЦА					"БРЕГОН" ЈЕДАН КОНТИ НЕНТ		
СОТИ СИРРЕТ НЕ КИ СЕЛИ НЕ							
ЗНАК ЗА ТИТАН			ПТИЦА ТР КАЧИЦА				ЗБИЉА, ДОИС ТА
"ВОЈТ"			ЛАПАНО (ПТИЧ КИ)				
ГРАД У СРЕД ЊОЈ ИТАЛИ ЈИ	АЛФОНС ДОДЕ ХРПТЕ НИЦА, КИЧТА			УРЕД НОСТ ВРСТА МОТО НИКЛА			
ЗНАК ЗА ВОДО НИК		СПОЗЕВИ АПОНИ ЈАКА ПОСУДА ЗА КЛИС ТИРАЊЕ					
КОИ ИМА РИДУ КОСУ							
ПОТПУ НО УНИ ШТЕЊЕ СВЕГА							
ЛИЧНА ЗАМЕ НИЦА			"ЕАСТ" БИЈО КАКО		"ГАНТАЛ" СПИСАТЕ ЉИНА КРИСТИ		
НАДИ ТАК БОГИЊЕ АТЕНЕ						ПР КОС	ФРАНЦУС КИ ФИ ЗИЧАР ПЈЕР
МАГАРЕ БИ ГЛАС, РЕВ				ДВОКО ЉИНА, РИГ ПИСАЦ СО МЕРСЕТ			
КОЗАЧ КИ ПО ПЛАВИ ЦА (МН.)							
МЕСТО КОД БРУ СА У СРЕБИ ЈИ							
ЗАЧИНИ, ПИРИС НА СРЕД СТВА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: Миленко, азотара, коломаз, окарина, во, Ер, Ела, Ист, Јокаста, Опарт, „Телстар“, вратина, ради, и, д, Аница, оу, Есад, Понт, порција, изниман, снаја, а, камарот, уте, име, Тин, тим, и, Триша.

Тест за љубитеље зоологије

СИСАРИ ЖИВИ И ИЗУМРЛИ

1. Диниктис (*Dinictis*), велики месождер из рода мачака, налик

на тигра, веома снажан и окретан.

2. Амерички тапир

(*Tapirus terrestris*), биљојед дуг два метра, тамносиве боје, са носем и

горњом усном претвореним у сурлу.

3. Калифорнијски лав

(*Brea leo*), звер обрасла дугом жућкастосмеђом длаком, са снажним канџама и гривом око врата.

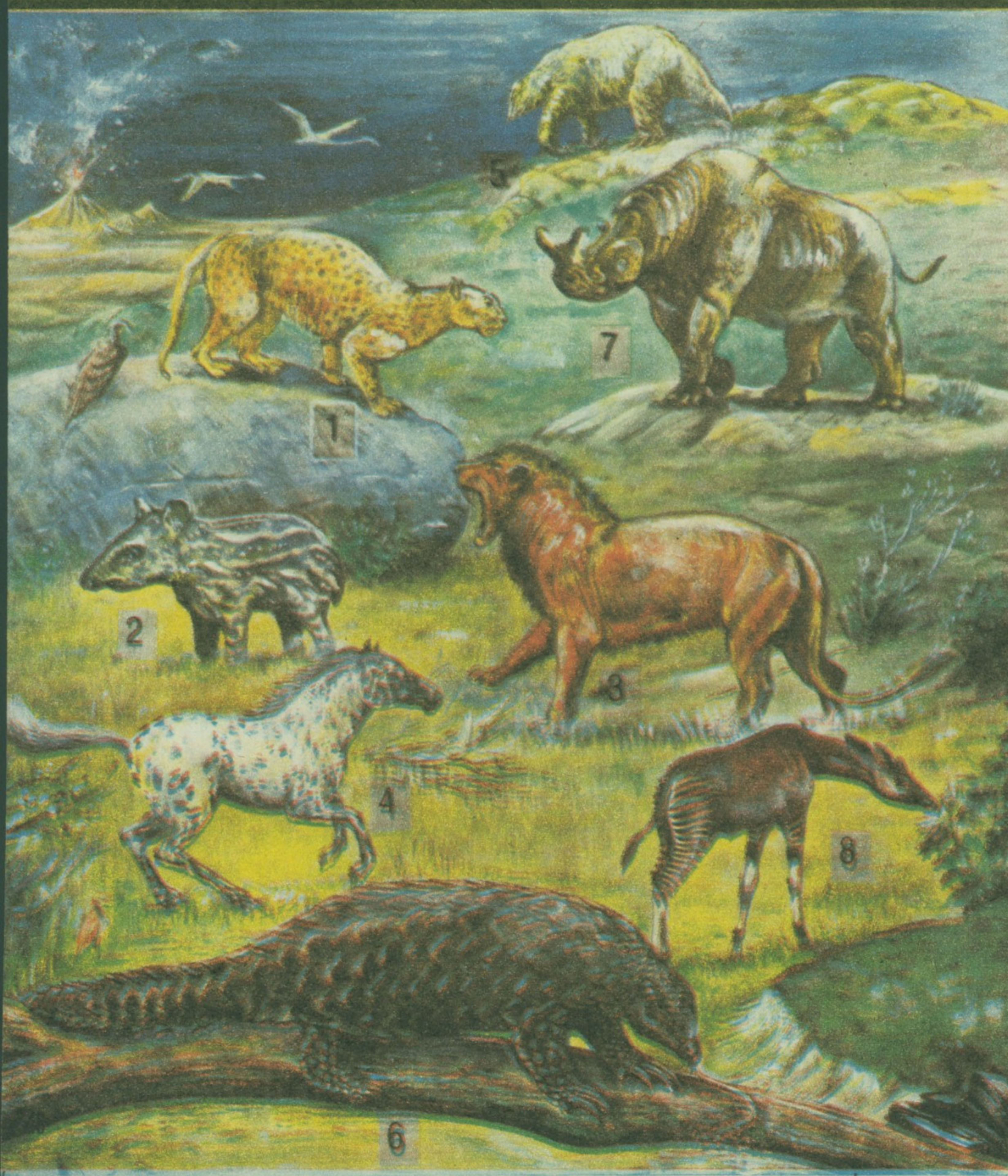
4. Дивљи коњ (*Equus ferus*), сисар из подреда копитара непарнопрсташа, са гривом и обраслим репом и телом покривеним длаком.

5. Мегатеријум (*Megatherium*), дугодлака врста лењивца џиновских размера, биљождер из Јужне Америке.

6. Петопрсти љускавац (*Manis pentadactyla*), нарасте до једног метра, насељава Азију, а храни се мравима и термитима.

7. Бронтотеријум (*Brontotherium*), обитава у северноамеричким крајевима, налик је на носорога, али већи, дуг четири и висок два метра.

8. Афрички окапи (*Okapi johnstoni*), нарасте до метар и по у висину, тело му је прекривено црвенкастосмеђим крзном, а ноге ребрасто ишаране.

3000

У нашем зоолошком врту, на пашњаку и ловишту заједно са стварним животињама нашег доба, нашла су се и четири изумрла сисара. А у акваријуму у саставу зоолошког врта илустратор је поред шест правих врста риба приказао и четири измишљене. Пажљиво прочитајте опис животиња и кажите који су сисари одавно изумрли, а које рибе никад нису ни постојале.

РИБЕ СТВАРНЕ И ИЗМИШЉЕНЕ

1. Греч клоун
(породица *Labridae*)
у току старења мења
боју тела.

2. Дугоноси турпијаш
(породица
Balistidae) живи у
плићацима око
спрудова.

3. Дубинска риба
(породица
Leabrinus) живи у
плитким басенима
око Хаваја и стално
је на мети
грабљивица.

4. Пегорепи лист
(породица *Persidae*)
храни се
планктонима и живи
крај морских саса.

5. Морска секира
живи на великим
дубинама, а велике
очи служе јој за
прикупљање оскудне
сунчеве светлости.

6. Корална дуга
(породица
Cusminus) живи у
јатима око коралних
спрудова, а пред
опасношћу мења
боје.

7. Риба лав има
заstraшујући изглед и
веома отровне леђне
бодље.

8. Риба гуја
(породица
Chauliodus) има у
спољним органима
луминисцентне
бактерије које јој

осветљавају пут у
тамним дубинама.
9. Зебраста морска
игла (породица
Thanus) једна је од
најбржих

тихоокеанских риба.
10. Морски вилински
коњиц (породица
Thamis) једна је од
најбржих
тихоокеанских риба.

Ако нисте сигурни у своје одговоре, потражите решење на страницама „Мале поште“.

ЈАЛОВА ПОСЛА

Где могу да набавим семе банане и да ли се оно уопште налази у плоду? Такође ме интересује да ли банана може да успева у нашим крајевима под условом да се преко зиме уноси у кућу?

ВЛАДА Л.
Нови Сад

У бананама које стижу до нас врло ретко може да се нађе семе јер се углавном увозе хибридне сорте које се размножавају веге-

тативним путем. У „обичној“ банани семе се налази у средини плода и има изглед ситних црних тачкица. Уколико си имао идеју да се бавиш гајењем банана, мораћемо да те разочарамо: ова биљка може додуше код нас да успева искључиво у великим стакларама али ни тада не даје плодове.

ИСТЕКЛА ЛИЦЕНЦА

Имам два разлога што ти се јављам. Први је да бих питао зашто више нема Калимера на

телевизији, а други да те замолим да објавиш адресу Лепе Брене.

Хермина Ђулић
Грачаница

Калимера више нема јер му је истекла лиценца (дозвола за при-

казивање) а адресу Брене, на жалост, ми ти не можемо дати јер бисмо тиме учинили неправду читаоцима који су нам се обраћали са сличном молбом. Најбоље је да се обратиш листу „Рок-стрип“ који се бави савременом музиком. Адреса је иста као за „Политикин забавник“ који и издаје овај месечни часопис.

МОПЕДИ

Пошто нигде не могу да сазнам где могу да купим мотор од 50 до 125 cc, молим те да ми помогнеш и одговориш јер ово питање интересује и многе моје вршњаке.

СЕНИША ЖИВОТИЋ,
Петровац на Млави

Код нас тренутно могу да се купе само „Томосови“ модели од 50 кубика и то у робним кућама и продавницама техничке робе. Аутоматик 3 MC кошта 25.966, АПН 4 23.485 и АПН 6 30.908 динара.

ПСЕВДОНИМ

Жељела бих да знам шта значи моје име и да ли га заиста носи нека пјевачица?

МИЛВА БОЖИКОВИЋ
Блатине 37/VIII
Сплит

Милва је псеудоним популарне италијанске певачице (правим именом Марија Илва Бјолкати), неизвесног значења.

ИЗВОР ЗЛА

У дневном листу прочитао сам израз „Пандорина кутија“, а не знам шта то значи.

А. Ђ.

FORTILETE® ZA SNAGU I MIŠICE

mlečne bombone u tabletama sadrže mineralne i mlečne belančevine, utoljuju glad, nadoknađuju energiju i minerale

ZELIŠĆA,
Novo mesto

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

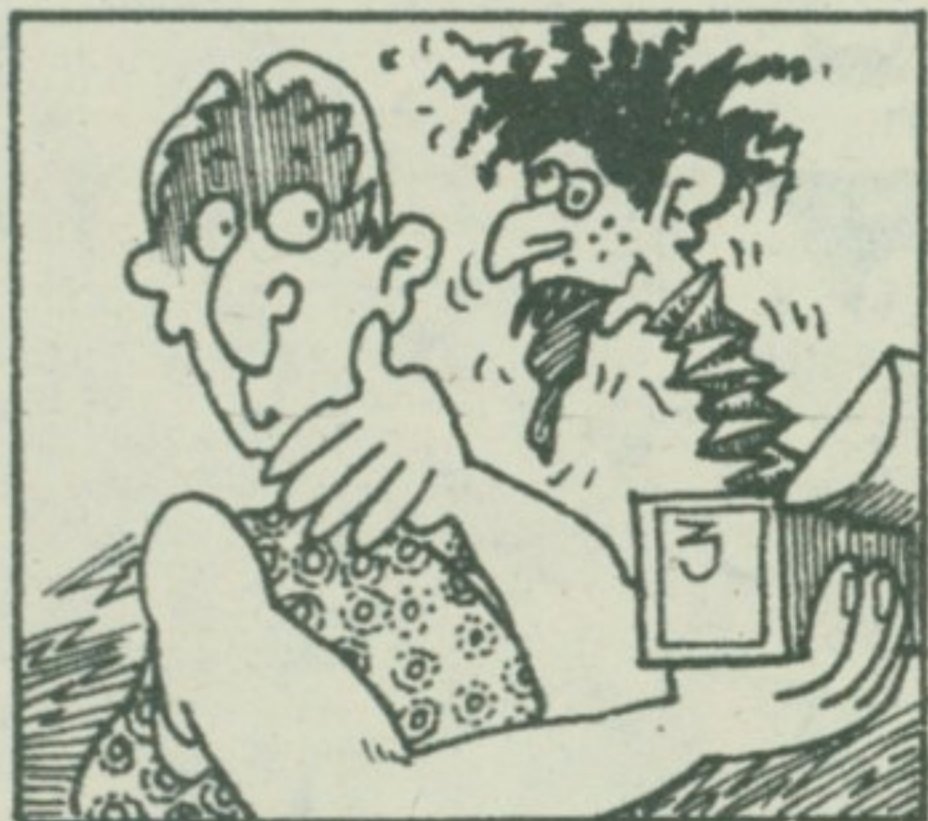
Иван Фабијанић, Славка Мичића 10, 75000 Тузла — 11 година, воли музику и спорт, желео би да се допишује са вршњацима.

Љиљана Каназир, Балзакова 67, 21000 Нови Сад — сакупља значке, марке, салвете, хемијске оловке, разгледнице, воли све што воле млади, одговара свима који јој се јаве.

Мелиса Беговић, Калдрма 19, 78245 Доњи Вакуф — 16 година, воли забавну музику и рукомет, одговара свима који желе да се дописују.

Снежана Шего, М. Тита 73, 76230 Босански Шамац, — 14 година, воли рукомет, диско музику, сакупља поштанске марке, одговара свима који јој се јаве и, ако могу пошаљу и слику.

У хеленској митологији Пандора је прва жена на свету коју је по Зевсовој наредби створио Хефест, а сви богови обдарили су је најлепшим даровима и чарима. Зевс јој је поклонии кутију у којој

су била затворена сва зла и послао је на Земљу Епиметеју, првом човеку, који ју је узео за жену. Епиметеј је узео кутију и отворио, а из ње су изишла сва зла и раширила се светом, а у кутији је остала само нада. Фигуративно, израз „Пандорина кутија“ означава извор сваког зла.

СВЕ ЗА СНАГУ

Шта је то изокинетички систем за развој мишића?

МИТАР ПЕРОВИЋ, Цетиње

Снага је једна од најважнијих моторичких особина организма од ње зависи и брзина и издржљивост и скокност и још много шта. Зато се и не треба чудити што су моторичке особине предмет многих истраживања чији је задатак да усаврше методе развијања снаге. Поред примене такозваних

Писмо недеље

НАЈБОЉА ШКОЛА

Лепо вас молим да моје писмо објавите јер је проблем због којег вам се јављам врло озбиљан. Ове јесени сам кренула у 7. разред и већ размишљам о томе коју ћу средњу школу да упишем. Врло добар сам ђак. Која је школа по вашем мишљењу најбоља и где се налази?

СВЕТЛАНА ВУЧЕТИЋ, Жарково

Кад нас већ питаш за мишљење, рећи ћемо ти: најбоља је она школа која највише одговара твојим ин-

класичних метода (дизање терета и сопственог тела) данас се много користе и апарати (тренажери) који омогућавају лакшу регулацију не само оптерећења него и правца кретања. Ови апарати представљају велики корак напред и њима располажу сви наши боље опремљени спортски центри. Међутим, током коришћења тренажера откривени су и многи њихови недостаци. Највећи је тај што приликом извођења неког покрета они не оптерећују равномерно мишиће у току целог кретања. Додуше, кривица због тога не лежи толико на апаратима колико на конструкцији наших зглобова. Зна се да мишић мора више да се напреже што је угао у зглобу већи и обрнуто. Најсавременији апарати диктирају и омогућавају такозвани изокинетички карактер кретања а то значи да је код њих могуће да оптерећење у току целог покрета мишића буде једнако. Другим речима, то значи да је изокинетичко вежбање могуће на специјалним апаратима и сматра се најсавременијим методом развијања снаге јер поред оптерећења омогућава и прецизну регулацију брзине у току целог кретања што досад није било могуће.

ЗАБАВА — РАЗОНОДА — ЗНАЊЕ

- **ПРВА КЊИГА** — Научите Бриџ, Преферанс, Покер-пасијанс, Хекс, Халму, Хашими Шоги, Борбу у цунгли и још двадесетак узбудљивих ратних и логичких игара и вештина свих народа света. Разнодигенте се решавајући преко 70 тестова интелигенције и енигматских проблема за све љубитеље енигматике.
- **ДРУГА КЊИГА** — Забавите друштво ефектним мађионичарским триковима: Глава која говори, Чаробни ормар и још преко 50 трикова са картама, бројевима и шибицама и 16 прворазредних оптичких илузија — тајни великих мађионичара. Књиге су штампане латиницом и богато су илустроване. Свака књига 300 динара. Читаоци који наруче обе књиге добијају их уз попуст, по цени од **САМО 490 динара**. Наручите на адресу: **ЗАБАВА, ФАХ 50, 11071 Нови Београд**. Шаљемо одмах, плаћате кад примите.

тересовањима и могућностима. А које су оне, то свакако ти најбоље знаш. Вероватно си и сама приметила да ли ти више „леже“ друштвене или природне науке.

Немој се, као што то многи чине, опредељивати према жељама већ способностима. Сигурни смо да тада нећеш погрешити и да ће то што одабереш бити оно најбоље.

„УВРНУТИ“ 300

(одговори на питања)

Измурли сисари обележени су бројевима 1, 3, 5 и 7, а измишљене рибе бројевима 3, 4, 6 и 10.

КЊИГА ЗА ВАШ ДОМ „ТАПИСЕРИЈА У ВАШЕМ ДОМУ“

— колор издање —

Формат: 17 x 24 cm; страница: око 380, латиница; тисак: офсетни; корице: колор, пластифициране; илустрације: 70 црно-белих, 65 у колору; 60 шема за таписерије на удвојеним листовима. Цена: 350.— динара. Испорука поузећем. Наручбе слати на адресу: „ТАПИСЕРИЈА У ВАШЕМ ДОМУ“ 34000 КРАГУЈЕВАЦ, Лоле Рибара 8.

Књига „ТАПИСЕРИЈА У ВАШЕМ ДОМУ“ садржи 60 прекрасних модела израђених у техници макраме, тј. чворичања.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Директор НО „ПОЛИТИКА“ Драган Марковић

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Раде Шошкић

Одговорни уредник Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубислав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ђеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Владимир Гајтовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић.

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојковић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Милић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неваждић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрновић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић и Милош Томић.

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА“ — ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“, Македонска 29, 11001 Београд. Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Општина агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

Тромесечна 276.00 динара, полугодишња 552.00 динара, годишња 1104.00 динара.

ПРЕТПЛАТА

ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Тромесечна 552.00 динара, полугодишња 1104.00 динара, годишња 2208.00 динара

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика“ ООУР „Продаја“ — претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ

ГОДИШЊА:	
САД	\$ 35.—
СР НЕМАЧКА	DM 88.—
ШВАЈЦАРСКА	Sfr 75.—
ФРАНЦУСКА	Ffr 248.—
ШВЕДСКА	Skr 255.—

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика“ код „ИНВЕСТ БАНКЕ“ — Београд, број 60811-620-63-257300-00054 уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

